

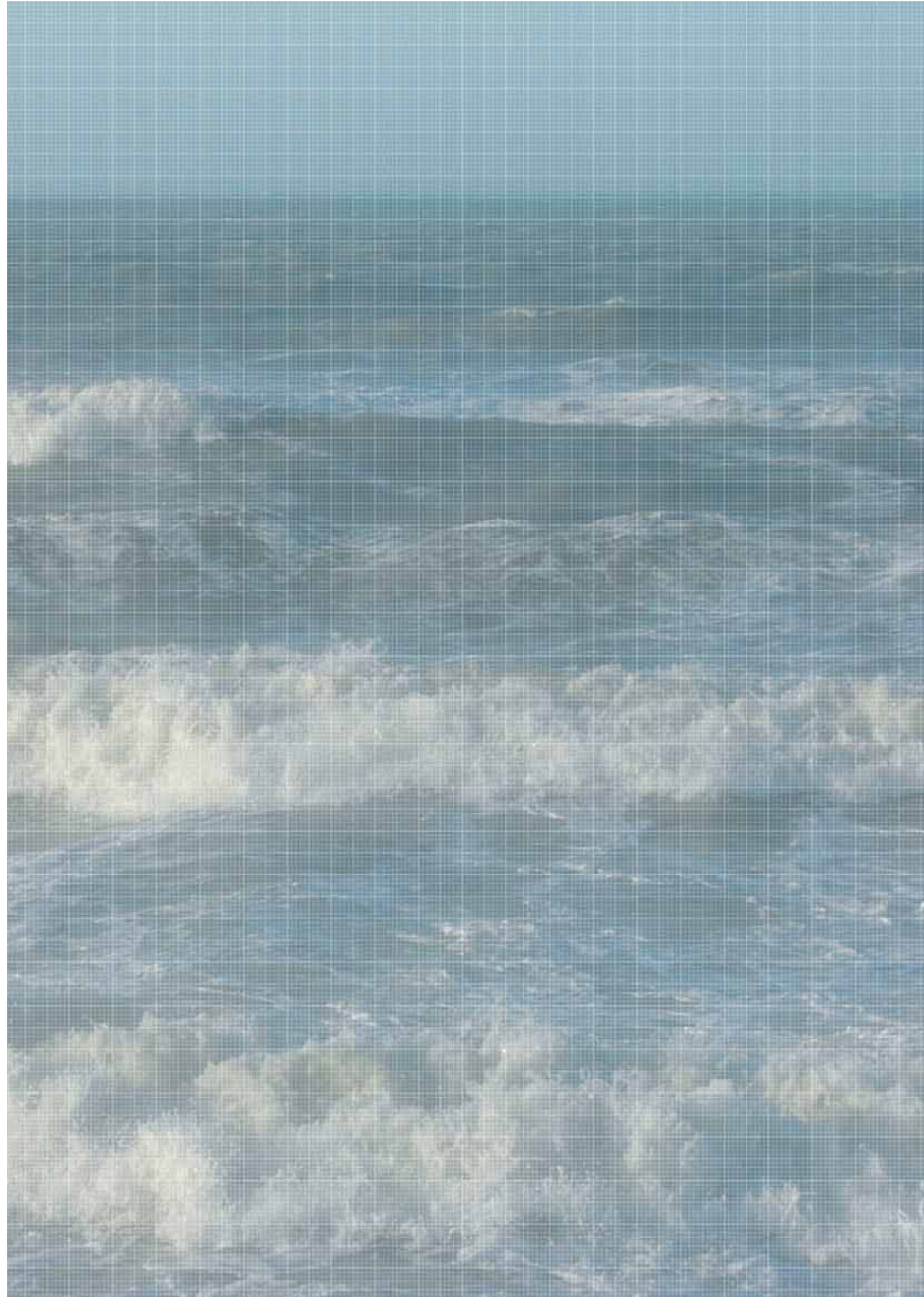
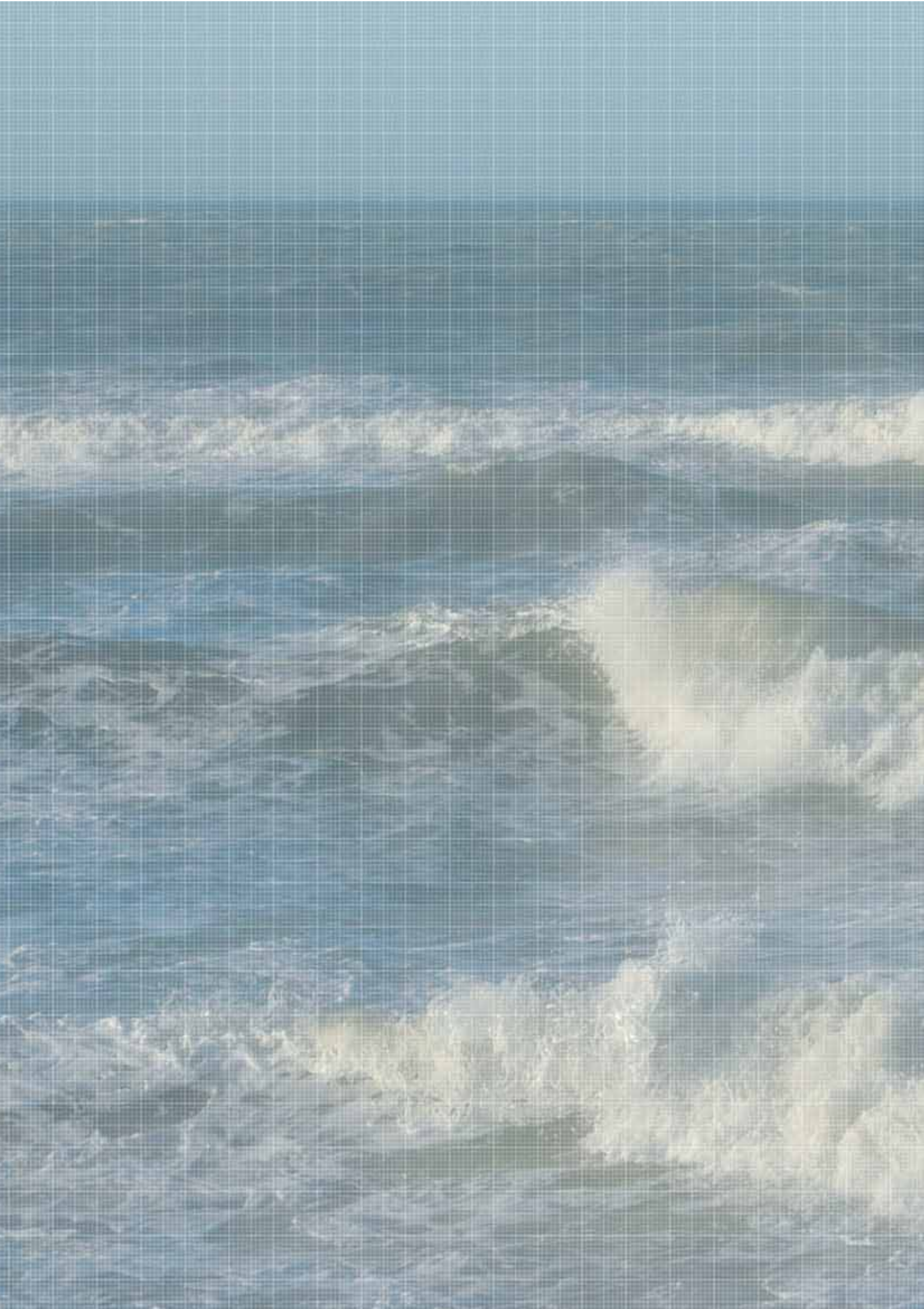
BEHEERPLAN VOOR DE RIJKSWATEREN 2005 - 2008 (DEFINITIEF)

**BEHEERPLAN VOOR
DE RIJKSWATEREN
2005 - 2008
(DEFINITIEF)**

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

The background of the cover is an aerial photograph of a river delta, showing a complex network of water channels and land. A light blue grid is overlaid on the entire image. The title text is centered and reads:

**BEHEERPLAN VOOR
DE RIJKSWATEREN
2005 - 2008**

Balanceren tussen ambities en middelen

Augustus 2005

Colofon

Uitgave

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat
Postbus 20906
2500 EX Den Haag

Informatie

M.D. Taal / C.W.A.O. van Raalten
Telefoon: (015) 251 85 18 / (070) 351 80 80

Kaartmateriaal

Adviesdienst Geo-informatie en ICT

Vormgeving, fotografie en opmaak

Faydherbe/De Vringer

Druk

Albani Drukkers bv

DWW-2005-057

Augustus 2005

Managementsamenvatting

Beheerplan voor de

Rijkswateren 2005 - 2008

De titel van dit BPRW is *'Balanceren tussen ambities en middelen'*. Daarmee wordt verwezen naar de scherpe afwegingen die het beheer van de rijkswateren (de oppervlaktewateren in beheer bij het rijk) ook de komende vier jaar kenmerken. Die afwegingen worden bepaald door veranderende eisen aan het beheer door wijzigingen in het klimaat, intensiever gebruik van het water en door implementatie van Europese richtlijnen. Anderzijds sturen de beschikbare financiële middelen de afwegingen. Het vigerende beleid voor het water staat met name beschreven in de Vierde Nota waterhuishouding en in de Nota Mobiliteit.

De Wet op de Waterhuishouding schrijft voor dat elke vier jaar het BPRW wordt herzien. Het BPRW geeft inzicht in en uitwerking aan:

- De functies die aan de door het Rijk beheerde oppervlaktewateren zijn toegekend.
- Het programma van maatregelen en voorzieningen.
- Het beheer onder normale en afwijkende omstandigheden.
- De financiële middelen.

Beleids- en beheerdoelstellingen

Dit BPRW maakt de vertaalslag van beleid (maatschappelijk gewenste effecten en ambities) naar de uitvoering (wat moeten en kunnen we daarvoor doen). Het beleid wordt vertaald in beheerdoelstellingen voor de rijkswateren. Vervolgens wordt aan de hand van de gestelde prioriteiten aangegeven wat de beheerder wel en niet gaat doen in de periode 2005 - 2008. Op deze wijze wordt het uitvoeringsprogramma gestructureerd, zodat het later ook verantwoord kan worden. De beleidsdoelen van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat zijn:

1. Veilige Watersystemen

Beschermen tegen hoogwater

2. Duurzame watersystemen

Waterkwaliteit en ecologie

Waterkwantiteit

3. Veilig en vlot vervoer over water

Veilig goederenvervoer

Versterking netwerk goederenvervoer

Duurzaam goederenvervoer

Beheer

De rijkswateren worden beheerd als een samenhangend netwerk, rekening houdend met Noordzee, de vier stroomgebieden Rijn, Maas, Schelde en Eems, alsmede met de regionale watersystemen. De beleidsprioriteiten tussen gebruiksfuncties verschillen per gebied, maar volgen in algemene zin de bovengenoemde prioriteitsvolgorde (1 t/m 3). Netwerkmanagement omvat enerzijds maatregelen aan de infrastructuur (aanleggen en onderhouden) en anderzijds uitvoeren van wettelijke taken, water- en verkeersmanagement en basisinformatie.

Het watermanagement richt zich op de zorg voor het oppervlaktewatersysteem. Het omvat, behalve het optreden in allerlei situaties als verantwoordelijke en belangenbehartiger van de rijkswateren, vergunningverlening en handhaving van wetten, het uitvoeren van peilbeheer, het optreden bij incidenten, informatievoorziening en het aanpakken van schadelijke emissies.

Het verkeersmanagement richt zich op de transport- en vaarwegfunctie. Het omvat, buiten het invullen van de rol als verantwoordelijke, de verkeersordening en -begeleiding op het water, handhaving van wetten, de bediening van sluizen en beweegbare bruggen en het optreden bij incidenten.

Rijksbegroting en Financiën

Het BPRW, het MIT/SNIP-projectenboek en het Plan van Aanpak Beheer en Onderhoud Rijksvaarwegen zijn in onderlinge samenhang te beschouwen als toelichting op de rijksbegroting voor wat betreft de rijkswateren. De vaststelling van de beschikbare middelen voor het beheer van de rijkswateren gebeurt jaarlijks bij de rijksbegroting, dus niet afzonderlijk in het BPRW.

De beschikbare middelen volgens de rijksbegroting 2005 - 2009 zijn:

Begrotingsartikelen Verkeer en Waterstaat

	In mln€	2005	2006	2007	2008
Aanleg Waterkeren (verkenning, planstudie en realisatie)		177	145	175	307
Aanleg Waterbeheren en vaarwegen (verkenning, planstudie en realisatie)		243	169	185	180
Beheer en onderhoud waterkeren		112	93	93	93
Basisinformatie		38	37	38	39
Bediening		55	54	53	53
Beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen		428	471	539	612

Onder 'aanleg waterkeren' vallen ook de 'Maaswerken' en 'Ruimte voor de Rivier'.

Het BPRW toont, indicatief, welk deel van deze middelen uit de rijksbegroting - exclusief interdepartementale overboekingen enzovoort - per kerntaak beschikbaar is, voor bijvoorbeeld 2005:¹

Kerntaken V&W

	In mln€	Beschermen hoog water	Voldoende en schoon	Veilig en vlot vervoer	tb.v. alle kerntaken
Aanleg (verkenning, planstudie en realisatie)	177	119	105	19	
Plan van Aanpak beheer en onderhoud	3		75		
Onderhoud	145	9	165		
Wettelijke taken		45			
Water- en verkeersmanagement		33	70		
Basisinformatie					39
Totaal	325	206	415	57	

Beheerprioriteiten

Bij het opstellen van de rijksbegroting en het bepalen van de wèl uit te voeren beheersmaatregelen voor de komende vier jaar zijn over de prioriteiten 1 t/m 3 (beleids- en beheerdoelstellingen) heen noodzakelijkerwijs extra prioriteiten gesteld. Samengevat zijn deze:

- (i) De financiën voor het uitvoeren van wettelijke taken (waaronder de zorg voor waterkwaliteit in zijn algemeenheid) en voor veiligheid (tegen hoog water, van drink- en zwemwater en van de afwikkeling van de scheepvaart) zijn gegarandeerd.
- (ii) De toegankelijkheid van de zeehavens is gewaarborgd.
- (iii) Overal wordt het noodzakelijke reguliere onderhoud uitgevoerd, om het gehele netwerk in beheer bij het Rijk beschikbaar te houden
- (iv) Voor de beschikbaarheid op de langere termijn van het netwerk is het noodzakelijk op gezette tijden groot onderhoud te plegen. Dit grote onderhoud laat zich meestal enkele jaren uitstellen met als voornaamste gevolg dat het reguliere onderhoud, gericht op zekerheid op de korte termijn, wel toeneemt. Dit is de afgelopen jaren gebeurd en leverde toen een korte termijn kasvoordeel op, ten koste van het opbouwen van onderhoudsachterstanden en het ontstaan van zekere risico's. Voor het wegwerken van de onderhoudsachterstanden zijn bij het regeerakkoord Balkenende II afspraken gemaakt. De volgorde van belang van de vaarwegen is leidend bij het wegwerken: eerst hoofdtransportassen, dan hoofdvaarwegen, vervolgens de overige vaarwegen.

¹ Let op: In de onderste tabel maakt onderhoud t.b.v. 'afvoer' deel uit van de kerntaak 'beschermen tegen hoog water'. In de rijksbegroting valt dit onder 'beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen'.

Hoofdstuk 5 toont zowel de onderhoudsstrategie die per vaarweg wordt gehanteerd als de lijst projecten om de onderhoudsachterstanden weg te werken.

Zodra meer duidelijk is over de concrete opgaven t.b.v. ecologie en kwaliteit in het kader van de KRW kan de noodzaak blijken tot heroverweging van de prioriteitsvolgorde. Eventueel zullen daartoe strekkende voorstellen aan het parlement worden voorgelegd voor nadere besluitvorming.

Inhoudelijke samenvatting van het BPRW

Functies van het water

De functietoekenning van de rijkswateren is niet gewijzigd ten opzichte van het vorige BPRW, afgezien van enkele toevoegingen om bestaand gebruik vast te leggen en dat locaties voor een aantal functies exacter worden weergegeven.

Het programma van uitvoeringsmaatregelen en voorzieningen

Het programma 2005 - 2008 komt voor het overgrote deel overeen met dat van het BPRW 2001 - 2004. De onderdelen die bij deze herziening veranderd zijn, zijn met name de aanpak van de onderhoudsachterstanden en de grotere nadruk op de waterkwaliteit in verband met de KRW.

Met het wegwerken van onderhoudsachterstanden wordt in de planperiode daadwerkelijk begonnen. Voor de belangrijkste vaarwegen zullen deze zijn weggewerkt. Vanaf 2010 nemen, bij uitvoering van de Nota Mobiliteit, de budgetten voor het onderhoud van de infrastructuur verder toe, zodat in 2020 alle onderhoudsachterstanden kunnen zijn ingelopen.

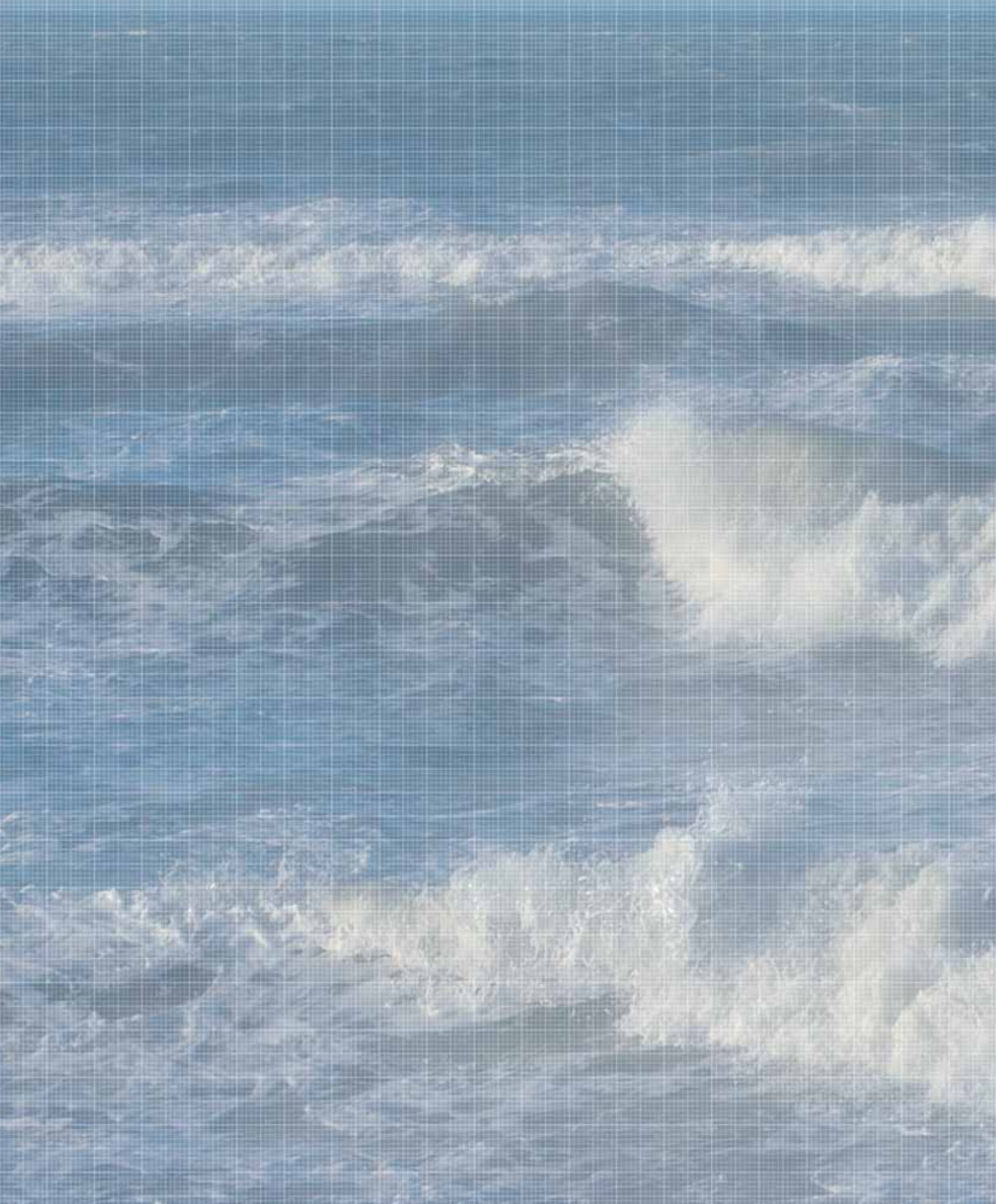
Om de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) te kunnen halen is de chemische en ecologische kwaliteit van de rijkswateren naar het zich laat aanzien op dit moment onvoldoende. Toch is de inzet dat de rijkswateren voor wat betreft ecologie en waterkwaliteit op orde komen; zoveel mogelijk al in 2015

Het beheer onder normale en afwijkende omstandigheden

Het beheer onder normale omstandigheden is in algemene zin beschreven en kent geen belangrijke wijzigingen ten opzichte van het vorige BPRW. Voor het beheer onder afwijkende omstandigheden zijn kwaliteitsverbeteringen aangebracht in organisatie en procedures. De prioriteitsstelling in geval calamiteuze periodes van warmte en watertekort is aangepast.

Inspraak

Op grond van de Wet op de Waterhuishouding heeft het BPRW een formele inspraakprocedure doorlopen. Deze vond plaats van 2 maart 2005 tot en met 29 maart 2005. De resultaten van de inspraak en de reactie zijn weergegeven in een Nota van Inspraak en Antwoord.

	Inleiding	
1.1	Positie en status	8
1.2	Opzet van het BPRW	9
1.3	Beheergrenzen	10
1.4	Beheer als uitgevoerd voor de rijkswateren	10
1.5	Hoofdpijnen voor de planperiode	12
	Financiën	
2.1	Budget	14
2.2	Prioriteitsstelling	14
2.3	Budget per kerntaak	15
	Beheer bij calamiteiten	18
	Beschermen tegen hoog water	
3.1	Beleidsdoelen: <i>'Beschermen tegen hoog water'</i>	20
3.2	Beheerdoelstellingen, hoofdpijnen programma <i>'Beschermen tegen hoog water'</i>	20
3.3	Huidige toestand <i>'Beschermen tegen hoog water'</i>	21
3.4	Toelichting maatregelenprogramma <i>'Beschermen tegen hoog water'</i>	22
3.5	Effecten van het programma op <i>'Beschermen tegen hoog water'</i>	25
	Voldoende en schoon water (duurzame watersystemen)	
4.A.1	Beleidsdoelen <i>'waterkwantiteit'</i>	26
4.A.2	Beheerdoelstellingen, hoofdpijnen programma <i>'waterkwantiteit'</i>	26
4.A.3	Huidige toestand <i>'waterkwantiteit'</i>	28
4.A.4	Toelichting maatregelenprogramma <i>'waterkwantiteit'</i>	29
	a Beheer bij watertekort en warmte	30
	b Beheer bij hoog water	30
4.A.5	Effecten van het programma op <i>'waterkwantiteit'</i>	31
4.B.1	Beleidsdoelen <i>'waterkwaliteit en ecologie'</i>	32
4.B.2	Beheerdoelstellingen, hoofdpijnen programma <i>'waterkwaliteit en ecologie'</i>	32
4.B.3	Huidige toestand <i>'waterkwaliteit en ecologie'</i>	34
	a Situatie ten aanzien van <i>'goede chemische toestand'</i>	34
	b Situatie ten aanzien van <i>'goede ecologische toestand'</i>	34
	c Situatie ten aanzien van <i>'voldoen aan de Europese richtlijnen'</i>	35
4.B.4	Toelichting maatregelenprogramma <i>'waterkwaliteit en ecologie'</i>	35
	a Vergunningverlening en handhaving milieuwetten	36
	b Maatregelen bij eigen werken	37
	c Aanpak diffuse bronnen	37
	d Ecologisch herstel van het watersysteem	37
	e Waterbodemsaneringen	39
	f Opslag en verwerking van verontreinigde baggerspecie	40
	g Informatievoorziening ten behoeve van verplichtingen KRW	42
4.B.5	Effecten van het programma op <i>'waterkwaliteit en ecologie'</i>	43
	Veilige en vlotte scheepvaart	
5.A.1	Beleidsdoelen <i>'veilige scheepvaart'</i>	44
5.A.2	Beheerdoelstellingen, hoofdpijnen programma <i>'veilige scheepvaart'</i>	44
5.A.3	Huidige toestand <i>'veilige scheepvaart'</i>	46
5.A.4	Toelichting maatregelen <i>'veilige scheepvaart'</i> (verkeersmanagement)	47
5.A.5	Effecten van het programma op <i>'veilige scheepvaart'</i>	47
5.B.1	Beleidsdoelen <i>'vlotte scheepvaart'</i>	48
5.B.2	Beheerdoelstellingen, hoofdpijnen programma <i>'vlotte scheepvaart'</i>	48
5.B.3	Huidige toestand <i>'vlotte scheepvaart'</i>	52
5.B.4	Toelichting maatregelenprogramma <i>'vlotte scheepvaart'</i>	52
5.B.5	Effecten van het programma op <i>'vlotte scheepvaart'</i>	56
5.C	Duurzame scheepvaart	56
	Beheertaken vanuit ander beleid	
6.1	Bouwgrondstoffen	58
6.2	Beheer van de Noordzee	59

Inleiding

1.1 Positie en status

Het Beheerplan voor de Rijkswateren (BPRW) heeft op grond van de Wet op de Waterhuishouding een wettelijke status. De wet schrijft in artikel 5 voor dat de Minister van Verkeer en Waterstaat (samen met de Minister van VROM) eens per 4 jaar het beheerplan vaststelt voor de oppervlaktewateren die in beheer zijn van het Rijk en dit ter kennisname toezendt aan de Tweede Kamer. Alvorens het BPRW wordt vastgesteld worden belanghebbenden in de gelegenheid gesteld hun zienswijzen over het ontwerp BPRW naar voren te brengen. Volgens de wettelijke vereisten geeft het BPRW inzicht in en uitwerking aan:

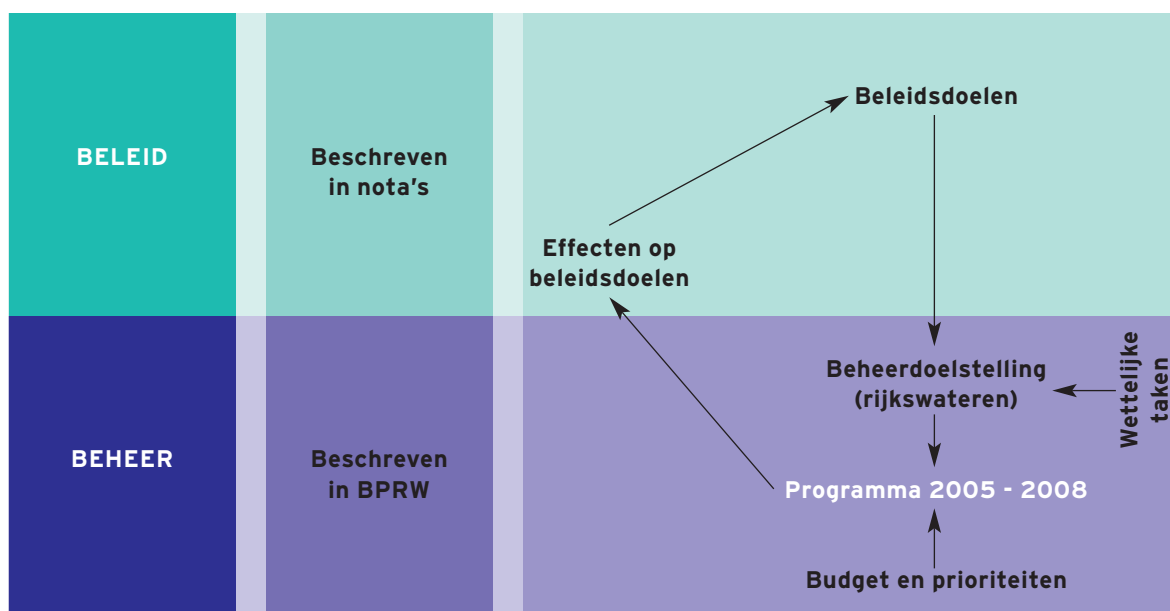
- De functies die aan de door het Rijk beheerde oppervlaktewateren zijn c.q. worden toegekend.
- Het programma van maatregelen en voorzieningen dat nodig is met het oog op de ontwikkeling, werking en bescherming van de waterhuishoudkundige systemen of onderdelen daarvan en de bescherming van het milieu, alsmede de termijnen die daarbij worden nagestreefd. Hieronder vallen (na aanpassing Wet op de Waterhuishouding in 2003) ook aanwijzing van waterhuishoudkundige systemen en maatregelen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)
- Het beheer onder normale en afwijkende omstandigheden.
- De financiële middelen.

De toegekende functies staan in [bijlage 1](#). Het programma, inclusief het beheer onder normale en afwijkende omstandigheden, wordt uiteengezet in de [hoofdstukken 3 tot en met 6](#). De financiële middelen staan in [hoofdstuk 2](#).

Relatie met beleidsnota's

Het BPRW geeft de vertaling van beleid (maatschappelijk gewenste ambities en effecten) naar de uitvoering (wat moeten en kunnen we daarvoor doen). Het programma van maatregelen en voorzieningen wordt gepresenteerd aan de hand van de te bereiken beleidsdoelen. Dit met de kanttekening dat elk jaar de uitvoering van het BPRW kan worden bijgesteld als budgetten of prioriteitsstelling (als gevolg van actuele politiek) veranderen.

Figuur 1: Positie BPRW: vertaalslag beleid naar beheer

Hiermee wordt feitelijk de helft van de VBTB-systematiek doorlopen

Het programma houdt rekening met het rijksbeleid in de breedste zin, maar geeft in het bijzonder invulling aan het water- en mobiliteitsbeleid. Dit valt onder het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. De 4e Nota Waterhuishouding blijft leidend voor het beheer. Daarnaast is er de Nota Mobiliteit voor de vaarwegen. Het andere rijksbeleid ([zie ook het niet-limitatieve overzicht in bijlage 6](#)) heeft vooral consequenties voor wettelijke taken en /of specifieke richtlijnen waaraan moet worden voldaan. De budgettaire consequenties daarvan zijn integraal deel van het programma van maatregelen.

Relatie met andere beheerplannen

Het BPRW staat enerzijds in relatie met de plannen van de andere waterbeheerders (provinciale waterhuishoudingplannen en waterbeheerplannen van waterschappen) en anderzijds met de vanuit Europese richtlijnen verplichte plannen en het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 (IBN).

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) schrijft voor dat er in 2009 beheerplannen per stroomgebied zijn. De nieuwe Natuurbeschermingswet, die de verankering is van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), vereist dat er een beheerplan is voor alle onder die wet aangewezen gebieden. Het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 zal in 2005 gepubliceerd worden. Het IBN is de uitwerking van de Nota Ruimte voor de Noordzee en sturend aangaande de Noordzee en aldus de formele uitwerking van het BPRW voor zover het de Noordzee betreft.

In deze planperiode zal worden uitgezocht hoe alle planvormen straks het best voor de rijkswateren worden geïmplementeerd. Voorkomen moet worden dat implementatie van verschillende richtlijnen leidt tot meerdere beheerplannen naast elkaar. [Bijlage 2](#) toont de huidige situatie, die een overgangssituatie is. Voor de toekomst is één vigerend plan voor de rijkswateren op nationaal niveau het uitgangspunt.

Voor wie is dit beheerplan bindend?

Het Rijk, met als aanspreekpunt de Minister van V&W, is verantwoordelijk en aanspreekbaar op de inspanningsverplichtingen en zo mogelijk op resultaatsverplichtingen van het beheer. Het BPRW toont de randvoorwaarden die voor de functies van de rijkswateren worden geschapen.

Het totale beheer van de rijkswateren wordt uitgevoerd door meerdere organisaties. De belangrijkste is Rijkswaterstaat, de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Naast Rijkswaterstaat zijn er in de rijkswateren (a) beheerders die namens het Rijk handelen (enkele nautische beheerders) en (b) zogenoemde derden, die beheer onder eigen verantwoordelijkheid uitvoeren. Voor de beheerders die 'namens het Rijk' opereren is het BPRW richtinggevend. Met hen zijn of worden convenanten gesloten. Voor derden geldt dat het BPRW niet bindend is. Zij zijn gebonden aan uitwerkingen van het BPRW, zoals door het regelen van werkzaamheden via voorwaarden in vergunningen of via resultaten van overleg.

1.2 Opzet van het BPRW

De uitwerking van het BPRW 2005 - 2008 is anders (in vorm en functie) dan het vorige BPRW. De voorgaande beheerplannen hielden minder expliciet rekening met de beschikbare middelen voor de planperiode. Een ander belangrijk verschil met het verleden is het ontbreken van uitwerkingen per regionale eenheid (hoofdwatersysteem). Het BPRW beschrijft de rijkswateren als geheel: het natte netwerk van watersystemen en vaarwegen.

Na dit inleidende hoofdstuk en weergave van de financiële randvoorwaarden ([hoofdstuk 2](#)) wordt het uitvoeringsprogramma beschreven voor elk van de drie kerntaken van het beheer ([zie tabel 1](#)), in de [hoofdstukken 3 tot en met 5](#). In [hoofdstuk 6](#) volgen beheertaken vanuit ander beleid die moeilijk onder de kerntaken geplaatst konden worden (bouwgrondstoffenvoorziening en ruimtelijk beheer Noordzee).

Tabel 1: kerntaken van het beheer vanuit de beleidsdoelen

Beleidsdoel Verkeer en Waterstaat	Kerntaak van het beheer
Veilige Watersystemen <i>Beschermen tegen hoogwater</i>	Beschermen tegen hoog water
Duurzame watersystemen <i>Waterkwaliteit en ecologie</i> <i>Waterkwantiteit</i>	Voldoende en schoon water
Veilig en vlot vervoer over water <i>Veilig goederenvervoer</i> <i>Versterking netwerk goederenvervoer</i> <i>Duurzaam goederenvervoer</i>	Veilige en vlote scheepsvaart

[Bijlage 1](#) toont de samenhang tussen beleidsdoelen en de functies die worden toegekend aan de oppervlaktewateren.

De [hoofdstukken 3, 4 en 5](#) zijn identiek opgebouwd. Steeds zijn er, per beleidsdoel, vijf delen te onderscheiden. Voor elk beleidsdoel wordt begonnen met wat we willen bereiken, de beleidsdoelen. Deze zijn op strategische niveau geformuleerd en vertaald naar de zogenaamde operationele doelstellingen die ook gebruikt worden in de begroting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (eerste deel). Voor het beheer moeten de operationele beleidsdoelstellingen worden uitgewerkt in toetsbare beheerdoelstellingen voor de rijkswa-

teren, waarmee de hoofdlijnen van het programma worden neergezet (tweede deel). De beheerdoelstellingen geven aan wat via het beheer van de rijkswateren gedaan kan worden om de beleidsdoelen helpen te bereiken. Na het vaststellen van de huidige toestand (derde deel) volgt steeds de toelichting op het programma 2005-2008 (vierde deel). Er wordt geëindigd met de effecten van het programma op de beleidsdoelen (vijfde deel).

VBTB-systematiek

Met de opbouw wordt de systematiek gevolgd die gebruikt wordt bij de verantwoording van de rijksbegroting: de zogeheten VBTB-systematiek (Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording). Deze systematiek is geïntroduceerd door het Ministerie van Financiën en beoogt een heldere koppeling te maken tussen beleid, de uitgaven voor de uitvoering en de effecten van het beleid.

- 1 Wat willen we bereiken?
- 2 Wat gaan we daarvoor doen?
- 3 Wat mag dit kosten?
- 4 Wat is het effect van datgene wat we gaan doen?

Voor dit BPRW zou de afkorting VBTB bovendien kunnen worden gelezen als "Van Beleid Tot Beheer": van beleidsdoelen naar operationele, afrekenbare beheerdoelen (zie ook figuur 1).

1.3 Beheergrenzen

De beheergrenzen zijn, behoudens voor de rijksrivieren en primaire waterkeringen, niet wettelijk vastgelegd. Voor de uitvoering van de Wet Beheer Rijkswateren (WBR) is het noodzakelijk dat de diensten van Rijkswaterstaat de bij hen in beheer zijnde waterstaatswerken met de grenzen op kaarten vastleggen en actueel houden. De beheergrens loopt niet altijd gelijk met de eigendomsgrens.

De verantwoordelijkheid voor een deel van het beheer van de rijkswateren kan aan anderen zijn overgedragen. Ook wordt het beheer (in)direct beïnvloed door beheer- en staatsgrensoverschrijdende aspecten.

Het hoofdwatersysteem vormt een samenhangend geheel met de regionale systemen. Het regionale systeem watert af op het hoofdsysteem en zal in perioden van watertekorten water vanuit het hoofdsysteem aanvoeren. Naast deze kwantitatieve relatie is er een kwalitatieve relatie. Het watermanagement van het hoofdwatersysteem moet worden afgestemd met de andere beheerders in hetzelfde stroomgebied. Dat geldt nationaal, met de beheerders van de regionale wateren, maar ook internationaal, met de beheerders aan de andere kant van de grens. Daarnaast en uiteraard in samenhang daarmee is er het beheer van de Waddenzee en de Noordzee. De Minister van Verkeer en Waterstaat is coördinerend bewindspersoon voor de Noordzee.

1.4 Beheer als uitgevoerd voor de rijkswateren

Het beheer van de rijkswateren heeft haar basis in een groot aantal wetten. Bijlage 4 geeft hiervan een overzicht. De rijkswateren worden integraal beheerd, als netwerk, zodanig dat optimaal wordt omgegaan met de vele maatschappelijke belangen die met het water gemoeid zijn, in overleg en afstemming met de andere overheden. Het totale spectrum aan landelijke en regionale beleidsnota's en gebiedsvisies vormt het uitgangspunt. De beheerder leidt het gebruik in goede banen en zorgt dat tegenstrijdigheden worden voorkomen. Het beheer stelt prioriteiten tussen gebruiksfuncties (Kan er gezwommen worden? Mag er geloosd worden? Mag er onttrokken worden? Mag er gebouwd worden?) en legt kwaliteitseisen op. De uitkomst verschilt per gebied omdat niet in elk gebied dezelfde functie leidend of zwaarwegend is. In de randmeren bijvoorbeeld weegt het recreatiebelang zwaar en in de Waddenzee is bijvoorbeeld het natuurbelang leidend. Het beheer omvat enerzijds water- en verkeersmanagement en anderzijds infrastructuurtaken (aanleggen en onderhouden).

1. Water- en verkeersmanagement

1A Watermanagement (kerntaken 'beschermen tegen hoog water' en 'schoon en voldoende water')
Het watermanagement richt zich op de zorg voor het watersysteem (inclusief de veiligheid tegen overstromingen). Het omvat:

- a Optreden als verantwoordelijke waterbeheerder voor de rijkswateren. Dit betreft advies aan en overleg met andere beheerders, het beoordelen van plannen in kader van ruimtelijke ordening, het uitvoeren van de watertoets, het sluiten van waterakkoorden en het uitvoeren van algemeen toezicht.
- b Met behulp van vergunningverlening en handhaving het uitvoeren van wetten waarvoor de beheerder is aangewezen als bevoegd gezag.
- c Het regelen van de waterkwantiteit en kwaliteit via afspraken met andere waterbeheerders en via het peilbeheer en de afvoerverdeling van de rivieren.

Figuur 2:
Plangebied

Figuur 3:
Plangebied vasteland

- d Calamiteitenbestrijding en hulpverlening (incidentmanagement).
- e Informatievoorziening.
- f Aanpak emissies (alles wat voor het bereiken van de doelstellingen KRW wordt ondernomen, waarvan een flink deel al onder a t/m e valt).

1B Verkeersmanagement (kerntaak 'veilige en vlotte scheepvaart')

Het verkeersmanagement richt zich op de transport- en vaarwegfunctie. Het omvat:

- a Optreden als verantwoordelijke vaarwegbeheerder voor de rijksvaarwegen. Dit betreft onder meer advies aan en overleg met andere beheerders, het beoordelen van plannen in kader van ruimtelijke ordening en het uitvoeren van algemeen toezicht.
- b Verkeersordening, waaronder valt toelating, instellen en implementatie van verkeersregels en -tekens, routing
- c Niet-interactieve ondersteuning, waaronder valt: statische informatievoorziening, vaarwegmarkering en plaatsbepalingvoorzieningen.
- d Interactieve ondersteuning, waaronder valt bediening: verkeersbegeleiding, varend toezicht, dynamische informatievoorziening, (opstellen regels voor) beloodsing, navigatieondersteunende dienstverlening, ijsbestrijding en voorlichting en communicatie
- e Handhaving, bestaande uit: toezicht en opsporing.
- f Calamiteitenbestrijding en hulpverlening (incidentmanagement).
- g Bediening van sluizen en beweegbare bruggen

2. Infrastructuurtaken

2A Onderhoud van infrastructuur (alle kerntaken)

Dit omvat de voorbereiding en uitvoering van onderhoudswerkzaamheden aan oevers, bodems en kunstwerken (inclusief stormvloedkeringen, kustlijnverzorging, primaire en niet-primaire waterkeringen), integraal, voor alle relevante functies. Het beheer, onderhoud en de ontwikkeling van de infrastructuur is erop gericht deze (op langere termijn) betrouwbaar te houden op het huidige niveau van gebruik.

2B Aanleg / benutting van infrastructuur (alle kerntaken)

Dit omvat de voorbereiding en uitvoering van uitbreidingen van de infrastructuur, waaronder het herstel en inrichting van de infrastructuur (zie 4.B.4). Dit is, meer dan voor onderhoud geldt, gebaseerd op beleidsmatige afwegingen en in grotere mate gericht op betere benutting, dan wel uitbreiding van het gebruik (vergroting van de functionaliteit).

Internationale inzet samenhangend met beheer rijkswateren

Vanuit de kerntaken van het beheer zal er meer en meer de behoefte ontstaan om collegiaal overleg te voeren met beheerders in de grensoverschrijdende netwerken. Daarnaast dient een goede antenne te worden ontwikkeld om tijdig en in gezamenlijk overleg met de collega beheerders invloed uit te oefenen op de totstandkoming van uitvoerbare Europese regelgeving.

1.5 Hoofdlijnen voor de planperiode

De titel van dit BPRW is 'Balanceren tussen ambities en middelen'. Daarmee wordt verwezen naar de scherpe afwegingen die het beheer van de rijkswateren de komende vier jaar kenmerken. Die afwegingen worden de komende vier jaar bepaald door veranderende eisen aan het beheer enerzijds en de beschikbare financiële middelen anderzijds. De eisen veranderen door wijzigingen in het klimaat, intensiever gebruik van het water en door implementatie van Europese richtlijnen.

Om goed met de beschikbare financiële middelen om te gaan is een helder afwegingskader nodig. Dat wordt in hoofdstuk 2 getoond. De belangrijkste insteek is de verschillende vormen van gebruik van de rijkswateren te blijven bedienen. Het hele netwerk blijft beschikbaar, zij het soms op een lager serviceniveau. Hierbij geldt 'houden voor bouwen'.

De implementatie van de Kaderrichtlijn Water betekent een belangrijke impuls voor het waterbeleid en -beheer. Ze biedt de mogelijkheid om voor het gehele stroomgebied duidelijke, niet vrijblijvende, afspraken te maken met betrekking tot de inkomende biologische en chemische waterkwaliteit. Voor de rijkswateren, grotendeels gevoed door water van elders, is dat een kans. De implementatie van de KRW zal steeds meer samenlopen met de uitwerking van het Nationaal Bestuursakkoord Water c.q. de uitvoering van het beleid 'Waterbeheer in de 21e eeuw'.

Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

Het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) is de belangrijkste uitwerking van het beleid dat is vastgelegd in WB21 (Waterbeheer in de 21e eeuw). Het NBW bevat taakstellende afspraken ten aanzien van veiligheid en wateroverlast (te veel water) en procesafspraken ten aanzien van watertekorten, verdroging, verzilting (te weinig water), water(bodem)kwaliteit, sanering waterbodems (te vies water) en ecologie.

Het NBW noemt een hele serie verplichtingen (procesafspraken genoemd) inzake het op orde brengen van het watersysteem ten aanzien van de watertekortproblematiek, waterkwaliteit en ecologie.

Op de zogenaamde blauwe knooppunten (de belangrijkste uitwisselingspunten tussen het hoofdwatersysteem en regionale watersystemen) worden afspraken gemaakt over de samenhang tussen hoofd- en regionaal systeem. Uiterlijk eind 2007 zullen deze afspraken zijn opgenomen in de herziene waterakkoorden en eventueel in regionale bestuursakkoorden. Eind 2004 zijn de blauwe knooppunten vastgesteld. Tegelijk met de blauwe knooppunten zal ook het bijbehorende beleidskader worden vastgesteld. Dit schept een verplichting voor de beheerder van de rijkswateren.

Publieksgericht netwerkmanagement

De opgaven waarvoor de beheerder gesteld staat vragen om beheer vanuit het perspectief van nationale en internationale netwerken van wateren en vaarwegen. Het rijk wil dat de gebruiker van de netwerken centraler komt te staan in denken, handelen en gedrag. Beheer en onderhoud wordt minder vanuit de technische vraagstukken, maar meer vanuit de gebruiker benaderd. Rijkswaterstaat wil in 2008 de meest publieksgerichte rijksuitvoeringsorganisatie zijn. Maatregelen in dat verband zijn:

- De rijkswateren worden bekeken vanuit de rol die ze hebben in de (inter)nationale netwerken van vaarwegen en stroomgebieden.
- Regionaal meer en beter aanwezig zijn (zichtbaar, merkbaar en aanspreekbaar). Dit moet ook leiden tot meer aanwezigheid van de beheerder op de vaarweg waar dit noodzakelijk is
- Verkeers- en incidentmanagement krijgen een belangrijker plaats.
- Bij het wegwerken van onderhoudsachterstanden worden de plaatsen waar de hinder voor de gebruiker het grootst is, het eerst aangepakt.
- Bij de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden wordt een aanpak gekozen die de hinder voor de gebruiker minimaliseert.
- Het verbeteren van de informatievoorziening. Bijvoorbeeld door verbreding van de informatielijn naar vaarweggebruikers en verbeteren van de voorspellingen voor zowel reistijden op het water als waterstanden en -afvoeren.
- Het uitvoeren van periodiek gebruikersonderzoek
- Bij vergunningverlening en handhaving inspelen op maatschappelijk ontwikkelingen.

Financiën

2.1 Budget

Rijksbegroting 2005

De vaststelling van de beschikbare middelen voor het beheer van de rijkswateren gebeurt jaarlijks bij de vaststelling van de rijksbegroting. Het BPRW legt deze dus niet vast. Om een indruk te geven welke budgetten beschikbaar zijn voor dat beheer van de rijkswateren dat uitgevoerd wordt door het Ministerie zelf (Rijkswaterstaat) worden in [bijlage 5](#) de cijfers uit de Rijksbegroting 2005 getoond. Uit die reeksen blijkt dat vooral het budget voor 'beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen' sterk verandert in de planperiode. Het loopt van 405 miljoen euro in 2005 tot 587 miljoen euro in 2008. Dit weerspiegelt enerzijds een tekort in 2005 (en de voorafgaande jaren) op dit programma. Het weerspiegelt anderzijds de in het regeerakkoord Balkenende II opgenomen extra impuls. Deze impuls bedraagt in totaal 735 miljoen euro, voor de periode 2004-2010. Dit is vastgelegd in het 'Plan van Aanpak Beheer en Onderhoud Rijkswaterwegen', een bijlage van de begroting voor 2004. Daarnaast is voor 2005-2010 een bedrag van 105 miljoen euro beschikbaar gekomen, specifiek voor onderhoudsachterstanden aan bruggen.

Er is, ondanks de extra impuls, ook in 2005-2008 nog achterstallig onderhoud. Voor preventief onderhoud aan hoofdvaarwegen en overige vaarwegen is geen financiële ruimte beschikbaar. Waar nodig zal correctief onderhoud worden verricht. Objecten met een onderhoudsachterstand hebben een verhoogd risico op storingen. Het Rijk zal niettemin trachten stremmingen en afsluitingen te voorkomen. Ook zal enige achterstand in het herzien van vergunningen blijven bestaan.

Perspectieven na de planperiode

De Nota Mobiliteit heeft de ambitie de onderhoudsachterstanden aan te pakken en zet in op een netwerk zonder onderhoudsachterstand in 2020. Opgenomen is dat:

"Na 2010 worden de huidige MIT-projecten Vaarwegen afgerond. In de periode 2011-2020 is hiermee een bedrag van € 1,7 miljard gemoeid en worden extra benuttingsmaatregelen getroffen van circa € 1,2 miljard. Verder worden na 2010 alleen maatregelen op het gebied van beheer- en onderhoud genomen. Het gaat hierbij om een bedrag van € 7,5 miljard (2011-2020)."

2.2 Prioriteitsstelling

In [hoofdstuk 1](#) is het uitgangspunt dat het netwerk integraal beheerd wordt al neergezet. Er wordt optimaal omgegaan met alle belangen, binnen de kaders van de wet, de beleidsnota's en gebiedsvisies. De prioriteiten tussen gebruiksfuncties verschillen per gebied. In algemene zin geldt het uitgangspunt dat de bescherming tegen hoog water voorop staat, dat daarna de duurzaamheid van het systeem volgt en daarna de verschillende gebruiksfuncties.

Buiten deze algemene prioriteitsstelling moeten er ook keuzen gemaakt worden tussen maatregelen in het licht van beperkte financiële middelen. Dit geldt in het bijzonder voor het 'beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen'. Bij het opstellen van de rijksbegroting en het bepalen van de maatregelen voor de komende vier jaar zijn, samengevat, de volgende keuzen gemaakt:

- (i) De financiën voor het uitvoeren van wettelijke taken (waaronder de zorg voor waterkwaliteit in zijn algemeenheid) en voor veiligheid (tegen hoog water, van drink- en zwemwater en van de afwikkeling van de scheepvaart) zijn gegarandeerd.
- (ii) De toegankelijkheid van de zeehavens is gewaarborgd.
- (iii) Overal wordt het noodzakelijke reguliere onderhoud uitgevoerd, om het gehele netwerk in beheer bij het Rijk beschikbaar te houden
- (iv) Voor de beschikbaarheid op de langere termijn van het netwerk is het noodzakelijk op gezette tijden groot onderhoud te plegen. Dit grote onderhoud laat zich meestal enkele jaren uitstellen met als voornaamste gevolg dat het reguliere onderhoud, gericht op zekerheid op de korte termijn, wel toeneemt. Dit is de afgelopen jaren gebeurd en leverde toen een korte termijn kasvoordeel op, ten koste van het opbouwen van onderhoudsachterstanden en het ontstaan van zekere risico's. Voor het wegwerken van de onderhoudsachterstanden zijn bij het regeerakkoord Balkenende II afspraken gemaakt. De volgorde van belang van de vaarwegen is leidend bij het wegwerken: eerst hoofdtransportassen, dan hoofdvaarwegen, vervolgens de overige vaarwegen.

[Hoofdstuk 5](#) toont zowel welke onderhoudsstrategie per vaarweg wordt gehanteerd als de lijst projecten om de onderhoudsachterstanden weg te werken.

Zodra meer duidelijk is over de concrete opgaven t.b.v. ecologie en kwaliteit in het kader van de KRW kan de noodzaak blijken tot heroverweging van de prioriteitsvolgorde. Eventueel zullen daartoe strekkende voorstellen aan het parlement worden voorgelegd voor nadere besluitvorming.

Om tot de zojuist gepresenteerde keuzes te komen is de 'algemeen geldende prioriteitsstelling' voor het beheer gebruikt die is vastgesteld bij de behandeling van de begroting 2004 en bij de begroting 2005 niet is veranderd.

Tabel 2: Algemeen geldende prioriteitsstelling (begroting 2004, Infraconds, kamerstuk 29200, blz. 71)

- 1 Veiligheid
  - a Aan- en afvoer ((hoog-)waterverdeling)
  - b Volksgezondheid (waterkwaliteit in relatie tot drinkwatervoorziening en zwemwater)¹
  - c Veilige afwikkeling scheepvaart (Scheepvaartbegeleiding, veiligheid van de objecten voor gebruikers en personeel)
- 2 a Toegankelijkheid zeehavens (Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen)
  - b Hoofdtransportas (toegankelijkheid Amsterdam en Rotterdam naar Duitsland en Rotterdam naar Antwerpen/Gent voor binnenvaart).
- 3 Hoofdvaarwegen, ecologie en waterkwaliteit, overige vaarwegen, recreatie.

Verder wordt gewerkt aan het vergroten van de doelmatigheid van aanwending van het budget. Hierbij wordt voortgebouwd op de professionalisering die de onderhoudsprogrammering de afgelopen tien jaar heeft doorgemaakt.

Interdepartementaal Beleidsonderzoek

In 2005 zal een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) worden uitgevoerd naar beleid in relatie tot onderhoud van de infrastructuur. Er zal worden getracht om hierin tegenover de technische analyses, die aangeven dat er tekorten zijn, ook een meer economische benadering te zetten. Deze benadering is meer gericht op het rendement van het onderhoud en het maatschappelijk nut ervan, inclusief het effect op reistijden en reiskosten. De resultaten moeten leiden tot een verdere doelmatige besteding van de budgetten voor beheer en onderhoud, ook bij een verdeling van het budget tussen de sectoren (weg, spoor, water). De uitkomsten zijn halverwege de planperiode bekend en kunnen vanaf dat moment aanleiding geven de prioriteitsstelling, en uitwerking daarvan, aan te passen.

2.3 Budget per kerntaak

In hoofdstuk 3 tot en met 5 wordt het programma per kerntaak uiteengezet. Het per kerntaak beschikbare budget is in dit deel weergegeven. Dit is louter indicatief bedoeld en op basis van de (in november 2004 actuele) budgetten van de diensten van Rijkswaterstaat voor 2005. De totalen wijken enigszins af van de getallen uit de rijksbegroting (bijlage 5) omdat er ook andere zaken over en weer zijn opgenomen, zoals bijvoorbeeld de overdrachten aan andere beheerders en departementen bij de rijksbegroting.

Voor de jaren ná 2005 toont de rijksbegroting een budgettoename. Hierdoor zullen vooral de budgetten voor het niet-reguliere onderhoud van vaarwegen toenemen.

Beschermen tegen hoog water

		in mln €	2005
Aanleg	Aanleg Waterkeren		107
	Ruimte voor de rivier		13
	Maaswerken		53
	Verkenningen aanleg waterkeren		4
	Onderhoud waterkeren		64
B&O	Instandhouden Basiskustlijn		41
	Onderhoud t.b.v. functie afvoer		40
PvA	Groot onderhoud t.b.v. afvoer		3
		Totaal:	325

De uitgaven voor groot onderhoud lopen volgens huidige inzichten op tot 48 miljoen euro in 2008.

¹ Bij 1.b wordt in het bijzonder verwezen naar de meet- en informatieverplichtingen. Deze zijn nodig om te voorkomen dat verontreinigd water gebruikt wordt als drink- of zwemwater.

Voldoende en schoon water

		in mln €	2005
Aanleg	Aanleg waterbeheer		119
	Vast onderhoud/wettelijke taken		45
B&O	Watermanagement		33
	Herstel en inrichting via onderhoud		9
Totaal schoon en voldoende water:			206

Toelichting in relatie tot de prioriteitsstelling:

In de prioriteitsstelling staat 'ecologie en waterkwaliteit' op '3'. Hierbij moet aangetekend dat de belangrijkste ingrepen in de infrastructuur voor waterkwaliteitsbeheer en ecologie de projecten zijn die vallen onder 'waterbodemsanering' en 'herstel en inrichting'. Deze vallen onder 'aanleg waterbeheeren'. Het herstel via onderhoud is een vastgesteld budget. Wettelijke taken zijn bovenprioritair.

Veilige en vlotte scheepvaart

		in mln €	2005
Aanleg	Aanleg vaarwegen		105
	Onderhoud vaarwegen		165
B&O	Verkeersmanagement		15
	Bediening		54
PvA	Groot onderhoud t.b.v. vaarwegen		75
Totaal scheepvaart:			414

Toelichting Onderhoud Vaarwegen

Zeevaart	Baggeren toegangseulen		15
	Vaarwegmarkering, vast/variabel		14
	Groter, niet regulier onderhoud		20
Binnenvaart	Kleiner, regulier onderhoud		74
	Systemen, voorbereiding etc.		26
	Algemeen, om calamiteiten voor te zijn		16
Totaal onderhoud vaarwegen:			165

De uitgaven voor groot onderhoud lopen volgens huidige inzichten op tot 107 miljoen euro in 2008.

Overigen (overhead en buiten kerntaken)

		in mln €	2005
	Aanleg waterbeheer		11
	Vast onderhoud/wettelijke taken		8
	Basisinformatie		38
Totaal schoon en voldoende water:			57

Beheer bij calamiteiten

Algemeen

Calamiteiten op het water kunnen de kwaliteit (ecologisch, toxicologisch, thermisch, etc.), de kwantiteit (overstromingen) en/of de veiligheid van personen en dieren op en rond het water betreffen dan wel een combinatie hiervan.

De basis van de voorbereiding op en de aanpak van calamiteiten op de Nederlandse wateren is de Waterstaatswet 1900. Beheerders van oppervlaktewateren zijn verplicht een calamiteitenplan te maken waarmee zij de veiligheid kunnen optimaliseren. Rijkswaterstaat heeft een zelfstandige rol als waterstaatswerkbeheerder in het kader van deze wet. Deze plannen dienen te voldoen aan bepaalde voorwaarden, zoals gesteld in de wet, en ter toetsing te worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. Tevens dienen de regionale beheerders deze plannen regelmatig (jaarlijks) te oefenen. Elke vier jaar zal Gedeputeerde Staten haar bevindingen rapporteren aan de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Kaders

Crisisbeheersing maakt deel uit van het veiligheidsbeleid. De basis van het veiligheidsbeleid is de veiligheidsketen, conform de nota Veiligheidsbeleid 1995-1998 en het beleidsplan Crisisbeheersing 2004-2007 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Hier worden de volgende 5 schakels onderscheiden:

- Pro-actie: het uitsluiten van risico's.
- Preventie: Het minimaliseren van de risico's.
- Preparatie: Omvat de voorbereiding op de bestrijding van crises (restrisico).
- Respons: Betreft de daadwerkelijke bestrijding van crises (restrisico).
- Nazorg: Terugkeer naar de normale situatie.

Het crisisbeheersingsbeleid richt zich met name op de derde en vierde schakel van de veiligheidsketen, preparatie (de voorbereiding op) en respons (de daadwerkelijke aanpak van). Het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (DCC-V&W) speelt met betrekking tot de crisisbeheersing op de rijkswateren een centrale rol. Het DCC-V&W is verantwoordelijk voor een samenhangend crisisbeheersingsbeleid binnen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Dit impliceert het formuleren van beleid ten aanzien van calamiteitenregelingen, het toezien op de uitvoering van dit beleid en het beoefenen van de regelingen. Daartoe is door het DCC-V&W een Handboek Crisismanagement opgesteld. Dit handboek is door de Bestuursraad eind 2004 vastgesteld. Hieraan dienen de V&W diensten zich te conformeren. Conform de wet zien de diensten van Rijkswaterstaat er zelf op toe voldoende adequate middelen voorhanden te hebben om calamiteiten effectief te kunnen bestrijden.

Calamiteitenbestrijding op (ruime) binnenwateren in beheer bij het rijk

Onder binnenwateren worden verstaan alle wateren binnen de kustlijn. Binnen deze categorie worden nog de ruime binnenwateren onderscheiden. Dit zijn de Waddenzee, het IJsselmeer met inbegrip van de randmeren en de Zuid-Hollandse en Zeeuwse stromen.

In eerste aanleg heeft het Rijk ten aanzien van calamiteitenbestrijding op en rond de bij het Rijk in beheer zijnde (ruime) binnenwateren een eigen verantwoordelijkheid. Zij ziet toe op het nautisch beheer en de waterkwaliteit. In het geval van een scheepsongeval zijn in eerste instantie de scheepseigenaar en de nautisch beheerder verantwoordelijk voor het herstel van de goede orde. Zodra de goede staat van het waterstaatswerk (oppervlaktewater, waterkeringen en kunstwerken en wat daartoe behoort) onmiddellijk en ernstig in het ongerede is of dreigt te komen ontstaat er een verantwoordelijkheid van de beheerder van water en infrastructuur, i.c. Rijkswaterstaat.

Wanneer een calamiteit gevolgen heeft of dreigt te hebben voor de volksgezondheid of de openbare orde en veiligheid is in het geding, dan neemt de verantwoordelijk burgemeester de leiding over en is verantwoordelijk voor de bestrijding. De rol van de beheerder is vanaf dat moment faciliterend en adviserend. De burgemeester heeft ook het opperbevel indien er sprake is van een situatie die voldoet aan de criteria gesteld in de Wet rampen en zware ongevallen, de Wrzo. Ook dan is de beheerder ondergeschikt aan het bevoegd gezag. De beheerder is in de zin van de wet verplicht een preparatief beleid te formuleren en te implementeren dan wel te optimaliseren. In dat kader moet de beheerder over calamiteitenplannen beschikt worden moet hij zorgdragen voor het houden van oefeningen. Nog niet alle calamiteitenplannen voldoen echter aan de eisen die de wet stelt. Het Rijk maakt thans een inhaalslag om er voor zorg te dragen dat in september 2005 wel wordt voldaan aan de vigerende wet- en regelgeving.

Ook zijn er coördinatieregelingen vastgesteld voor de ruime binnenwateren en grote rivieren in Nederland, met een helder geformuleerde bestuurlijke en operationele rol voor Rijkswaterstaat. Op de ruime binnenwateren ligt de operationele verantwoordelijkheid voor Search and Rescue (SAR), conform de SAR beschikking 1994 bij het Kustwachtcentrum te Den Helder (zie verder bij Noordzee).

Noordzee

Rijkswaterstaat Noordzee heeft de verantwoordelijkheid voor het integrale water-, bodem-, en technisch vaargeulbeheer van de Noordzee. RWS Noordzee heeft een professionele, goed geoutilleerde calamiteitenorganisatie. Er wordt gewerkt aan een nieuwe capaciteitsnota. In het project Integrale Capaciteitsnota 2005-2010 bepalen de verantwoordelijke Rijkswaterstaatsdiensten gezamenlijk hoeveel bestrijdingscapaciteit nodig is en hoe die capaciteit het beste kan worden georganiseerd. In de nieuwe Capaciteitsnota worden de resultaten van de risicobeoordeling en de omgevingsbeoordeling vertaald naar beschermingsniveaus van kwetsbare gebieden en de manier waarop die bescherming wordt bereikt. Deze nota zal medio 2005 verschijnen.

Rijkswaterstaat Noordzee beschikt over een incidentenorganisatie ter ondersteuning van de Kustwacht. Voor het aanspoelen van verontreinigingen op de kust is met de overige betrokken regionale diensten van Rijkswaterstaat De Coördinatieregeling Bestrijding Kustverontreinigingen opgesteld.

In het kader van de herziening van de Capaciteitsnota Olie- en Chemicaliënbestrijding (1990) is vastgesteld dat nog niet wordt voldaan aan de benodigde capaciteit voor adequate oliebestrijding en er geen adequate middelen zijn voor de bestrijding van de gevolgen van ongevallen met chemische stoffen.

In de 'Overeenkomst voor de Kustwacht 1995' zijn de veiligheidstaken Nood-, Spoed- en Veiligheidsverkeer, de opsporing en redding van in nood verkerende bemanningen en passagiers van vliegtuigen, schepen en mijnbouwinstallaties (Search and Rescue = SAR) en de calamiteiten- en incidentenbestrijding aangemerkt als kustwachttaken. Het Kustwachtcentrum (KWC) te den Helder is belast met de operationele leiding en de coördinatie van de inzet van varende en vliegende middelen bij dergelijke gebeurtenissen. Het Noordzee werkgebied van het KWC omvat het Nederlands gedeelte van de Noordzee (de Exclusieve Economische zone = EEZ) en de territoriale wateren.

Specialistische diensten Rijkswaterstaat

De specialistische diensten van Rijkswaterstaat zijn geen beheerder van waterstaatswerken. Zij beheren echter wel een groot deel van de kennis die benodigd is voor een adequate afhandeling van calamiteiten op alle bij het Rijk in beheer zijnde wateren. Deze kennis dient permanent ontsluitbaar dienen te zijn en daarom dienen ook de specialistische RWS-diensten over een calamiteitenplan te beschikken.

Speerpunten

Het DCC-V&W is, conform het in 1999 door de minister ondertekende "Instellingsbesluit Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing" gehouden zorg te dragen voor een samenhangend crisismanagementbeleid. Speerpunten van het beleid voor de periode 2005 - 2008 zijn:

- het opstellen en vaststellen van een integraal Beleidsplan Opleiden & Oefenen Crisisbeheersing V&W. Dit plan is inmiddels gereed en het aanbestedingstraject is in gang gezet.
- het opstellen en vaststellen van een beleidsplan crisisbeheersing V&W breed; naar verwachting zal dit eind 2005 aan de Bestuursraad worden aangeboden;
- het borgen van de positie (taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden) van crisisbeheersing in de nieuwe sturingsopzet bij RWS;
- opzetten en implementeren van kwaliteitsborging crisisbeheersing, o.a. door middel van auditing en SLA's;
- het, in samenspraak met de regionale diensten, opstellen van een beleidskader calamiteitenplannen voor de Rijkswaterstaatsdiensten. Doel hiervan is het uniformeren van de regionale calamiteitenplannen alsmede voldoen aan het gestelde in de herziene Waterstaatswet 1900; dit dient uiterlijk 1 januari 2006 geconcretiseerd te zijn;
- het opzetten en implementeren van kennismanagement voor crisisbeheersing. Het DCC-V&W maakt in 2005 een begin met de opzet van een kennisbank crisisbeheersing.

Deze beleidsdoelen richten zich op het gehele beleidsterrein van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en zijn derhalve ook van toepassing binnen de kaders van het Beheersplan voor de Rijkswateren 2005-2008.

Beschermen tegen hoog water

3.1 Beleidsdoelen: 'Beschermen tegen hoog water'

Strategische doelstelling

"Het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar Nederland door het tegen hoogwater te beschermen."

Operationele doelstellingen

De operationele doelstelling van dit beleidsdoel luidt: het op basis van de maatschappelijke en politieke omgeving maken van een verantwoord actieplan voor de bescherming tegen hoogwater. Dit plan omvat drie componenten:

- 1 De primaire waterkeringen voldoen aan de veiligheidsnorm volgens de Wet op de waterkering.
  - 2 De basiskustlijn van de zandige kust wordt gehandhaafd op het niveau van 1990; oevererosie van de harde kustwaterkeringen wordt tegengegaan.
  - 3 Gesteld staan voor hoogwatercalamiteiten, inclusief adequate berichtgeving tijdens calamiteiten
- Onder 1. valt ook het handhaven en/of verlagen van het hoogwaterpeil bij een zelfde maatgevende afvoer op de rivieren.

3.2 Beheerdoelstellingen, hoofdlijnen programma 'Beschermen tegen hoog water'

Het programma geeft uitvoering aan de beleidslijnen die zijn uitgezet in de beleidslijn Waterbeleid voor de 21ste eeuw, de Derde Kustnota en de beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Deze sturen de (zoveel mogelijk) meetbare of meetbaar te maken beheerdoelstellingen. De beheerdoelstellingen zijn gegroepeerd naar beheeractiviteiten. De indicatieve tabel met budget uit hoofdstuk 2 wordt herhaald. Het programma wordt in 3.4 toegelicht c.q. uitgewerkt.

Tabel 3: Budget voor het programma 'Beschermen tegen hoog water'

		in mln €	2005
Aanleg	Alle aanlegprojecten		177
	Onderhoud waterkeren		64
B&O	Instandhouden Basiskustlijn		41
	Onderhoud t.b.v. functie afvoer		40
PvA	Groot onderhoud t.b.v. afvoer		3
		Totaal:	325

Daarnaast is het budget voor basisinformatie (in totaal 38 miljoen in 2005) aan de orde, dat voor een deel ingezet wordt voor 'beschermen tegen hoog water'. Naar het budget voor 'watermanagement' wordt ook enkele malen verwezen. Dit wordt verder behandeld in hoofdstuk 4.

Tabel 4: Uitgewerkte beheerdoelstellingen 'beschermen tegen hoog water'

Per beheerdoelstelling wordt steeds aangegeven uit welk onderdeel van het budget het gerealiseerd moet worden. Voor het programma 'Beschermen tegen hoog water' is het budget voldoende om de beheerdoelstellingen te realiseren.

Beheerdoelstelling	Welk onderdeel van budget:
Integraal Watermanagement:	
<ul style="list-style-type: none"> Adequate capaciteit en paraatheid voor rampenbestrijding en hulpverlening. 	Watermanagement
<ul style="list-style-type: none"> Adequate informatievoorziening, waaronder waterstanden en hydro-meteoinformatie en bodeminformatie voor kust- en rivierbeheer 	Basisinformatie
<ul style="list-style-type: none"> Water uit het IJsselmeer zo lang mogelijk onder vrij verval blijven lozen op de Waddenzee en op langere termijn het IJsselmeerpeil mee laten stijgen om te kunnen blijven spuien in de Waddenzee 	Watermanagement
<ul style="list-style-type: none"> Adequaat peilbeheer op de rivieren 	Onderhoud afvoer
Infrastructuurtaken:	
<ul style="list-style-type: none"> De primaire waterkeringen die in het beheer zijn bij het Rijk voldoen aan de norm van de Wet op de waterkering. 	Onderhoud waterkeren
<ul style="list-style-type: none"> De stormvloedkeringen en de kerende en spuiende kunstwerken voldoen aan de Wet op de waterkering en aan de technische onderhoudsnormen. 	Onderhoud waterkeren
<ul style="list-style-type: none"> Voor de primaire waterkeringen in het beheer van het Rijk zijn de wettelijk verplichte legger en het beheerregister operationeel. 	Onderhoud waterkeren
<ul style="list-style-type: none"> De niet primaire waterkeringen in het beheer bij het Rijk worden adequaat onderhouden (met een vergelijkbare beheersfilosofie als bij primaire waterkeringen). 	Onderhoud waterkeren
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren PKB Ruimte voor de Rivier 	Aanleg Ruimte voor de Rivier
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier op basis van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken en, wanneer vastgesteld, de Beleidslijn Buitendijkse Gebieden. 	Watermanagement
<ul style="list-style-type: none"> Dynamisch handhaven van de kustlijn door het suppleren van 12 miljoen m³ zand volgens een jaarlijks vastgesteld suppletieprogramma, met als doel dat 90% van de kustlijn voldoet aan de basiskustlijn en het zandvolume in het kuststelsel geen structureel zandverlies vertoont. 	Instandhouden basiskustlijn
<ul style="list-style-type: none"> Het jaarlijks (volgens de Wet op de waterkering verplicht) behandelen van het kustsuppletieschema in de provinciaal overleggen kust (die ingesteld zijn door Gedeputeerde Staten). 	Instandhouden basiskustlijn

3.3 Huidige toestand 'Beschermen tegen hoog water'

Primaire waterkeringen

Tot het beheer van de rijkswateren behoort nu ongeveer 8% van de totale lengte aan primaire waterkeringen. Het betreft hier met name waterkeringen die bescherming bieden aan bovenregionale gebieden, keringen zonder achterland dat direct door deze keringen wordt beschermd en waterkeringen waarvoor andere waterbeheerders onvoldoende financiële draagkracht hebben. Hieronder vallen de vier stormvloedkeringen:

- De stormvloedkering Oosterschelde
- De Maeslantkering
- De Hartelkering
- De stormvloedkering Hollandsche IJssel

Daarnaast is er een groot aantal sluizen dat tevens een waterkerende functie heeft en een aantal dijken en duinen in beheer bij het Rijk. De niet-primaire keringen worden besproken in sectie 3.4. Ook beheert Rijkswaterstaat een aantal havenkades, met name in Zeeland. Zie voor het geheel [bijlage 3](#).

Primaire waterkeringen dienen te voldoen aan de in de Wet op de waterkering vastgestelde normen. Het Rijk voert een 5-jaarlijkse toetsing uit op de waterkeringen die onder haar verantwoordelijkheid vallen. In 2006 zal voor alle waterkeringen in beheer bij het Rijk de verplichte toets zijn afgerond. Niet alle noodzakelijke leggers en beheerregisters zijn geheel op orde. Rijkswaterstaat zal voor de primaire keringen in beheer van het Rijk een beheerplan waterkeren maken. Dit is vastgelegd in provinciale verordeningen.

Rivierengebied

Door afronding van het Deltaplan Grote Rivieren (op de Maaswerken na) is het rivierengebied van Nederland veiliger dan ooit. De veiligheid op langere termijn is echter nog niet gewaarborgd, zo blijkt uit het rapport 'Waterbeheer in de 21e eeuw' en het kabinetsstandpunt daarover. Zonder verdere inspanning neemt door klimaatverandering en bodemdaling de veiligheid af en de kans op wateroverlast toe. Verhoging van de dijken langs de rivieren is op lange termijn geen afdoende maatregel tegen de te verwachten maatgevende hoogwaterstanden. Er is gekozen voor het verruimen van de rivieren als oplossing om de ook in de toekomst aan de vereiste veiligheidsnormen te voldoen. In het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn de verantwoordelijkheden voor de uitvoering van 'Waterbeheer in de 21e eeuw' vastgelegd.

Er wordt op twee fronten gewerkt aan rivierverruiming. Ten eerste gaat het om maatregelen in het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Deel I 'Ruimte voor de Rivier'. Het primaire doel van deze maatregelen is het waarborgen van de veiligheid door in de Rijn en haar zijtakken waterstandverlagende maatregelen te nemen (buiten- en binnendijks). Dit moet toename van de maatgevende waterstanden door een grotere (maatgevende) afvoer compenseren. Naast het waarborgen van veiligheid is het doel verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Het is een samenwerkingsproject van het Rijk en vier provincies. Ten tweede worden in het project de Maaswerken (Zandmaas, Grensmaas) maatregelen getroffen om de wateroverlast langs de Maas in de toekomst te beperken.

Om de beschikbare ruimte voor afvoer van rivierwater te behouden is in 1996 de beleidslijn Ruimte voor de Rivier ingesteld. De beleidslijn is van toepassing op alle nieuwe activiteiten in het winterbed van grote rivieren (uitgezonderd enkele oude zeearmen en getijdenrivieren in het benedenrivierengebied). Vanuit het oogpunt van regionale ruimtelijk-economische ontwikkelingsmogelijkheden is de beleidslijn restrictief van karakter. Een meer ontwikkelingsgerichte opzet lijkt nu wenselijk. In 2005 is de beleidslijn geëvalueerd en zal op basis van deze resultaten worden aangepast.

Informatievoorziening

Dit omvat informatievoorziening over de ontwikkeling van de waterstanden onder andere door Hydro-meteorocentrum Rijnmond, de Stormvloedwaarschuwingsdienst, de Hoogwaterberichtgeving (rivieren) en de waarschuwingdienst Dijken IJsselmeer. De informatievoorziening over de waterstanden voldoet momenteel aan de beheerdoelstelling.

Basiskustlijn

Het rijk is verantwoordelijk voor het handhaven van de gehele zandige kustlijn op de basiskustlijn, die ligt op de gemiddelde kustlijn van 1990. Dit gebeurt door middel van zandsuppleties, zowel op het strand als onder water. Vanaf het verschijnen van de derde kustnota (2001) dient ook het kustfundament dat loopt tot de NAP-20 meter lijn gehandhaafd worden. De huidige afspraak (Derde Kustnota) is dat er per jaar 12 miljoen m³ zand wordt gesuppleerd volgens een jaarlijks vastgesteld programma. Het suppletieschema wordt jaarlijks besproken in de Provinciaal Overleggen Kust (POK).

Sinds 1998 voldoet ongeveer 90 procent van de kust aan de basiskustlijn. Het is niet waarschijnlijk dat dit percentage verder toeneemt. Dat is ook niet nodig, want het huidige beheer is gericht op 'dynamisch handhaven' en daarbij hoort een zekere ruimte voor natuurlijke processen. Tot nu toe heeft het Rijk de afgesproken 12 miljoen m³ zand jaarlijks gesuppleerd. In 2005 wordt de ontwikkeling van het zandvolume in het totale kuststelsel geëvalueerd. Hieruit zal blijken of de extra inspanningen om het zandvolume in het gehele kuststelsel te handhaven voldoende.

Van de primaire waterkeringen langs de kust zullen verschillende duinvakken in de nabije toekomst niet aan de normen voldoen. Deze duinvakken worden zwakke schakels in de kustverdediging genoemd (zie figuur 4). Deze waterkeringen zijn niet in beheer bij het Rijk. Het versterken van de zwakke schakels heeft een directe relatie met het kustlijnonderhoud omdat het in belangrijke mate gebeurt via de kustlijnverzorging. Dit is tot 2004 ook gebeurd.

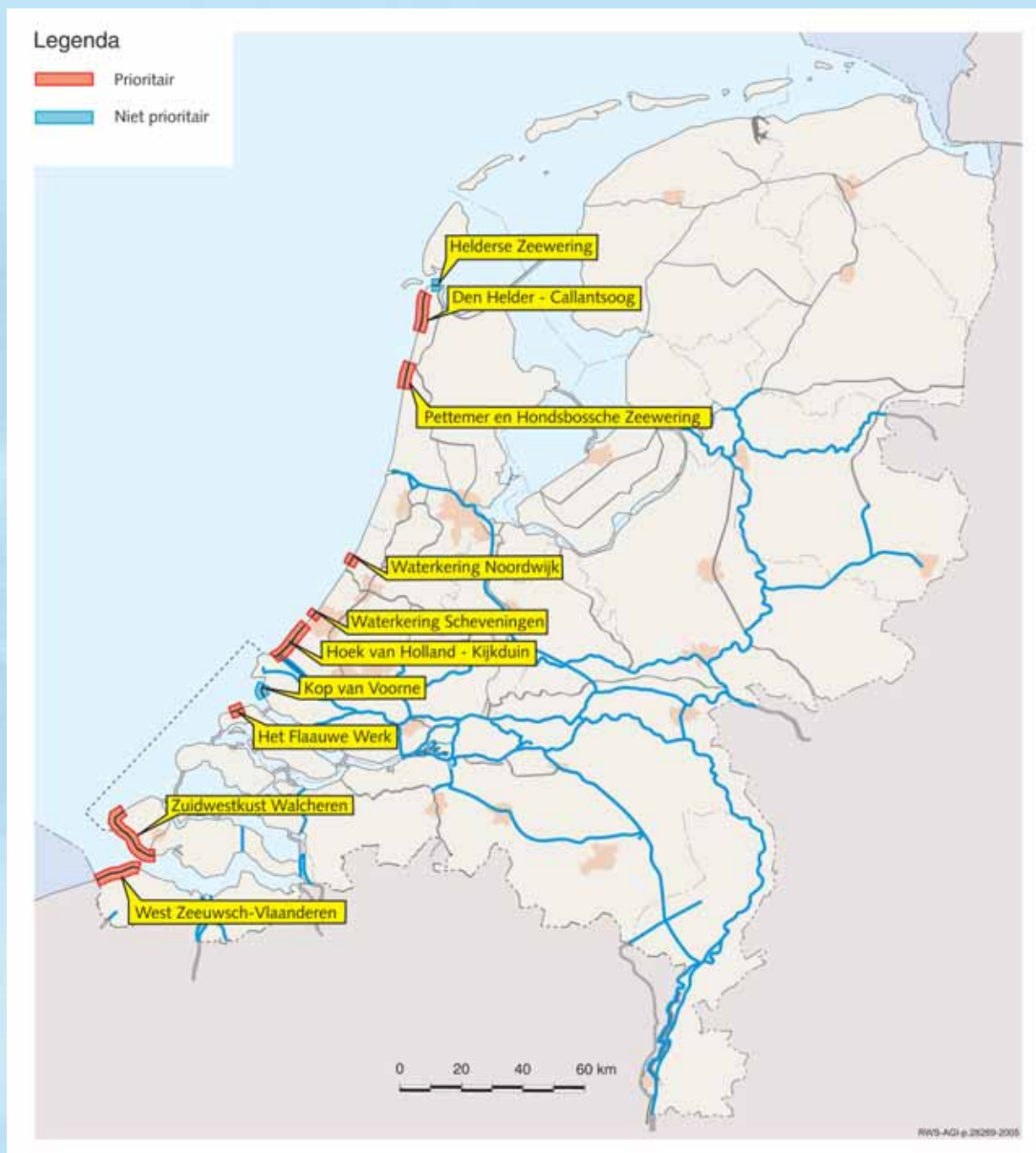
Naast handhaven van de zandige kustlijn is Rijkswaterstaat ook verantwoordelijk voor het tegengaan van de oevererosie bij de harde zeekeringen van de Ooster- en Westerschelde, de Hondschosse, Pettemer en Helderse Zeekeringen en de Waddenzeekust voor Texel. Dit gebeurt door bestortingen.

3.4 Toelichting 'Beschermen tegen hoog water'

Primaire waterkeringen

Het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen wordt zonder beperkingen uitgevoerd. Alle nu bekende maatregelen die nodig zijn om de primaire waterkeringen, dus inclusief kunstwerken, aan de eisen van

Figuur 4: Zwakke schakels in de kustlijn

de Wet op de Waterkering te laten voldoen worden uitgevoerd. Dit betekent dat ook alle leggers en beheer registers worden gevuld en de veiligheidstoetsing geheel wordt uitgevoerd.

Er worden met waterschappen waterakkoorden gesloten waarin is opgenomen dat de zijdelingse toestroming naar de grote rivieren tijdens hoogwater zo veel mogelijk wordt opgevangen in deze gebieden zelf. Waterakkoorden worden nader behandeld in [hoofdstuk 4](#) (waterkwantiteit).

Het kustbeheer blijft uitgevoerd volgens de Derde Kustnota (suppletie van 12 miljoen m³ zand) om zowel de kustlijn als het kustfundament in stand te houden. In de planperiode kan er sprake zijn van dat een gedeelte van de zandsuppleties specifiek wordt ingezet om de problematiek van de zwakke schakels aan te pakken. Dit zijn andere, kostbaardere, suppleties (duurder per m³ gesuppleerd zand). De kosten van het kustonderhoud volgens de Derde Kustnota nemen dus toe.

Niet-primaire waterkeringen

Het Rijk heeft ook niet-primaire waterkeringen in het beheer, onder meer langs kanalen om de Maasvlakte. Al vóór het optreden van calamiteiten bij Stein en Wilnis (NB: de laatste is niet in beheer bij het Rijk)

is een verkenning gestart door het IPO en de Unie van Waterschappen over de noodzaak tot normering voor de niet-primaire waterkeringen. Rijkswaterstaat is hier ook bij betrokken. Een en ander heeft medio 2004 geleid tot de "Visie Regionale Waterkeringen". Het eventueel vaststellen van normen is de verantwoordelijkheid van de provincie. In de komende jaren zal voor de niet-primaire waterkeringen een beheerregister worden opgesteld. Onderhoud vindt plaats met een vergelijkbare beheersfilosofie als bij primaire waterkeringen

Rivierengebied

Wanneer het gaat om het handhaven en/of verlagen van het hoogwaterpeil bij eenzelfde maatgevende afvoer van de rivieren is het nu nog onduidelijk of de vergunningverlening en handhaving gericht op het op orde houden van het profiel van de rivier adequaat is. Maatregelen die ten behoeve van veiligheid worden genomen in de stroomvoerende delen van de rivieren zullen een niet of nauwelijks begroeide inrichting gaan hebben. Door beheer zullen deze gebieden in de toekomst een zelfde mate van openheid moeten behouden. Het behouden van de openheid geldt ook voor aanslibbing in nevengeulen en uiterwaarden. Er lijken daarmee dilemma's tussen veiligheid en natuur te zijn op plaatsen waar de vegetatie sterk toeneemt. De vergunningverlening binnen de WBR / Ruimte voor de Rivier krijgt extra aandacht wat betreft de vegetatieontwikkeling in het winterbed en de handhaving van dat punt. Er zal een duidelijke beheerrichtlijn worden ontwikkeld. In de benedenrivieren en grote wateren speelt dit veel minder. Daar kan een sterk groeiende vegetatie juist een bijdrage leveren aan de veiligheid doordat dit bescherming biedt tegen golven.

Het grootschalig grondverzet aan de Maas en Rijn dat plaats gaat vinden (Maaswerken, PKB Ruimte voor de Rivier) vraagt ook aandacht vanuit de Wet Bodembescherming en de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren. Dit omdat de uiterwaarden veelal (ernstig) verontreinigd kunnen zijn. De bedoeling is middels 'actief bodembeheer' te voorkomen dat maatschappelijk gewenste projecten (zoals rivierverruiming) niet kunnen worden uitgevoerd door een gebrek aan toepassingsmogelijkheden voor uiterwaardengrond. Initiatiefnemers en bevoegd gezag doen hier op dit moment ervaring mee op.

De beheerder blijft de ruimtelijke plannen van provincie en gemeenten toetsen om de watersystemen te vrijwaren van ontwikkelingen die de veiligheid bij overstromingen kunnen bedreigen. De watertoets is een belangrijk instrument om inzicht te krijgen in de gevolgen van ruimtelijke plannen op de waterhuishouding van het hoofdsysteem en het kunnen tegenhouden, of laten compenseren dan wel mitigeren van ontwikkelingen die de waterhuishouding schaden. De watertoets omvat het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten.

IJsselmeergebied

Het uitgangspunt is het water uit het IJsselmeer zo lang mogelijk onder vrij verval te blijven lozen op de Waddenzee. Uitbreiding van de spuicapaciteit in de Afsluitdijk is hiervoor noodzakelijk en is opgenomen in het MIT/SNIP-projectenboek. Vanwege de stijgende zeespiegel moet op langere termijn (naar verwachting tussen 2030 en 2050, afhankelijk van de snelheid van zeespiegelstijging) het IJsselmeerpeil mee stijgen om te kunnen blijven spuien op de Waddenzee. Van belang daarbij is om ontwikkelingen tegen te houden die een toekomstige peilverhoging of een flexibeler peil op het IJsselmeer belemmeren. Voordat het peil daadwerkelijk wordt verhoogd worden de waterkeringen rond het IJsselmeer versterkt. Om dat op termijn mogelijk te houden, dienen nu al ruimtelijke reserveringen te worden getroffen rondom de waterkeringen door provincies en gemeenten.

De versterking van de primaire waterkering langs het IJsselmeer en Markermeer zal in 2006 gereed zijn. Na de verbetering zijn deze waterkeringen geheel overgedragen aan het waterschap Zuiderzeeland. De bij het Rijk in beheer zijnde primaire waterkering Afsluitdijk en Houtribdijk, als mede de kunstwerken tussen Flevoland en het vaste land zullen in beheer blijven bij het Rijk.

MIT/SNIP-programma

In het MIT/SNIP-projectenboek (zie figuur 5 in hoofdstuk 4) lopen projecten die van belang zijn voor de bescherming tegen hoog water. Voor de rijkswateren zijn dat de hieronder opgenomen projecten. Verwezen wordt naar het MIT/SNIP-projectenboek voor meer informatie.

- Maaswerken (Zandmaas, Grensmaas)
- Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG)
- PKB Ruimte voor de Rivier
- Vergroting spuicapaciteit Afsluitdijk
- Zwakke Schakels Nederlandse Kust (met het voortouw bij de provincies, maar via het programma kust-suppleties draagt het Rijk bij)

Nb. het MIT/SNIP-projectenboek is te raadplegen via www.mitprojectenboek.nl.

3.5 Effecten van het programma op 'Beschermen tegen hoog water'

Het geprogrammeerde werk is er op gericht om veiligheidsrisico's te verminderen en te beheersen. Er blijft echter altijd sprake van een restrisico. Het programma geeft geen risico's die worden gezien als onverantwoord. Het beheer aan de waterkeringen die in het beheer zijn bij het Rijk is preventief gebeurd. Er zijn geen achterstanden bekend.

Een voorbehoud moet gemaakt worden t.a.v. de lopende toets van de primaire waterkeringen. Deze zal in 2006 aangeven welke keringen nog herstelmaatregelen (naast regulier beheer en onderhoud) nodig hebben. Dit zal in deze planperiode nog maar in beperkte mate tot maatregelen kunnen leiden.

Een aantal no-regret projecten binnen Ruimte voor de Rivier is rond het eind van de planperiode afgerond. De PKB Ruimte voor de Rivier is dan gereed en er is een keuze gemaakt in te realiseren projecten. Er is een start gemaakt met de realisatie van projecten. De realisatie van de Maaswerken loopt. Planstudie Grensmaas, dat onderdeel is van de Maaswerken, is in 2005 afgerond.

De mate waarin de kust aan de basiskustlijn voldoet blijft stabiel. In 2006 zal bekend worden of de maatregelen die genomen zijn om de zandhoeveelheid in het kustfundament te handhaven voldoende (doel Derde Kustnota).

Voldoende en schoon water (duurzame watersystemen)

Strategische doelstelling

"Het instandhouden en versterken van voldoende en ecologisch gezond water, waarmee een duurzaam gebruik van de watersystemen gegarandeerd wordt."

Dit is beleidsmatig vertaald als:

"Het hebben van de juiste hoeveelheid water op het juiste moment en op de juiste plaats. Dit aansluitend op de eisen van de daar van toepassing zijnde gebruiksfuncties en het bereiken van een goede ecologische en chemische waterkwaliteit in de stroomgebieden Rijn, Maas, Schelde en Eems, waarmee het duurzaam gebruik van het water gewaarborgd blijft.

Voor de Noordzee geldt als doel het behouden van een gezond ecosysteem en de biodiversiteit in het mariene gebied en waar mogelijk herstellen van gebieden die negatieve effecten hebben ondervonden van menselijk handelen."

Het werk aan de juiste hoeveelheid water op het juiste moment en op de juiste plaats (kortweg waterkwantiteit) wordt eerst behandeld ([delen 4.A.1 tot en met 4.A.5](#)).

Het werk aan 'het bereiken van een goede ecologische en chemische waterkwaliteit om duurzaam gebruik van het water te waarborgen (kortweg waterkwaliteit en ecologie) wordt behandeld in de [delen 4.B.1 tot en met 4.B.5 van dit hoofdstuk](#).

De scheiding tussen kwantiteit en kwaliteit is gebeurd op overwegingen van structuur en presentatie. Het laat onverlet dat waterkwantiteit, waterkwaliteit en ecologie sterk met elkaar samenhangen en dat integraal beheer vereist dat deze zaken in samenhang worden opgepakt.

4.A.1 Beleidsdoelen 'waterkwantiteit'

Voor Verkeer en Waterstaat zijn twee [operationele beleidsdoelen](#) geformuleerd die van belang zijn voor het waterkwantiteitsbeheer van de rijkswateren:

- 1 Het op orde brengen en houden van de samenhang tussen het regionaal en het hoofdwatersysteem in 2015 gericht op het tegengaan van de problematiek van wateroverlast en watertekort. Uitgangspunten hierbij zijn:
  - Uitwerking van de trits "vasthouden, bergen en afvoeren";
  - Niet afwentelen van de wateroverlastproblematiek.
- 2 Het hebben van voldoende water in de rijkswateren, aansluitend op de eisen die gesteld worden door de daar van toepassing zijnde gebruiksfuncties.

4.A.2 Beheerdoelstellingen, hoofdlijnen programma 'waterkwantiteit'

Het beleid stuurt de zoveel mogelijk meetbare of meetbaar te maken beheerdoelstellingen. Deze beheerdoelstellingen zijn gegroepeerd naar beheeractiviteiten. De indicatieve tabel met budget uit [hoofdstuk 2](#) wordt herhaald. Er moet in het oog worden gehouden dat het hier gaat om het budget voor zowel het programma 'waterkwantiteit' als voor het programma 'waterkwaliteit en ecologie'.

Tabel 5: Budget voor het programma 'voldoende en schoon water'

		in mln €	2005
Aanleg	Aanleg waterbeheer		119
	Vast onderhoud/wettelijke taken		45
B&O	Watermanagement		33
	Herstel en inrichting via onderhoud		9
Totaal schoon en voldoende water:			206

Daarnaast is het budget voor basisinformatie (in totaal 38 miljoen in 2005) aan de orde, dat voor een deel ingezet wordt voor 'voldoende en schoon water'.

Tabel 6: Uitgewerkte beheerdoelstellingen 'waterkwantiteit'

In de laatste kolom is een kwalificatie opgenomen van de maatregelen die binnen het budget passen, in relatie tot de beheerdoelstelling. Het programma wordt in 4.A.4 toegelicht c.q. uitgewerkt.

Beheerdoelstelling	Welk onderdeel van budget:	Kwalificatie maatregelen-programma 2005-2008
Integraal Watermanagement:		
<ul style="list-style-type: none"> Nakomen van de landelijk afgesproken inspanning over waterverdeling en waterkwaliteit. Verplichte peilbesluiten worden uitgevoerd en waterakkoorden zijn actueel en worden nageleefd. Het waterpeil is afgestemd op de functies. 	Watermanagement	Voldoende
<ul style="list-style-type: none"> Adequate informatievoorziening over de waterkwantiteit. Dit houdt in dat de in- en externe informatievoorziening actueel is. 	Basisinformatie	Voldoende
<ul style="list-style-type: none"> Het beheer in geval van droogte en hoog water is vastgelegd en wordt indien nodig uitgevoerd. 	Watermanagement	Voldoende
Infrastructuurtaken:		
<ul style="list-style-type: none"> Kunstwerken voldoen aan de technische onderhoudsnormen. 	Onderhoud afvoer (Be-schermen hoog water)	Gemalen, stuwen voldoen, zie Plan van Aanpak en 4.A.3

Toelichting

De beheerdoelstellingen waterkwantiteit betreffen het regelen/sturen van het water (waterpeil en afvoer) en het onderhoud van het profiel, de stuwen en gemalen. Bij het beheer moet onderscheid worden gemaakt tussen beheer in perioden van wateroverlast en watertekort. De beïnvloeding van de waterkwantiteit is verschillend voor:

- a peilgereguleerde rijkswateren, inclusief de grote meren
- b rivieren
- c zoute wateren.

Voor het peilbeheer in kanalen en rivieren zijn kunstwerken geplaatst in de rijkswateren. Het onderhoud daaraan wordt preventief (zie ook 5.B) uitgevoerd.

Peilgereguleerde rijkswateren (niet-rivieren)

Voor de peilgereguleerde rijkswateren geldt dat het waterpeil zodanig dient te zijn dat de watervoorziening van de aanliggende, voornamelijk regionale, wateren via inlaatwerken niet wordt belemmerd en dat bovendien de waterafvoer via aflaatwerken mogelijk blijft. Voor de scheepvaart dient het peil onder normale omstandigheden te zijn afgestemd op de diepgang met een veilige overdiepte tussen scheepskiel en waterbodem. Het waterkwantiteitsbeheer beïnvloedt ook de waterkwaliteit. Zoutindringing kan worden beperkt. Doorspoelen heeft (lokaal) een gunstige invloed op de kwaliteit van het water. In situaties met wateroverlast en watertekort staat Rijkswaterstaat in operationele zin gesteld met plannen, afstemming met waterbeheerders en de operationele uitvoering.

Rivieren

Het rivierwater wordt voor talrijke functies met vastgestelde hoeveelheden ingelaten naar regionale wateren. In de rivieren zelf dient een bepaalde basisafvoer aanwezig te blijven voor de daar aanwezige functies zoals natuur, scheepvaart etc. In droge perioden kan de vastgestelde waterverdeling in het gedrang komen, aangezien er veel behoefte en weinig aanvoer is. Er zijn - veelal met behulp van waterakkoorden - afspraken over de waterverdeling in deze omstandigheden. Indien sprake is van een warmte- en/of droogteprobleem op nationale schaal, kunnen de in de waterakkoorden vastgelegde afspraken worden overruled als gevolg van een bredere maatschappelijke overweging. Hiervoor is de verdringsreeks (zie 4.A.4) ontwikkeld.

In de rivieren Maas en Nederrijn kan het peil in beperkte mate (in normale omstandigheden) gereguleerd worden met stuwen. Met name in de Maas is een groot deel van het jaar een vast stuwpeil handhaafbaar. Dit stuwpeil is een serviceniveau voor met name de scheepvaart en sommige andere functies. De Maaswaterverdeling met België (Vlaanderen) is geregeld in een verdrag. De huidige regimes voldoen tot nu toe aan de eisen en worden niet veranderd.

Zoute en brakke wateren

De Rijn-Maasmonding vormt als delta een overgangsgebied waar de invloed van het zoute zeewater duidelijk merkbaar is, tussen Noordzee en Rijn en Maas. Voor de (zoet)watervoorziening is het beperken van de verzilting een belangrijke beheertaak en daarmee een belangrijke leidraad voor het beheer van de Haringvlietsluizen. De afvoer via de Nieuwe Waterweg wordt zolang mogelijk op ten minste 1500 m³/s gehandhaafd. In perioden met lage afvoer is dit niet meer mogelijk en zal er steeds verder landinwaarts verzilting optreden. In deze situaties is goede informatievoorziening richting de regionale waterbeheerders belangrijk. In de toekomst neemt door zeespiegelstijging en lagere rivierafvoer in de zomer het verziltingsrisico toe. Op dit probleem wordt ingegaan binnen de Landelijke Droogtestudie en de zoetwaterverkenning Midden-West Nederland. Voor de Westerschelde en de Eemsmond speelt deze problematiek niet.

4.A.3 Huidige toestand 'waterkwantiteit'

De belangrijkste huidige instrumenten voor de peilgereguleerde rijkswateren zijn het peilbesluit en de waterakkoorden. Voor de meeste rijkswateren waar de wet op de Waterhuishouding voorschrijft dat een peilbesluit en/of waterakkoord noodzakelijk is, zijn deze aanwezig. De opzet en reikwijdte zijn verschillend. De verbindingpunten tussen de regionale en rijkswateren hebben door het Nationaal Bestuursakkoord Water een nieuw accent gekregen. De scope van deze 'blauwe knooppunten' is momenteel het waterkwantiteitsbeheer. Later zal ook het waterkwaliteitsbeheer worden meegenomen. De blauwe knooppunten worden in het Landelijk Bestuurlijk Overleg Water vastgesteld.

In september 2004 is de uitbreiding van het gemaal IJmuiden en een nieuw gemaal bij de Waaiersluis gereed gekomen. Berekeningen over de kans op hoog water op het Noordzeekanaal en Amsterdam-Rijnkanaal tonen aan dat de uitbreiding van het gemaal IJmuiden zeer effectief is. Ook in meeste andere peilgereguleerde rijkswateren vormt de waterstand momenteel geen belemmering voor de af- of aanvoer richting regionale wateren.

In het IJsselmeer overschrijdt de waterstand gedurende het winterhalfjaar een deel van de tijd het streefpeil. In samenhang met de mogelijke effecten van klimaatverandering is dit de reden dat aan een planstudie voor een eventuele uitbreiding van de spuicapaciteit in de Afsluitdijk wordt gewerkt (zie ook hoofdstuk 3).

Door klimaatveranderingen, zeespiegelstijging, bodemdaling en verstedelijking, zullen de hoofdsystemen ook in de toekomst robuust moeten zijn. Bovendien zal, door deze ontwikkelingen, het samenhangend beheer tussen hoofd- en regionale systemen gegarandeerd moeten zijn. Belangrijke factoren hierbij zijn de 'ruimte' in de rijkswateren en het voorkomen van afwenteling van problemen tussen hoofd- en regionale systemen.

Met betrekking tot de kunstwerken is er een onderhoudsachterstand bij de Haringvlietsluizen en de stuwen in de Lek. Deze leidt niet tot onacceptabele risico's. De achterstanden worden in de planperiode ingelopen. De onderhoudsachterstand bij een aantal sluisen in Noord-Brabant (zie hoofdstuk 5.B) levert behalve voor de scheepvaart ook beperkingen op voor het waterkwantiteitsbeheer. Storingen zouden ertoe kunnen leiden dat tijdelijk verplichtingen uit waterakkoorden niet kunnen worden nagekomen. Oplossingen hiervoor worden gevonden in samenhang met lopende MIT-projecten scheepvaart en op basis van de uitkomsten van overleg met regionale beheerders.

4.A.4 Toelichting maatregelenprogramma 'waterkwantiteit'

Het maatregelenprogramma omvat, behalve het reguliere programma, ook een omschrijving van het beheer in geval van warmte en watertekort of in geval van hoog water.

Een serviceniveau?

Voorkomen moet worden dat droogte, wateroverlast- en veiligheidsproblemen worden afgewenteld tussen hoofd- en regionale watersystemen. De afspraken op de zogenaamde 'blauwe knooppunten' geven hier invulling aan. De komende planperiode wordt door het Rijk bekeken of hiertoe - en zo ja hoe, en voor welke wateren - een 'serviceniveau' uitgewerkt kan worden. Het serviceniveau zal moeten aangeven wat de benodigde 'ruimte' in een robuust hoofdsysteem is (capaciteit), anticiperend op de nationale waterproblematiek. Het serviceniveau zal invulling geven aan de discussie hoe om te gaan met de vraag vanuit de regionale waterbeheerders voor extra gemaalcapaciteit of juist het stellen van maalstoppen voor de regionale waterbeheerders. Wanneer de mogelijkheden om water vast te houden en te bergen ten volle zijn benut, zullen regionale beheerders het overtollige water immers willen afvoeren op het hoofdsysteem. Daarnaast is het serviceniveau bepalend voor de dimensionering van de objecten van het watersysteem (zoals sluizen en gemalen). De discussie over eventuele ruimte voor extra afvoer door regionale waterbeheerders speelt ook bij rivieren.

Het serviceniveau zal in elk geval van toepassing kunnen zijn op rijkswateren die peilgereguleerd zijn, een afvoerfunctie hebben en/of een maalstop kunnen afkondigen voor de omliggende regionale wateren. Het betreft (alfabetisch) Amsterdam-Rijnkanaal, Betuwepand, (gekanaliseerde) Hollandsche IJssel/Lek, IJsselmeer, Kanaal Wessum-Nederweert, Markkanaal, Meppelerdiep, Noordzeekanaal, Twenthekanaal, Voedingskanaal en Noordervaart, Volkerak/Zoommeer, Wilhelminakanaal en Zuid-Willemsvaart.

Bij de uitwerking van het serviceniveau worden de onderstaande aspecten meegenomen. Deze aspecten zullen door het Rijk verder worden uitgewerkt:

- De afwatering van het regionale watersysteem en de doorvoer via het rijkswater wordt in samenhang bekeken.
- De uitkomsten van de nationale en regionale droogtestudies, wanneer gereed.
- Economische gronden (maatschappelijke kostenbaten analyse inclusief regionaal systeem).
- Specifieke problemen die in een watersysteem optreden, zoals windeffecten of een dominante afvoer van een rivier.
- Regionale normering van het Nationaal Bestuursakkoord Water.
- De autonome ontwikkeling als gevolg van bijvoorbeeld klimaatwijziging.
- Modelresultaten om de kansen op verschillende waterpeilen bij verschillende scenario's te berekenen.
- Waar mogelijk wordt meer ruimte aan water gegeven teneinde de buffercapaciteit van het hoofdwatersysteem te vergroten en de kans op inundaties te verminderen.
- Het juridische kader en de gevolgen van het vastleggen van het serviceniveau.

In de planperiode zullen bij de uitvoering van het Nationaal Bestuursakkoord Water afspraken gemaakt worden over het voorkomen van afwenteling van problemen. Het serviceniveau zal hierbij de randvoorwaarden geven vanuit het hoofdsysteem en wordt besproken met de provincies en de gebruikers die afhankelijk zijn van het gevoerde peilbeheer. Hierbij zal ook een grotere uniformiteit van de peilbesluiten en/of waterakkoorden kunnen worden bewerkstelligd, gecombineerd met de aanpak van de blauwe knooppunten.

Waterakkoorden evalueren

De bestaande waterakkoorden tussen de beheerder van de rijkswateren en de regionale partners zijn verschillend naar vorm en inhoud en status. Op dit moment wordt een evaluatie van de akkoorden uitgevoerd. Aan de hand daarvan zal de komende 4 jaar een herzieningsprogramma worden uitgevoerd, gekoppeld aan de uitgangspunten van WB21, de blauwe knooppunten, en de recente inzichten in aspecten van droogte en warmte. Voor de koppeling WB21-blauwe knooppunten en de waterakkoorden wordt een beleidskader in het Landelijk Bestuurlijk Overleg Water vastgesteld.

Overige maatregelen

De beheerder van de rijkswateren zal advies geven bij de ruimtelijke planvorming via de 'watertoets'. Hiermee wordt bewerkstelligd dat in de ruimtelijke planvorming en vergunningverlening tijdig rekening wordt gehouden met het water. Het bestaande stuwregime van de rivieren wordt voortgezet.

Voor het IJsselmeergebied loopt een verkenning 'Seizoensgebonden Peil IJsselmeergebied' naar de mogelijkheden van veranderingen in het peil ten behoeve van het natuurlijk potentieel en de zoetwatervoorraad, binnen de randvoorwaarden van veiligheid. Een flexibeler peilbeheer kan de bergingscapaciteit van het IJsselmeer mogelijk vergroten.

a. Beheer bij watertekort en warmte

Om te bepalen hoeveel water voor welke belangen waarheen zal worden geleid, wordt uitgegaan van de zogenaamde verdringingsreeks. Deze is na de droge zomer van 2003 vernieuwd.

- 1 Veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade.
  - 1 Stabiliteit van waterkeringen
  - 2 Klink en zettingen (veen en hoogveen)
  - 3 Natuur (gebonden aan bodemgesteldheid)
- 2 Volksgezondheid en kleinschalig hoogwaardig gebruik.
  - 1 Drinkwatervoorziening
  - 2 Energievoorziening
- 3 Kleinschalig hoogwaardig gebruik
  - Tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen
  - Proceswater
- 4 Overige belangen (economische afweging, ook voor natuur):
  - Scheepvaart
  - Landbouw
  - Natuur (zolang geen onomkeerbare schade optreedt)
  - Industrie
  - Waterrecreatie
  - Binnenvisserij

Binnen de categorieën 1 en 2 is sprake van een prioriteitsvolgorde. Binnen de categorieën 3 en 4 vindt onderlinge prioritering plaats op basis van minimalisatie van de economische maatschappelijke schade. De verdringingsreeks is leidend voor de nationale waterverdeling in geval van warmte en droogte. Op basis van de (vrijwillige) uitwerking door de regionale waterbeheerders zal het Rijk de beschikbare watervoorraad verdelen.

De hoogste prioriteit heeft peilhandhaving in het lage deel van Nederland om klink op termijn te voorkomen en stabiliteit van waterkeringen te waarborgen. Gezien het grote belang van de veiligheid is het soms nodig om water van een ongewenste kwaliteit in te laten. Het gaat bij natuur om het voorkomen van onomkeerbare schade.

Een ongestoorde drinkwatervoorziening is van groot belang voor de volksgezondheid. Daarom worden deze onttrekkingen zoveel mogelijk ontzien, waarbij de drinkwatersector tegelijkertijd alle beschikbare middelen, zoals spaarbekkens, volledig inzet en een zuinig watergebruik stimuleert. Een zelfde prioriteit geldt voor onttrekkingen voor de glastuinbouw en voor industriële activiteiten. Het gaat om vrij geringe hoeveelheden water voor sectoren met beperkte mogelijkheden tot aanpassing en het gaat om grote economische en sociale belangen. Deze prioriteit is hoger dan het handhaven van lage zoutconcentraties, de koelwatervoorziening van elektriciteitscentrales en grote industrieën en de watervoorziening in de landbouw en voor de scheepvaart. Naar aanleiding van de inlaat van zilt water bij Gouda is 'natuur' in de verdringingsreeks opgenomen. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen herstelbare en onherstelbare schade.

De verdringingsreeks kan naar plaats en in de tijd worden verfijnd, daar het ene stroomgebied een andere uitwerking vraagt dan het andere, bijvoorbeeld door andere noodzaak tot verziltingbestrijding. Waar regionale differentiatie naar plaats en tijd nodig is, gaan provincies regionaal maatwerk leveren. Indien nodig zal het verkeersmanagement aan de situatie worden aangepast.

Handreiking droogte

Er is een handreiking ontwikkeld voor de beheerder in geval watertekort en warmte optreden. De handreiking maakt onderscheid in vier situaties:

- normale situatie
- indicatie op droog weer en warmte (pro-actief)
- feitelijk droog weer en warmte (actief)
- crisissituatie op meerdere beleidsterreinen (reactief)

b. Beheer bij hoog water

Hoge afvoeren van Rijn en Maas, en ook toevoer uit regionale wateren, kunnen op de diverse meren en kanalen leiden tot overschrijding van het streefpeil. Met behulp van de uitwateringssluizen en gemalen wordt getracht deze peiloverschrijding te voorkomen dan wel te beperken. De belangrijkste instrumenten zijn de spuisluizen in de Afsluitdijk, de spuisluizen in het Haringvliet, de spuisluis bij IJmuiden en het gemaal bij IJmuiden. Hiernaast zijn, in de preventieve sfeer, de Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken (WBR), de beleidslijn Ruimte voor de Rivier, Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG), Integrale Verkenning Maas (IVM) en de Maaswerken van belang.

Het beheer is bij hoog water gericht op het vlot afvoeren van water om veiligheidsrisico's te minimaliseren. De stuwen in de Lek en de Maas zijn niet in gebruik (gestreken) bij hoge afvoeren. Het is mogelijk dat het omwille van de veiligheid in relatie tot overstromingsgevaar nodig is om een vaarverbod in te stellen. Vigerend

is de 'Beleidslijn voor de invoering van scheepvaartbeperkingen of stremmingen bij hoogwater op de Rijn en de Maas'. In dergelijke situaties kan maatwerk worden geleverd door flexibel in te spelen op de omstandigheden op de Nederlandse rivieren.

4.A.5 Effecten van het programma op 'waterkwantiteit'

Het hiervoor uiteengezette programma 'waterkwantiteitsbeheer' voor de komende vier jaar speelt in beperkte mate in op toekomstige ontwikkelingen. Reeds lopende verkenningen zullen moeten uitwijzen welke aanpassingen nodig zijn.

De aanwezige stuwen en gemalen voldoen. Uitzondering hierop zijn sluisen die primair voor de scheepvaart worden onderhouden, maar ook voor waterkwantiteitsbeheer gebruikt worden en waarvoor de onderhoudsachterstand niet wordt ingelopen in de planperiode (onder meer in Brabantse kanalen).

Door het motiveren en vaststellen van serviceniveaus voor hoofdwatersystemen, voor peilbeheer en water aan- en afvoer, krijgen omliggende waterbeheerders en andere belanghebbenden een beter inzicht in hun mogelijkheden tot gebruik van het hoofdwatersysteem. Een beter inzicht wordt ook verkregen in de eventuele maatregelen die in de regionale watersystemen genomen zouden moeten worden. Het serviceniveau is mede bepalend voor de dimensies van de hoofdwatersystemen. In die zin kan het niet halen van een serviceniveau een reden zijn voor interventie.

4.B.1 Beleidsdoelen 'waterkwaliteit en ecologie'

Het algemene uitgangspunt van het waterbeleid uit vierde Nota Waterhuishouding (NW4) staat voorop: *Het bereiken en beschermen van gezonde watersystemen die een duurzaam gebruik mogelijk maken*. Recente internationale richtlijnen en verdragen, waaronder de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en het OSPAR-verdrag (zie bijlage 7) passen hierin. De KRW streeft (op sommige aspecten) doelen na die ambitieuzer zijn dan de vierde Nota Waterhuishouding. Voor de door de KRW vereiste stand still van de feitelijke toestand van de waterkwaliteit neemt Nederland het jaar 2000 als referentie.

Voor Verkeer en Waterstaat zijn operationele beleidsdoelen geformuleerd die van belang zijn voor het waterkwaliteitsbeheer van de rijkswateren:

- 1 Voldoen aan de Kader Richtlijnwater
  - a Het bereiken van die waterkwaliteit die zo dicht mogelijk ligt bij de 'Goede chemische toestand' in 2015, met mogelijke uitloop tot 2027 (voor de Noordzee geldt dit tot 12 mijl). Onder voorwaarden lijkt het daarbij vooralsnog mogelijk om lagere doelen vast te stellen, rekeninghoudend met specifieke lokale omstandigheden.
Voor de Noordzee geldt dat de concentraties van gevaarlijke stoffen in 2020 dichtbij nul moeten zijn of dichtbij de achtergrondconcentratie voor van nature voorkomende stoffen.
  - b Het bereiken van een goede ecologische toestand/potentieel in 2015, met mogelijke uitloop tot 2027 (voor de Noordzee geldt dit tot 1 mijl). Onder voorwaarden is het daarbij mogelijk om lagere doelen vast te stellen. Voor de gehele Noordzee geldt bovendien het bereiken van ecologische kwaliteitsdoelen (afgesproken in OSPAR).
- 2 Voldoen aan de EU-richtlijnen.
- 3 Voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijnen: het ontwikkelen en veiligstellen van de voor de gewenste natuur vereiste milieucondities in de Speciale Beschermingszones.

De concretisering van de begrippen 'Goede chemische toestand' en 'Goede ecologische toestand' vindt plaats in de uitwerking van de KRW. Vooral voor de 'Goede ecologische toestand' zijn de concrete doelstellingen nog onduidelijk. Bijlage 6 toont een uitvoerig overzicht van de richtlijnen die op milieugebied voor de rijkswateren van toepassing zijn. De richtlijnen voor drinkwater, viswater en schelpdierwater gaan over in de KRW.

4.B.2 Beheerdoelstellingen, hoofdlijnen programma 'waterkwaliteit en ecologie'

Het beleid stuurt de zoveel mogelijk meetbare of meetbaar te maken beheerdoelstellingen. Deze beheerdoelstellingen zijn gegroepeerd naar beheeractiviteiten. De indicatieve tabel met budget uit hoofdstuk 2 wordt herhaald. Er moet in het oog worden gehouden dat het hier gaat om het budget voor zowel het programma 'waterkwaliteit' als voor het programma 'waterkwaliteit en ecologie'.

Tabel 7: Budget voor het programma 'voldoende en schoon water'

		in mln €	2005
Aanleg	Aanleg waterbeheer		119
	Vast onderhoud/wettelijke taken		45
B&O	Watermanagement		33
	Herstel en inrichting via onderhoud		9
Totaal schoon en voldoende water:			206

Daarnaast is het budget voor basisinformatie (in totaal 38 miljoen in 2005) aan de orde, dat voor een deel ingezet wordt voor 'voldoende en schoon water'.

Tabel 8: Uitgewerkte beheerdoelstellingen 'waterkwaliteit en ecologie' (zie rechter pagina)

Er is, zoals in hoofdstuk 2 is uiteengezet, spanning tussen het gewenste maatregelenprogramma en het budget. Deze spanning is niet gelijk voor elke beheerdoelstelling. In de laatste kolom is een kwalificatie opgenomen van de maatregelen die binnen het budget passen, in relatie tot de beheerdoelstelling. Het programma wordt in 4.B.4 toegelicht c.q. uitgewerkt.

Beheerdoelstelling	Welk onderdeel van budget:	Kwalificatie maatregelen-programma 2005-2008
Watermanagement (vergunningverlening en handhaving):		
<ul style="list-style-type: none"> Vergunningverlening en handhaving voldoen aan de nationaal vastgestelde uitvoeringskaders, toetskaders, wettelijke eisen, Europese richtlijnen en internationaal gemaakte afspraken. Hieronder valt de (nieuwe) zwemwaterrichtlijn. 	Wettelijke taken	Voldoende, zie 4.B.4, deel a
<ul style="list-style-type: none"> Vergunningverlening en handhaving en andere activiteiten om emissies aan te pakken gebeuren op basis van een risicoanalyse. De handhaving omvat minimaal een afgesproken aantal bedrijfsbezoeken en opvolgingsacties. 	Wettelijke taken	Blijft gelijk aan niveau 2004
<ul style="list-style-type: none"> De prioritairere stoffen zijn in de vergunning afgedekt, onbekende stoffen zijn bekend gemaakt. De handhavingprogramma's zijn ingericht in die taakstelling. 	Wettelijke taken	Voldoende
<ul style="list-style-type: none"> Voor risicovolle bedrijven zijn de vergunningen niet verouderd zodat de handhaving op dat punt optimaal kan zijn. 	Wettelijke taken	Blijft gelijk aan niveau 2004
<ul style="list-style-type: none"> Rijkswaterstaat toetst bij haar vergunningverlening aan de VHR (zolang de vergunningverlening rond de Nb-wet nog niet geregeld is). 	Wettelijke taken	Voldoende
Watermanagement (andere onderdelen):		
<ul style="list-style-type: none"> Het Rijk formuleert doelen voor waterkwaliteit en ecologie in de rijkswateren, die in 2015 bereikt kunnen worden. 	Watermanagement	Voldoende
<ul style="list-style-type: none"> Een adequaat milieuzorgsysteem voor eigen werkzaamheden. Voor de schepen van Rijkswaterstaat is er een goed werkend scheepsmilieuplan. Bij aanleg en onderhoud in de rijkswateren worden schadelijke emissies zo veel mogelijk beperkt. 	(diversen)	Voldoende, zie 4.B.4, deel b
<ul style="list-style-type: none"> Afspraken maken met andere beheerders over te treffen maatregelen en afspraken maken met doelgroepen en andere rijksoverheden over de implementatie van het stoffenbeleid (VROM) en de vermindering van de belasting van de landbouw (LNV). 	Watermanagement	Voldoende, zie 4.B.4, deel c
<ul style="list-style-type: none"> Op korte termijn (2005) bij andere beheerders (in Nederland en internationaal) expliciet aangeven welke reductie van verontreinigende stoffen bovenstrooms nodig is om de waterkwaliteitsdoelen in de rijkswateren te behalen. In overleg met deze beheerders zal bepaald worden welke KRW-doelen in 2015 in de rijkswateren bereikt kunnen worden. 	Watermanagement	Voldoende, zie 4.B.4, deel c
<ul style="list-style-type: none"> Adequate informatievoorziening over de waterkwaliteit. Dit houdt in dat de interne externe informatievoorziening actueel is en de informatiebehoefte afdekt. (Inter)nationale wettelijke rapportages worden tijdig geleverd. 	Basisinformatie	Voldoende, zie 4.B.4, deel g
Infrastructuurtaken:		
<ul style="list-style-type: none"> Het verbeteren van de ecologische kwaliteit met behulp van inrichtingsmaatregelen en van waterbodemsanering, waar nalevering van stoffen uit waterbodems een probleem vormen om de waterkwaliteitsnormen te bereiken. Dit alles waar mogelijk in samenhang met andere gebiedsgerichte maatregelen. 	Herstel en inrichting/Aanleg waterbeheren	Zie toelichting: 4.B.4, delen d, e en f
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 zijn door de aanleg van natuurvriendelijke oevers en fauna-uittreedplaatsen de belangrijkste vaarwegbarrières in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) opgeheven, als beschreven in het Meerjarenprogramma Ontsnippering. Rivieren fungeren als verbindingzones in de EHS en de Nederlandse stroomgebieden van Rijn en Maas zijn/worden passeerbaar voor vissen en bieden doorgangsroutes naar kleinere wateren. 	Aanleg waterbeheren	Zie MIT/SNIP en toelichting in 4.B.4, deel d
<ul style="list-style-type: none"> Taakstelling tot aanleg van 3000 ha natte natuur in het IJsselmeergebied en 3500 ha natte natuur in de delta, in 2010. Daarnaast 7000 ha natuur in Rivierengebied (NURG) en 3000 ha natuur door Maaswerken. Dit te bekijken in samenhang met de doelen KRW. 	Aanleg waterbeheren	Zie MIT/SNIP

Vertrekpunten zijn de verplichtingen van de Europese richtlijnen en Nederlandse wetten en de afspraken binnen OSPAR en het NW4-beleid. De notitie "Pragmatische implementatie Europese Kaderrichtlijn Water in Nederland" (Tweede Kamer, 28 808 nr6) is richtinggevend bij de ontwikkeling van maatregelen. In de periode tot 2015 geeft Nederland prioriteit aan het behalen van waterkwaliteitsdoelen in beschermde gebieden. Het beheer van beschermingszones is erop gericht te voldoen aan de eisen die gesteld worden door de functies waarvoor de zone is aangewezen.

4.B.3 Huidige toestand 'waterkwaliteit en ecologie'

a. *Situatie ten aanzien van 'goede chemische toestand'*

Toestand

De verbetering van de chemische waterkwaliteit in de zoete wateren is gestagneerd vanaf 1990 (Water in Beeld 2004). De waterkwaliteit ligt voor veel stoffen boven de norm: stikstof en fosfaat, zink, koper en een aantal organische microverontreinigingen (internationaal als prioritair aangewezen gevaarlijke stoffen). Alle onderscheiden waterlichamen zijn daardoor voor chemische toestand ingeschat als zijnde 'at risk'. Deze kwalificatie wordt gegeven als er voor minimaal één stof, uitgaande van voortzetting van huidig beleid inclusief bekende maatregelen tot aan 2015, het doel niet gehaald zal worden.

Per stof en stofgroep zijn de kansen en bedreigingen verschillend. De verwachting is dat zestien van de 33 prioritair gevaarlijke stoffen met voortzetting van het huidige beleid geen probleem vormen. Van zes stoffen wordt verwacht dat ze zeker een probleem zullen zijn en over acht stoffen bestaat twijfel. Voor vier stoffen of stofgroepen in het zoete en veertien in het zoute water ontbreekt voldoende informatie. [Zie verder bijlage 7](#). In de Noordzee worden voor zware metalen de streefwaarden niet gehaald. Er is voor een aantal zware metalen wel een dalende trend. In de kustzone overschrijden de concentraties van TBT, PCB's en PAK's de gestelde (Nederlandse) norm. De in OSPAR-verband gestelde 50% emissiereductie voor fosfor wordt gehaald. Voor nitraat lukt dit nog niet. Beide nutriënten overschrijden nog de (Nederlandse) streefwaarde.

Vergunningverlening

Meer dan de helft van de grote lozings is gesitueerd op de Rijkswateren (communaal en industrie). Dit heeft zijn oorzaak in de geografische situatie (grote concentraties bebouwing liggen langs de rijkswateren) en de praktijk om waar mogelijk lozings na zuivering naar de rijkswateren af te leiden vanwege hun opvangend vermogen. Dit laatste is sinds jaar en dag stand beleid.

Het blijkt dat voor vrijwel alle rijkswateren de kwaliteit voor een groot deel beïnvloed wordt door de kwaliteit van het water dat over de grens en via regionale wateren wordt aangevoerd. Voor de zoute wateren vindt daarnaast nog instroom van stoffen plaats uit aangrenzende zeegebieden.

De Nederlandse belasting lijkt op het eerste gezicht niet zo groot, maar is het in relatie met de lengte of oppervlak wel. Bovendien komen sommige emissies alleen in Nederland voor. De herkomst van de verontreiniging is verschillend per stof: bebouwde gebieden, industrie, landbouw, scheepvaart, recreatie, atmosferische depositie of materiaalgebruik in weg- en waterbouw. Verontreinigde waterbodems zijn lokaal van belang, evenals zandwinning.

Kwalitatief is de handhaving WVO redelijk op orde en de vergunningen zijn redelijk verzorgd. Zij zijn echter aan herziening toe om na te gaan of alle relevante / tot en met onbekende stoffen wel zijn afgedekt. Zulke achterstanden in de herzieningen van vergunningen bemoeilijken goede handhaving. Vergunningen aan risicovolle bedrijven worden herzien wanneer dit noodzakelijk is.

Het zwevend stof in de Rijn en Schelde blijkt bij binnenkomst in Nederland een steeds betere kwaliteit te vertonen. In de Maas is het zwevend stof al jaren aanzienlijk verontreinigd. In deze situatie treedt geen verbetering op.

b. *Situatie ten aanzien van 'goede ecologische toestand'*

Vrijwel alle Rijkswateren, voor zover behorend tot bij de KRW ingedeelde gebieden, zijn in 2015 op ecologische toestand voorlopig ingeschat als 'at risk'. Dit is alleen een voorlopige inschatting omdat de ecologische doelen voor sterk veranderde wateren (veel rijkswateren zijn als zodanig aangemerkt) nog niet bekend zijn en het beeld te divers en incompleet is om algemene conclusies uit te kunnen trekken.

Een groot deel van de Rijkswateren is aangewezen c.q. aangemeld als Speciale Beschermingszone in het kader van de VHR. Daarvoor worden door de beheerders doelen opgesteld in afstemming met de vereisten uit de Kaderrichtlijn water. De doelen hiervoor zullen formeel door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit worden vastgesteld. De verwachting is dat ze voor een groot deel overeenkomen met de ecologische doelen uit het BPRW 2001-2004. Ook voor de gebieden die deel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur (EHS) worden milieu- en watercondities vastgesteld.

Noordzee

Voor de Noordzee zal in het kader van OSPAR en de VHR een samenhangend netwerk van beschermde gebieden op zee worden gerealiseerd. Vanuit Nederlands perspectief zijn in de Nota Ruimte gebieden met bijzondere ecologische waarden aangemerkt: de Kustzee, het Friese Front, de Centrale Oestergronden, de Klaverbank en de Doggersbank. In de Nota Ruimte is een interim beschermingsbeleid voor deze Noordzeegebieden vastgelegd. Dit beleid wordt nader uitgewerkt in het Integraal Beheerplan Noordzee 2015, wat richtinggevend is voor de Noordzee.

c. Situatie ten aanzien van 'voldoen aan de Europese richtlijnen'

De implementatie van de **zwemwaterrichtlijn** is in de afgelopen jaren in aanzienlijke mate verbeterd. De monsterneming, analyse en rapportage over de resultaten zijn thans in lijn met de vereisten. Aan de vastgestelde imperatieve waarden voor parameters in de binnenwateren wordt in zeer sterke mate voldaan en in de kustwateren geldt hetzelfde (88%) voor de stringenter richtwaarden². Lokaal gezien en zeker in het hoogseizoen is de recreatievaart nog steeds een bron van bacteriologische besmetting, vanwege het lozen van fecaliënhoudend toiletwater.

In het algemeen wordt voldaan aan de **EU-drinkwaterrichtlijn**. Alleen in de Maas komen af en toe overschrijdingen van de normen voor. De richtlijn gaat in 2007 over in de KRW. Vanaf 2007 geldt daarmee voor drinkwater een KRW regime voor beschermde gebieden. De normen vanuit de drinkwaterrichtlijn zullen worden overgenomen.

Er zijn 5 rijkswateren aangewezen onder de **EU-schelpdierwaterrichtlijn**: De Waddenzee, de Westerschelde, de Oosterschelde, het Grevelingenmeer en de Voordelta. Aan de normen uit de richtlijn is in 2002 (op één locatie voor één overschrijding van één parameter na) voldaan. De EU-schelpdierwaterrichtlijn gaat in 2007 over in de KRW, evenals de EU-viswaterrichtlijn.

De **EU-richtlijn vergunning-verlening grote industriële installaties** stelt dat voor de zogenaamde grote industriële installaties altijd een vergunning aanwezig is. Dit is voor de rijkswateren het geval. In het herzieningsprogramma voor de vergunningverlening vindt een check plaats op de volledigheid.

De Europese Commissie is een inbreukprocedure gestart tegen Nederland met betrekking tot de implementatie van de **richtlijn stedelijk afvalwater**. De verwachting is dat, indien eind 2005 aan de lozingseisen van rioolwaterzuiveringsinrichtingen (RWZI) wordt voldaan, dit probleem zal zijn opgelost.

De situatie met betrekking tot de **EU richtlijn lozing gevaarlijke stoffen** is verbeterd na aanvaarding van wettelijke regelingen wat betreft (a) tijdelijke vergunningen voor zwarte-lijststoffen en (b) kwaliteitsdoelstellingen grijze-lijststoffen.

4.B.4 Toelichting maatregelenprogramma 'waterkwaliteit en ecologie'

Na een korte toelichting op de situatie ten aanzien van de functies zwemwater, drinkwater, koelwater en waterkracht en een algemene inleiding op de aanpak van emissies worden achtereenvolgens de volgende maatregelen toegelicht:

- a Vergunningverlening en handhaving van de milieuwetten
- b Maatregelen bij eigen werken.
- c Aanpak van diffuse bronnen.
- d Ecologisch herstel van het watersysteem.
- e Saneren van verontreinigde waterbodems.
- f Opslag en verwerking van verontreinigde baggerspecie
- g Informatievoorziening ten behoeve van verplichtingen uit Europese richtlijnen.

Het beheer in geval van calamiteiten is ook onderdeel van het programma. Hetzelfde geldt voor de inspanningen die erop gericht zijn andere overheden, beheerders en gebruikers tot maatregelen te bewegen ten behoeve van waterkwaliteit en ecologie.

Drink- en Zwemwater

Er ligt een EU raadsvoorstel voor nieuwe, strengere Europese regels voor zwemwater. Als dit voorstel nog in 2005 wordt aangenomen moet het voorstel in 2007 in de nationale wetgeving zijn geïmplementeerd. In 2015 moet voor het eerst worden gerapporteerd of aan deze strengere normen in de voorafgaande 3-4 jaar is voldaan. De rijkswateren omvatten 208 van de 632 zwemwaterlocaties in Nederland. Hiervan liggen er 82 aan de kust. Een analyse van de meetgegevens uit voorgaande jaren en een onderzoek, waarin de nieuwe parameters daadwerkelijk zijn gemeten, leveren indicaties dat bij een beoordeling volgens de nieuwe zwemwaterrichtlijn circa 8 procent van de zwemlocaties in de zoete rijkswateren niet aan de strengere regels zal voldoen. Voor de zee is dit circa 2 procent van alle locaties. Deze percentages zijn gebaseerd op het gemeenschappelijk EU raadsstandpunt, april 2005. Er is echter nog geen besluit genomen en er vinden nog

² Tegenover deze rapportage in 'Water in Beeld' staan recente metingen na zware regenbuien op locaties die gevoelig zijn voor riooloverstorten en uitslagwater. De locaties blijken dan niet ten alle tijden aan de richtlijn te voldoen.

onderhandelingen plaats tussen raad en Europees parlement. Dit kan de hoogte van de nieuwe normen nog beïnvloeden. De oorzaak bij de zeelocaties is voornamelijk het tijdelijk ongezuiverd lozen van rioolwater bij zware regenbuien (de zogenaamde uitwateringskanalen). In de zoete wateren is er een breder scala aan oorzaken. De komende jaren zullen deze knelpunten verder inzichtelijk worden gemaakt en mogelijke opties onderzocht, zodat de knelpunten ruim voor 2010 kunnen worden aangepakt. Voor nieuw in te richten zwemlocaties dient door de initiatiefnemer tijdens de planvorming te worden na gegaan of de locatie geschikt is of geschikt te maken is tegen redelijke kosten. In [bijlage 1](#) is de functietoekenning zwemwater opgenomen, gebaseerd op de huidige situatie.

In en rond de Afgedamde Maas werkt het Rijk mee aan de borging van de kwaliteitsdoelen voor het drinkwater. Bij het 'op een kier zetten' van de Haringvlietsluizen worden de drinkwaterbelangen uitdrukkelijk in het oog gehouden.

Koelwater

Op dit moment is de zuurstofhuishouding, randvoorwaarde voor de aquatische ecologie, goed. Dit is dankzij een scala van zuiveringsmaatregelen. De kwetsbaarheid is op dit punt echter toegenomen, ten gevolge van de hoge temperaturen in de zomer. De watertemperatuur ligt nu 3 graden C boven een normaal voor Nederland te noemen waarde en er zijn de laatste 10 jaar extreem hoge (tot 28 graden) waarden opgetreden. De grote warmtelozingen vragen de komende periode speciale aandacht. De vigerende vergunningen zijn gebaseerd op richtlijnen uit de jaren zeventig (30 graden en een maximale temperatuursprong in het koelwater). Door stijging van de watertemperatuur in de zomer konden sommige vergunninghouders niet aan de voorwaarden voldoen. De toenmalige Commissie Integraal Waterbeheer heeft aanbevelingen gedaan voor een nieuwe methode die is afgestemd op de waterhuishoudkundige situatie ter plaatse en heeft onderzocht of en hoe een overschrijdingskans in de normering geïncorporeerd kan worden. Hiermee zullen de desbetreffende vergunningen worden herzien. Het onderwerp warmte zal nationaal en internationaal bij de KRW aan de orde komen.

Waterkrachtcentrales

Nederland heeft een taakstelling in de realisering van duurzame energiebronnen. Het gaat hierbij om zonne-energie, windenergie en waterkracht. Plaatsing van windmolens speelt in de Noordzee en wordt verder besproken in [hoofdstuk 6](#). Waterkracht speelt met name in de provincie Limburg. Rijkswaterstaat werkte daar tot nu toe in principe mee met de ontwikkeling van waterkrachtcentrales, binnen de randvoorwaarden van behoud van een duurzaam watersysteem.

Op dit moment zijn er twee waterkrachtcentrales in de Maas, maar dit is onvoldoende om aan de Nederlandse taakstelling te voldoen. De locatie Borgharen, waarover overeenstemming was over medewerking, bleek na onderzoek toch niet economisch of technisch haalbaar te zijn. Het is mogelijk dat er een nieuw verzoek komt voor deze locatie dan wel voor andere nieuwe locaties om mee te werken aan waterkracht. In de planperiode zal duidelijker worden hoe hiermee omgegaan zal worden, binnen de randvoorwaarden van behoud van een duurzaam watersysteem.

Aanpak emissies

Voor het reguleren van emissies van stoffen naar de Rijkswateren is er een onderscheid tussen puntbronnen en diffuse bronnen. Puntbronnen worden met behulp van vergunningen vanuit de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO) gereguleerd (op zee met behulp van ontheffingen in het kader van de Wet Verontreiniging Zeewater). Diffuse bronnen kunnen niet of veel minder effectief met dit instrumentarium worden aangepakt.

Voor de uitvoering van het emissiebeleid blijft de strategie die is ontwikkeld ter uitvoering van de 4e Nota Waterhuishouding gehandhaafd. Centraal in deze uitvoering staat het werken met en regelmatig actualiseren (minimaal 1 keer per 4 jaar) van werkplannen die ten minste een analyse van de actuele waterkwaliteit, een analyse van de vervuilingbronnen en een maatregelenprogramma op basis van een risicoanalyse bevatten. Dit zijn zogenaamde emissiebeheerplannen.

De aanpak van emissies krijgt verder vorm langs drie sporen. Het eerste spoor is gericht op (versterking van) de interregionale / internationale stroomgebiedsaanpak. Dit zijn vooral generieke maatregelen. Het tweede spoor is gericht op (versterking van) de regionale samenwerking en gezamenlijk aanpak van bronnen. Het derde spoor is gericht op de aanpak van bronnen door de diensten van Rijkswaterstaat (bijvoorbeeld vergunningverlening, handhaving, voorbeeldprojecten, voorlichting).

a. Vergunningverlening en handhaving milieuwetten

Uit de huidige toestand en het accent dat de KRW legt op de aanpak van prioritaire stoffen volgt de noodzaak om voldoende en kwalitatief hoogstaande zorg aan de regulering te besteden. Daarnaast vraagt de intensiteit van maatschappelijke activiteiten in Nederland om alert te zijn op de soms nog onbekende stoffen en daar dan beleid voor te (laten) ontwikkelen. In het overzicht in [bijlage 4](#) zijn alle milieuwetten opgenomen. De regulering op grond van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (WVO) heeft een belangrijke bijdrage

geleverd aan het terugdringen van de bekende emissies uit de puntbronnen. Deze inzet moet worden gconsolideerd om voor deze emissies ten minste een 'stand still' te kunnen realiseren. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft in totaal ongeveer 2700 lozingsvergunningen afgegeven en in beheer. Gereguleerde actualisering van vergunningen is nodig op grond van wettelijke verplichtingen, Europees beleid, afspraken vanuit OSPAR, de aanwezigheid van onbekende stoffen bij lozingen en vanwege actuele beleidsontwikkelingen. Bij de actualisering van vergunningen is er achterstand ontstaan. Dit kan leiden tot milieurisico's in de zin dat best beschikbare en uitvoerbare technieken niet worden gebruikt of dat de handhaving niet adequaat is. De risico's worden geïnventariseerd. Waar deze onacceptabel zijn zullen ze deze door efficiëntieverbetering en zonodig uitbreiding van capaciteit worden weggenomen.

Er worden jaarlijks meer dan 7000 bedrijfscontroles uitgevoerd. Dit aantal zal globaal gelijk blijven in de planperiode. De 'nalevingstrategie' is beschreven in [bijlage 4](#). De inzet van de handhaving gebeurt op basis van risico's voor het milieu, de vastgestelde beleidsdoelen en de mate waarin de regels nu worden nageleefd. De kwaliteit van de handhaving zal voldoen aan de criteria vanuit het traject 'professionele handhaving' (in nauwe landelijke samenwerking met VROM, provincies en waterschappen). Hierbij hoort intensivering van de samenwerking met (regionale) handhavingpartners. De handhaving in het kader van de Wet Bodembescherming en het Bouwstoffenbesluit is nu onvoldoende op orde. De inzet bij de vergunningverlening en handhaving en de aanpak van diffuse bronnen ([zie hieronder in sectie c](#)) vindt plaats op basis van risico's met betrekking tot milieu, gezondheid/veiligheid en economie. Er zullen overigens altijd restrisico's blijven, die door de uitgevoerde analyse nu wel bewust genomen worden.

In het kader van het kabinetsinitiatief om de administratieve lasten van het bedrijfsleven met minimaal 25% te verminderen is een project gestart om de vergunningverlening bij de WVO (zo mogelijk samen met de waterschappen) te digitaliseren. In dat zelfde kader wordt een reductie van de kosten door meetverplichtingen voor het bedrijfsleven nagestreefd.

b. Maatregelen bij eigen werken

Omdat het Rijk anderen aanspreekt op het behalen van waterkwaliteitsdoelstellingen is het van belang als beheerder het goede voorbeeld te geven. Uit een evaluatie is gebleken dat er nog onvoldoende aandacht is voor de emissies uit 'eigen werken'. Met name ongezuiverde lozingen van huishoudelijk afvalwater vinden nog vaak plaats vanaf eigen werken. Om te zorgen dat de eigen werken overal aan de doelstellingen voldoen wordt de bedrijfsinterne milieuzorg verbeterd. Nadat inzichtelijk is gemaakt welke maatregelen nog nodig zijn worden deze geïmplementeerd. Een evaluatie van de scheepsmilieuplannen heeft laten zien dat ook daar nog op een aantal punten verbeteringen nodig zijn. De verbeteringen worden in de beheerperiode uitgevoerd. De Inspectie Verkeer en Waterstaat houdt de voortgang in de gaten.

c. Aanpak diffuse bronnen

De diffuse bronnen zijn inmiddels goed in beeld gebracht. De inzet voor de komende jaren is de maatregelen verder te structureren, af te stemmen op de Nederlandse ambitie ten aanzien van de KRW, de actoren te benoemen en er concrete acties aan te verbinden. De beheerder kan zich vooral concreet inzetten voor het terugdringen van emissies uit de scheep- en recreatievaart, water uit de stad en maatregelen bij eigen werken ([zie hiervoor in sectie b](#)). Het instrumentarium ontwikkelt zich, in samenwerking met andere betrokkenen. Voorbeelden hiervan zijn het verbod van toepassing gecreosoteerde oeverbeschoeiing, verbod toepassing koperhoudende scheepsverf, verbod op lozing van toiletwater in de recreatievaart en diverse amvb's waaronder 'open-teelt' en 'conserveren vaste objecten'. Het instrumentarium kan verdere versterking gebruiken.

Met betrekking tot de voorbelasting vanuit de niet-rijkswateren zijn de uit het Nationaal Bestuursakkoord Water voortvloeiende waterakkoorden het belangrijkste instrument. Ook gemeentelijke waterplannen, rioeringsplannen en watertoetsen zijn concrete routes waarlangs afspraken gemaakt kunnen worden. De beheerder zal ook andere departementen (met name VROM en LNV) aanspreken op hun bijdrage aan het probleem. Voor het terugdringen van de voorbelasting vanuit bovenstrooms gelegen landen is het KRW-instrumentarium (gezamenlijk opstellen stroomgebiedbeheerplannen) het belangrijkste. In het coördinatieoverleg met het bevoegd gezag inzake de Wet Milieubeheer (WM) zal het Rijk zorg dragen voor adequate bepalingen in de WM-vergunningen ten behoeve van de aanpak van atmosferische depositie.

d. Ecologisch herstel van het watersysteem

Het programma Herstel & Inrichting (H&I) is gericht op het ecologisch herstel van de Rijkswateren. Het programma omvat in totaal 27,2 miljoen euro per jaar en financiert inrichtings- en beheermaatregelen die zijn bedoeld om de negatieve effecten van ingrepen uit het verleden te verminderen. Daarnaast is er tot 2010 (vanuit ICES2) 43 miljoen euro beschikbaar om het programma H&I te versnellen.

De meeste inrichtings- en beheermaatregelen zijn gericht op verbetering van de hydromorfologie van watersystemen, als randvoorwaarde voor ecologische ontwikkeling. Het programma draagt op deze wijze bij aan de realisatie van de goede ecologische toestand. Het is vaak mogelijk om herstel van de hydromorfologie te

koppelen aan meer veiligheid tegen overstromingen, verbetering van de landschappelijke kwaliteit en ontwikkeling van recreatiemogelijkheden. De prioriteit ligt bij de realisatie van de doelen van de VHR en KRW en met name voor de doelstellingen voor beschermde gebieden (Natura 2000). Het uitvoeringsprogramma zal daarom worden afgestemd op de uitgevoerde risico-evaluatie KRW en de ecologische doelen vanuit KRW en VHR. Zolang deze doelstellingen niet zijn vastgesteld wordt gewerkt aan de volgende no-regret maatregelen:

- Het creëren van langsverbindingen (bijv. door herstel zoet-zout overgangen zoals bij het Haringvliet, verbindingen tussen rijks- en regionale wateren, vispassages).
- Het beschermen en creëren van natuurlijke land-waterovergangen, dwarsverbindingen (door bijv. creëren ondiep water, regelmatig overstroomd land, natte oeverzones, natuurvriendelijke oevers, verwijderen zomerkes, etc.)
- Het creëren van natuurlijke stromingspatronen (ondiep water, langzaam en sneller stromend water, krib(vak) aanpassingen e.d.
- Het herstellen van natuurlijke peildynamiek (meren, zoetwatergetijde)

Jaarlijks vindt er een prioritering en een voortgangsrapportage van de projecten plaats.

Voortgang

Er is niet te zeggen in hoeverre de ecologische doelen op het punt van Herstel en Inrichting zijn gehaald. Enerzijds komt dit doordat de doeldefiniëring niet SMART genoeg is. Anderzijds omdat de informatievoorziening op dit moment niet op een zodanige manier is ingericht dat het H&I programma op doelstellingen geëvalueerd kan worden. De stand van zaken met betrekking tot deze maatregelen is dat in de periode tot 2002 de totale lengte van natuurvriendelijke oevers langs rivieren en kanalen met bijna 300 km toegenomen is. Het totaal benodigde (doel) was 800 km, een gedeelte was al goed. Een redelijk deel voldoet dus aan de destijds opgestelde natuurdoelen. Dit programma vordert dus gestaag. Vermoedelijk zijn de grote rivieren redelijk ontsloten voor vissen. De vispassages bij Amerongen en Hagestein zijn in 2004 gereed gekomen. In de planning ligt dat de vispassages bij Borgharen en Grave in 2005 gerealiseerd worden. De passagemogelijkheden aan de kust (met name bij de Haringvlietsluizen en de Afsluitdijk) blijven cruciaal voor de bereikbaarheid van de rivieren. Daarnaast is er het doel om 7.000 ha nieuwe natuur te ontwikkelen in de uiterwaarden van de Rijntakken en het bedijkte deel van de Maas. In de projecten wordt natuurontwikkeling gekoppeld aan rivierverruiming. In 2002 is 65% van de beoogde hectares aangekocht. Eind 2002 was 25 procent van de aangekochte terreinen gereed en ingericht. De inrichting ligt hiermee redelijk op schema, zij het iets onder het geplande areaal. In 2005 zullen 49 H&I projecten van start gaan. 22 projecten zijn nog in afwachting van financiering van derden. Een aanzienlijk deel van het budget dat in de periode 2005-2010 beschikbaar is, is nog niet vastgelegd. Die ruimte zal op een zodanige manier ingevuld worden die maximaal bijdraagt tot de doelen van de KRW, gebruik makend van de meest actuele inzichten.

MIT/SNIP-programma

In het MIT/SNIP-projectenboek zijn projecten opgenomen die bijdragen aan het behalen van de doelstelling met betrekking tot 'ecologisch herstel van het watersysteem'. Voor de rijkswateren zijn dat de hieronder opgenomen projecten. Projecten die in 2004 worden of zijn voltooid, maken nog deel uit van de lijst.

- Doorlaatmiddel Veerse Meer
- Haringvliet de Kier
- Inrichting IJsselmonding
- Integrale Inrichting Veluwerandmeren (IIVR)
- Natte natuur IJsselmeergebied
- NURG (gericht op waterstandverlaging en natuurontwikkeling tegelijkertijd)
- PKB Ruimte voor de Rivier (zie ook hoofdstuk 3)
- Vispassages Maas (Grave, Borgharen)
- Vispassages Rijn en Rijntakken (Amerongen, Hagestein)
- Waterkwaliteit Volkerak-Zoommeer

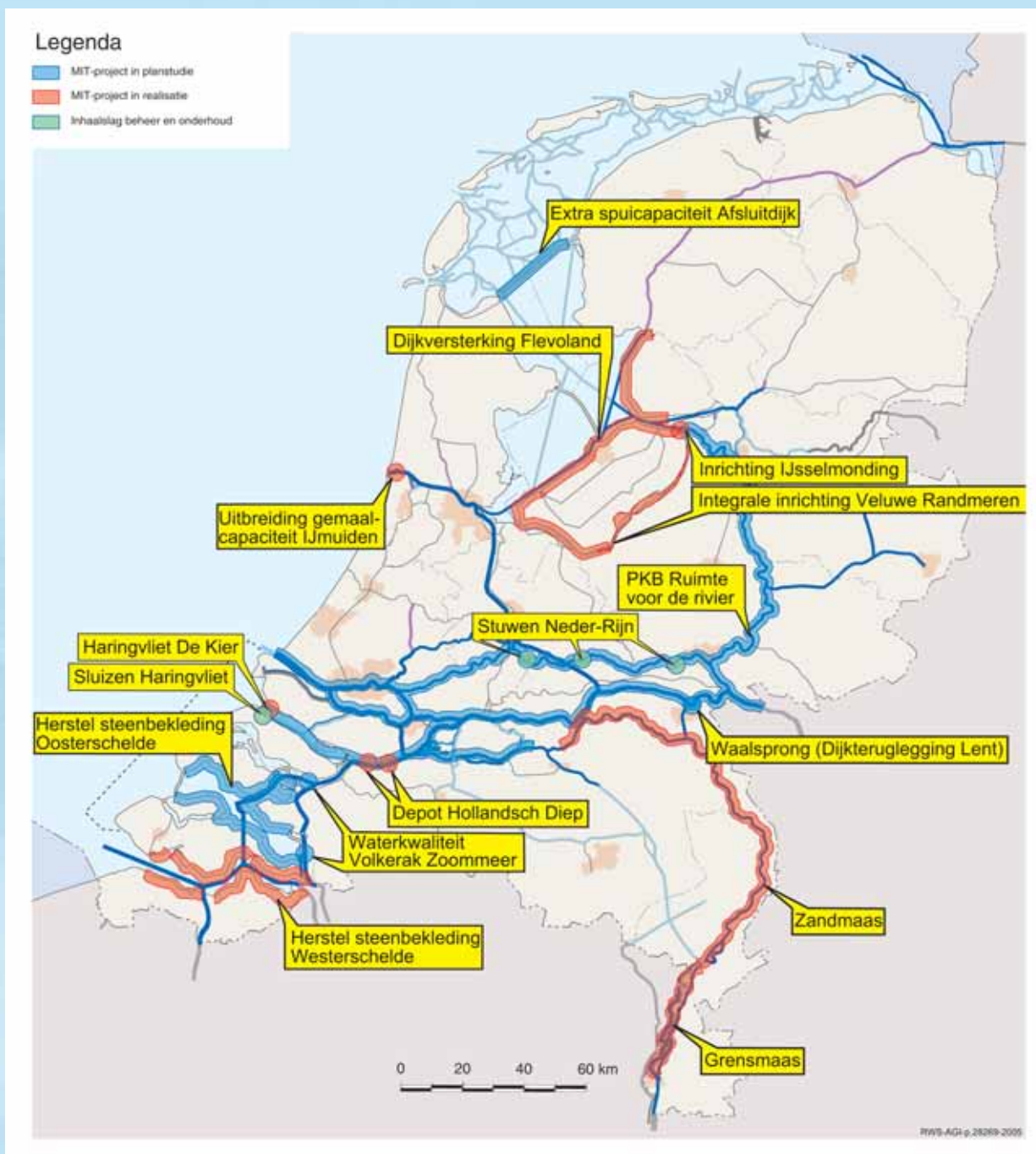
Verwezen wordt naar het MIT/SNIP-projectenboek voor meer informatie.

Haringvlietsluizen op een kier

Het op een kier zetten van de Haringvlietsluizen zal een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van een meer natuurlijk estuarium, inclusief een geleidelijke zoet-zoutovergang. Hiermee zal ook de huidige barrièrewerking van de spuilsuizen grotendeels opgeheven worden, wat van belang is voor het herstellen van de migratieroute voor te beschermen soorten zoals zalm, forel en houting. Deze maatregel vormt een belangrijk onderdeel van een internationaal pakket aan maatregelen voor Rijn en Maas.

Het Kierbesluit zal niet van invloed zal zijn op de zoetwatervoorziening van Zuidwest-Nederland, aangezien de spuilsuizen bij lage rivierafvoer tijdig geheel gesloten worden (nadat het aanwezige zout water door een daarop toegesneden sluisbeheer is uitgespoeld), waardoor de zoetwatervoorziening op basis van de huidige functionaliteit gegarandeerd is. De datum van opening zal vastgesteld worden op basis van studie.

Figuur 5: Plan van Aanpak en MIT/SNIP-projecten t.b.v. waterkeren, waterkwantiteit, waterkwaliteit en ecologie

e. Waterbodemsaneringen

Gebleken is dat nalevering uit vervuilde waterbodems een relevante diffuse bron is, voor allerlei stoffen, waaronder prioritair. Elk jaar wordt het Saneringsprogramma Waterbodems Rijkswateren bijgesteld en in de inspraak gebracht. Het programma 2005-2010 bevat de volgende onderdelen:

- een overzicht van de ernstig vervuilde locaties in de rijkswateren;
- een verantwoordingsrapportage van waterbodemonderzoek en waterbodemsaneringen uitgevoerd in 2003 (inclusief voortgang in 2004);
- de programmering voor de planperiode 2005-2010.

In het saneringsprogramma 2005-2010 zijn 242 gevallen van waterbodemonverontreiniging opgenomen. Van de 242 locaties hebben er 34 de status (zeer) ernstig en urgent, en 13 de status ernstig en niet urgent. In 154 gevallen dient nader onderzoek uitsluitend te geven over de ernst en/of urgentie. De figuren 7 en 8 laten het programma 2005-2010 zien. Het programma is gebaseerd op het verwachte saneringsrendement. Dat wordt vastgesteld aan de hand van de verwachte risico's van de waterbodemonverontreiniging voor mens, dier en plant, de verwachte risico's van verspreiding van verontreinigingen naar het grond- en oppervlaktewater

en de verwachte saneringskosten. Een deel van deze saneringen wordt ook (deels) uitgevoerd ten behoeve van de veiligheid of nautische bereikbaarheid.

In de planperiode zal de keuzemethodiek worden aangescherpt door de bijdrage aan het bereiken van beleidsdoelen nog meer op de voorgrond te krijgen. Het beschikbare saneringsbudget zal met name worden ingezet op de voor de KRW meest kosteneffectieve saneringen en in samenhang met maatregelen gericht op ecologisch herstel en de maatregelen in het kader van de WVO.

f. Opslag en verwerking van verontreinigde baggerspecie

Bij het beheer van waterbodems komen grote hoeveelheden al dan niet verontreinigde baggerspecie vrij. Behalve om waterbodemsaneringen, ten behoeve van de waterkwaliteit, gaat het om grote hoeveelheden 'nautisch baggerwerk' (dus t.b.v. de scheepvaart) en in de toekomst ook om baggerwerk in het kader van 'Ruimte voor de Rivier'.

Op dit moment gaat het om jaarlijks 15 tot 18 miljoen m³ specie dat vrijkomt bij onderhoud en saneringen van de rijkswateren. Bijna tweederde daarvan is afkomstig van het op diepte houden van de toegangseuvelen naar de grote zeehavens. Het overgrote deel (85-90 %) van de genoemde 15 tot 18 miljoen m³ is verspreidbaar in oppervlaktewateren. In de periode 1998-2003 bleek gemiddeld jaarlijks circa 2 miljoen m³ van de 'rijkspecie' dermate verontreinigd is dat het niet verspreid mag worden. Deze 2 miljoen m³ was voor de helft afkomstig uit de saneringen, voor de andere helft uit het nautische baggerwerk. Voor deze specie rest slechts storten of verwerken. Op dit moment wordt ongeveer 5 tot 10% van de niet-verspreidbare baggerspecie hergebruikt of verwerkt. Het overgrote deel van de genoemde 2 miljoen m³ wordt dus gestort.

Er is nu nog geen goed overzicht van de hoeveelheid baggerspecie die vrijkomt bij 'Ruimte voor de Rivier' en waarvoor geen bestemming mogelijk is binnen het gebied. Dit aanbod ontstaat na de planperiode van het BPRW.

Het Rijk heeft op dit moment de volgende depots in beheer:

- Depot Slufter (samen met het Havenbedrijf Rotterdam)
- Depot IJsseloog (Ketelmeer)
- Depot Hollands Diep (omdijkt depot in de aanlegfase) naast 'Put van Cromstrijen (bestaand)
- Depot Averijhaven (Velsen-Noord)

Daarnaast wordt in Limburg voor het depot Molengreend een ruimtelijke reservering aangehouden in verband met toekomstige behoefte. Schattingen over het aanbod van baggerspecie in de komende jaren geven aan dat er voor minimaal 9 jaar voldoende depotcapaciteit is. Dit lijkt ruim, maar de realisatie van nieuwe depotcapaciteit kan circa 10 tot 15 jaar duren.

Ook andere waterbeheerders dan Rijkswaterstaat staan voor een omvangrijke opgave. Deze vloeit deels voort uit de afspraken over veiligheid, wateroverlast, waterhuishouding, milieu en natuur zoals vastgelegd in het Nationaal Bestuursakkoord Water. Een wezenlijk knelpunt bij de uitvoering van de baggeropgave is dat momenteel onvoldoende bestemmingen beschikbaar zijn voor verontreinigde baggerspecie en dat bestaande bestemmingen slechts beperkt toegankelijk zijn. Mede hierdoor zijn grote baggerachterstanden ontstaan. Om te komen tot een voortvarende aanpak van de baggerachterstanden werken Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten samen om op korte termijn te komen tot een betere benutting van bestaande depotcapaciteit en de (regionale) ontwikkeling van nieuwe depotcapaciteit. Dit kan consequenties hebben voor het beheer van Slufter en IJsseloog in die zin dat deze depots ook opengesteld zouden kunnen worden voor regio's die nu nog kampen met een tekort aan bestemmingen. Om te voorkomen dat deze ontwikkeling ten koste gaat van de oorspronkelijke taakstelling van deze depots en overigens ook leidt tot een nog groter tekort aan depotcapaciteit op de langere termijn, wordt hieraan de voorwaarde verbonden dat op termijn voldoende nieuwe depotcapaciteit beschikbaar komt. Daarbij wordt bezien in hoeverre zand, grind- en kleiputten kansrijke opties zijn voor het bergen van baggerspecie.

De depots Hollands Diep, IJsseloog en Averijhaven maken nu onderdeel uit van het MIT/SNIP-projectenboek. Daarin zijn verder opgenomen:

- Grootschalige verwerkingsproef baggerspecie
- Stimuleringsregeling hergebruik baggerspecie
- Subsidie baggeren bebouwd gebied

Verwezen wordt naar het MIT/SNIP-projectenboek voor meer informatie.

Beheerdoelstelling	Welk onderdeel van budget:	Kwalificatie maatregelen-programma 2005-2008
Infrastructuurtaken (Aanleg/benutting):		
<ul style="list-style-type: none"> De afmetingen van vaarwegprofiel, kunstwerken en ligplaatsen op de hoofdvaarwegen voldoen in 2020 aan de streefbeeld van de Nota Mobiliteit, als een kosten-batenanalyse dit rechtvaardigt. 	Aanleg vaarwegen	Zie MIT
<ul style="list-style-type: none"> Hoofdtransportassen en doorgaande hoofdvaarwegen kennen een doorvaart-hoogte van 9,1 m gedurende 99% van de tijd en overige hoofdvaarwegen een doorvaarthoogte van 7,0 meter gedurende 99% van de tijd⁶. 	Aanleg en onderhoud vaarwegen	Beperkte aanpassingen in planperiode ⁷
<ul style="list-style-type: none"> De structurele gemiddelde totale wachttijd bij sluisen in de maatgevende (drukste) maand op hoofdvaarwegen is ten hoogste dertig minuten⁸. 	Aanleg vaarwegen	Zie MIT
<ul style="list-style-type: none"> Voor niet-hoofdvaarwegen gelden geen streefbeeld en zijn ook geen aanlegmaatregelen gepland. Het Rijk levert via het BRTN-convenant op dergelijke kleinere vaarwegen wel een jaarlijkse bijdrage aan het realiseren van voorzieningen voor de recreatietoervaart. 	Onderhoud vaarwegen	BRTN-bijdrage wordt geleverd
<ul style="list-style-type: none"> Bij vervanging van bruggen en bij nieuwe kruisingen zien vaarwegbeheerders toe op zoveel mogelijk toepassen van infrastructuur zonder doorvaartbelemmeringen. 	Afhankelijk situatie	Voldoende voor toezichtsrol

Toelichting Infrastructuurtaken

De hoofdvaarwegen, waaronder de hoofdtransportassen zijn de slagaders van het transport over water. Deze functie zal ook de komende decennia in stand blijven. Dat betekent dat het Rijk deze infrastructuur in orde moet houden. Het gaat dan om het wegwerken van onderhoudsachterstanden en het voorkomen van nieuwe achterstanden door hoofdvaarwegen preventief te onderhouden. Voor aanleg geldt dat met name bruggen en sluisen nu of in de nabije toekomst knelpunten vormen. Maar ook de vaarwegen zelf vormen soms een knelpunt (bijvoorbeeld door een beperkte vaarwegdiepte; met name in de periode tot 2010), evenals de capaciteit van verschillende ligplaatslocaties. Bij het vinden van oplossingen is de corridorgedachte leidend: voor een corridor geldt in principe overal dezelfde toegankelijkheid c.q. beschikbaarheid. Een betrouwbaar netwerk houdt in dat de gebruiker op een corridor kan rekenen op een betrouwbare reistijd. Ook een slimme toepassing van verkeersmanagement, waaronder de implementatie van River Information Services, draagt in belangrijke mate bij aan het optimaal benutten van de vaarwegen.

Gegeven de beschikbaarheid van bevaarbaar water in Nederland en de congestie van het wegverkeer zou de potentie van de kleine vaarwegen beter kunnen worden benut. De beheerder zorgt ervoor dat het bestaande potentieel behouden blijft en draagt verder bij via flexibeler bedienen en afstemming en overleg met andere beheerders en overheden (provincies, gemeenten, waterschappen). Het gaat daarbij om de afstemming van bedieningstijden, onderhoudsniveau, ligplaatsen en vaarwegafmetingen en om overleg over de ontwikkeling van de regionale ruimtelijke ordening (bedrijventerreinen / terminals) en de regionale vaarwegen.

Zeehavens en Waddenzee

De havens moeten zowel via zee goed te bereiken zijn (vaargeulen, zeesluizen, zeekeringen, etc.) als via de hoofdinfrastructuur over land (onder andere via het vaarwegennet).

Om de capaciteit van de zeehavens in stand te houden en te verbeteren richt het rijk zich op een goede bereikbaarheid en voldoende ruimte voor bedrijvigheid. Een rijksbijdrage aan projecten wordt in beginsel alleen overwogen als de zeehaven in een economisch kerngebied is gelegen: de mainport Rotterdam, het Amsterdam Noordzeekanaalgebied en het Scheldebekken in Zeeland. Investerings in de mainport Rotterdam gaan vóór investeringen in de havens van beide andere economische kerngebieden. Andere criteria worden, naast de genoemde hoofdlijnen van beleid, uitgewerkt in de kabinetsnota 'Zeehavens, ankers van de economie'.

⁶ Dit komt overeen met 4-, respectievelijk 3-laags containervaart (standaard containers).

⁷ Er zijn meerdere bruggen die niet aan deze eis voldoen. De komende vier jaar worden bruggen verhoogd als de kans zich voordoet doordat er groot onderhoud of aanleg plaatsvindt.

⁸ Hiervoor wordt de zogenaamde IC-waarde (verhouding intensiteit-capaciteit) gebruikt. In de praktijk betekent een IC-waarde boven de 0,5 een wachttijd van meer dan dertig minuten.

De bereikbaarheid van havens en eilanden in de Waddenzee wordt gewaarborgd in de vorm van aanlegmogelijkheden voor veerboten en streefdieptes voor de vaargeulen. Voor beide geldt het uitgangspunt dat vaartuigen die in 1993 gezien hun diepgang en afmetingen de havens bij gemiddelde zeestand en wind konden aandoen dit ook in de toekomst moeten kunnen. In aansluiting op natuurlijke ontwikkelingen in de vaargeuldiepte zijn incidentele verdere verdiepingen van delen van de hoofdvaargeulen mogelijk, onder de voorwaarden dat dit past binnen het afwegingskader zoals aangegeven in de PKB Waddenzee en dat dit economisch rendabel is.

5.B.3 Huidige toestand 'vlotte scheepvaart'

De toegangsheuvelen van de zeehavens voldoen voortdurend (100%) aan de normen voor het vaarwegprofiel. In de binnenwateren is er een onderhoudsregime waardoor de stremmingen als gevolg van onderhoud zo laag mogelijk is en vergelijkbaar met de situatie in 2004. Voor de beroepsvaart is nu alleen sprake van een gemiddelde structurele wachttijd van duidelijk boven de dertig minuten bij de sluis Eefde. Op dit moment is de Botlekbrug te laag en te smal, ook voor de binnenvaart.

IJsbestrijding

Het beheer ten aanzien van de ijsbestrijding is gericht op het minimaliseren van de veiligheidsrisico's en stremmingen voor de scheepvaart. Hierbij wordt voorkomen dat stuwen en sluizen vastvriezen en wordt voorkomen dat er ijssdammen ontstaan. Behalve ijsbreken gaat het ook om maatregelen inzake verkeersmanagement, zoals konvoivaart en vaarwegmarkering. In geval van ijs wordt er routeoverleg gepleegd door zogenaamde ijscomités.

5.B.4 Toelichting maatregelenprogramma 'vlotte scheepvaart'

Regulier onderhoud

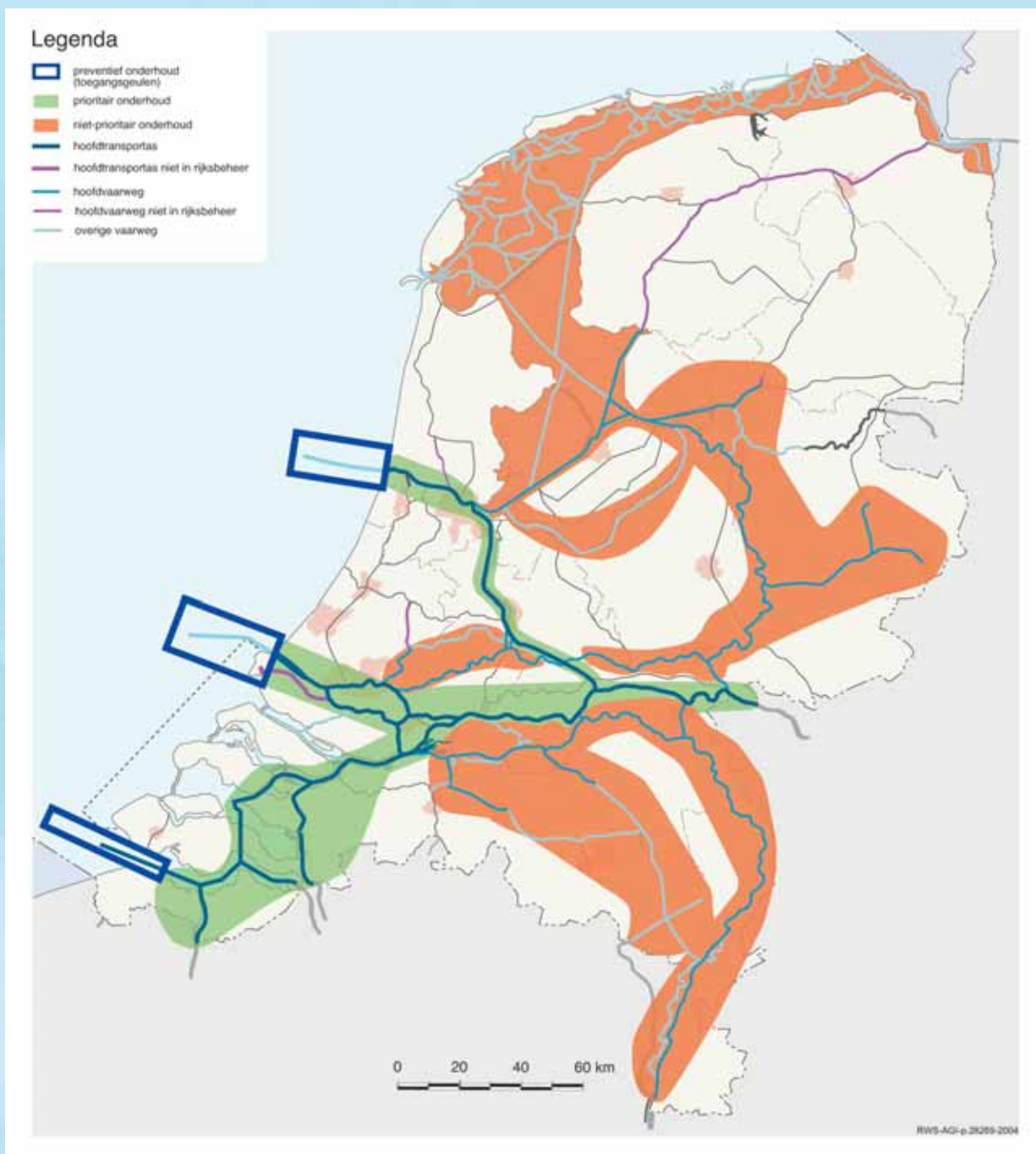
De komende vier jaar wordt al het regulier onderhoudsbaggerwerk gedaan voor de toegangsheuvelen naar de mainports (100%). In de rest van het vaarwegennetwerk is de baggerinspanning projectmatig geprogrammeerd via enerzijds de onderhoudsimpuls die bij het regeerakkoord Balkenende II is afgesproken en anderzijds als onderdeel van aanlegprojecten (MIT). Onderhoud aan kunstwerken en oevers wordt uitgevoerd volgens de in 2.2. beschreven prioriteitsstelling. De bediening blijft 100% conform de afspraken. De vaarwegmarkering wordt preventief onderhouden. Figuur 9 geeft aan waar de komende vier jaar meer en minder risico wordt gelopen.

De meest gewenste manier van onderhoud

De maatschappelijk gezien meest gewenste manier van onderhoud is gebaseerd op de laagste (maatschappelijke) kosten over de gehele levensduur van een object. Rijkswaterstaat legt deze werkwijze vast in het zogenaamde Basisonderhoudsniveau.

De meest gewenste manier van onderhoud is **preventief** onderhoud. Dit betekent niet alleen regulier onderhoud plegen, maar ook vervangingsinvesteringen uitvoeren waar de technische levensduur wordt overschreden.

Hiertegenover staat het principe van **correctief** onderhoud, waarbij storingen worden afgewacht. Dit kan, als de storingen na overschrijding van de technische levensduur uitblijven, ook inderdaad gedurende een kortere periode een gunstig financieel effect hebben. Als de storing echter uiteindelijk optreedt zullen er meestal hogere kosten zijn naast de optredende maatschappelijke overlast. Bovendien neemt bij correctief onderhoud de beheerinspanning toe omdat er meer controles en voorzorgsmaatregelen nodig zijn.

Figuur 9: Delen van het netwerk vaarwegen en de wijze van onderhoud in de planperiode

Bij de prioritering van het onderhoud wordt rekening gehouden met het belang van de corridor en de routes waar de vaarweg deel van uitmaakt (robustheid van het netwerk). In dit zelfde kader moet worden nagegaan hoe vertragingen door calamiteiten geminimaliseerd kunnen worden.

Projecten groot onderhoud

Groot onderhoud aan sluisen en oevers van de wateren gebeurt alleen voor zover het past binnen het Plan van Aanpak Beheer en Onderhoud Rijkswaterwegen (bijlage begroting 2004). Dit beschrijft de in het regeerakkoord Balkenende II opgenomen financiële impuls voor het beheer en onderhoud. Het in het Plan van Aanpak opgenomen programma loopt tot en met 2010. Voor groot onderhoud aan bruggen is er een extra programma, waarvoor een prioritering geldt die gericht is op de mobiliteit over het land. De concrete projecten uit Plan van Aanpak zijn opgenomen in figuur 10. In 2006 volgt een tussentijdse evaluatie van de onderhoudsachterstanden (Mid Term Review). Dit kan leiden tot versnelling, vertraging en / of uitbreiding van het programma in het Plan van Aanpak.

Figuur 10: Het netwerk vaarwegen met projecten volgens MIT en 'Plan van Aanpak'

Verwachte start in de periode 2005 - 2008

- Amsterdam Rijnkanaal, baggeren en renoveren sluisen en oevers
- Amsterdam - Lemmer en IJsselmeer baggeren
- Baggeren en oevers Kanaal Gent-Terneuzen
- Baggeren Noordzeekanaal
- Maas: baggeren en kunstwerken
- Oevers Nieuwe Waterweg
- Rotterdam - België/Zeeland, Volkeraksluisen en baggeren
- Rotterdam - Duitsland: baggeren en oevers
- Wrakopruijing Noordzee
- Baggeren IJssel
- Vervanging patrouille- en meetvaartuigen

De knelpunten op de Brabantse Kanalen worden aangepakt in samenhang met de geplande en lopende projecten voor de aanleg van nieuwe infrastructuur en in samenspraak met de provincie.

Aanleg

Het vaarwegennetwerk heeft te maken met twee belangrijke ontwikkelingen. De transportstroom neemt toe en er zijn schaalvergrotingen bij de schepen. Uit de overzichtskaartjes van de Nota Mobiliteit blijkt dat niet alle vaarwegen voldoen aan de streefbeeldens die inspelen op deze ontwikkelingen. Een deel van de knelpunten wordt opgelost via het huidige MIT en een deel zal pas na 2010 kunnen worden aangepakt. Voor dergelijke maatregelen zijn een corridorbenadering en een goede kosten-batenanalyse van groot belang. In de periode tot 2010 worden met name maatregelen genomen in het kader van vaarwegprofiel en brugverhogingen. In de periode na 2010 worden met name de knelpunten bij de sluisen aangepakt. Het daadwerkelijke programma voor de aanleg komt tot stand via het MIT (Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport). Ieder jaar wordt daarin verslag gedaan van de voortgang. Niet alle projecten zullen aanvagen en/of gecompleteerd zijn in de planperiode.

Projecten MIT - Planstudie:

- Amsterdam - Rijnkanaal (verwijderen keersluis Zeeburg)
- Bovenloop-IJssel (IJsselkop tot Zutphen)
- Lekkanaal/3e kolk Beatrixsluis
- Maasroute, modernisering fase 2
- Toekomstvisie Waal
- Twentekanaal
- Vaarroute Ketelmeer, fase 2
- Vaarweg Lemmer - Delfzijl (kunstwerken en verruimingen)
- Vaarweg Meppel - Ramspol (keersluis Zwartsluis)
- Walradar Noordzeekanaal
- Wilhelminakanaal Tilburg
- Zeepoort IJmond
- Zuid-Willemsvaart (gedeelte Maas - Berlicum/Den Dungen)

Projecten MIT - Realisatie:

- Lekkanaal, verbreding kanaalzijde/uitbreiding ligplaatsen
- Maasroute, modernisering fase 1 (brugverhogingen Roosteren en Echt)
- Renovatie Noordzeesluizen IJmuiden
- Twentekanalen, verruiming + zijkanalen
- Vaarroute Ketelmeer, fase 1
- Vaarweg Lemmer - Delfzijl (inclusief spoorbrug Grou)
- Verbeteren vaargeul IJsselmeer (Amsterdam - Lemmer)
- Verdrag verdieping Westerschelde (inclusief natuurherstel)
- Zuid-Willemsvaart (renovatie middendeel Klasse II)

Voor meer informatie wordt verwezen naar het MIT/SNIP-projectenboek.

Publieksgericht werken

De publieksgerichtheid zal gestalte krijgen door waar mogelijk de bediening per route af te stemmen op de vraag. Bij de planning van werkzaamheden, evenementen en bijzondere transporten zal meer en meer vanuit het perspectief van landelijk verkeersmanagement en de effecten op een route worden gehandeld. Dit betekent dat waar mogelijk de verschillende beheeractiviteiten (producten) beter op elkaar afgestemd worden. Gestuurd zal worden op betrouwbaarheid van routes en niet op betrouwbaarheid van de individuele kunstwerken.

Bediening

De bediening van kunstwerken is momenteel overall (100%) conform de standaardtabellen. Deze zijn:

Tabel 13: Bedieningsregime Rijkswaarwegen

Regime	Categorie vaarweg	Uren/week	maandag van - tot	dinsdag - vrijdag van - tot	zaterdag van - tot	zondag van - tot
1	HTA + enkele HVW*	168	0-24	0-24	0-24	0-24
2	HVW > 15 mln. ton goederen	146	6-24	0-24	0-20	8-20
3	HVW < 15 mln. ton goederen	100	6-22	6-22	8-20	9-17
4	OVW	90	6-22	6-22	8-18	-
5	OVW, weinig beroepsvaart	60	7-19	7-19	-	-

* = Lekkanaal, Amsterdam-IJsselmeer, Nederrijn en Lek

De meeste sluizen en bruggen worden volgens dit regime bediend. Een afwijking hierop is de Neder Rijn en Lek. Deze vaarwegen zouden qua aanbod vallen in bedieningsregime 3. Echter de Neder Rijn en Lek vallen onder de Akte van Mannheim hetgeen een vrije en ongehinderde doorvaart naar open zee inhoudt. Op grond hiervan zijn de sluis-stuw-complexen tot 1995 continu bediend. Gelet op het zeer beperkte aanbod van de beroepsvaart in de nachtelijke uren en met name het weekend gaat de CCR er ieder jaar opnieuw mee akkoord dat er feitelijk wordt gewerkt volgens regime 2. Voor de bediening van de recreatietoervaart is er een aanvullend bedieningsregime. Het in de beheerdoelstellingen opgenomen maatwerk en de bediening samen met andere overheden op routeniveau is nu nog niet gerealiseerd.

Tabel 14: Bedieningsregime voor de recreatietoervaart volgens de BRTN2000

Seizoen	BRTN-verbindingswateren (klasse A)	Overige BRTN-wateren (klasse B, C en D)
Winterseizoen (1 november – 31 maart)	maandag t/m zaterdag bediening op aanvraag ¹	maandag t/m zaterdag bediening op aanvraag ¹
Voor- en naseizoen (1 april – 31 mei en 16 september – 31 oktober)	maandag t/m zondag continue bediening ² 8.00 – 20.00 uur	maandag t/m zondag continue bediening ² 9.00 – 19.00 uur
Zomerseizoen (1 juni – 15 september)	maandag t/m zondag continue bediening ² 8.00 – 21.00 uur	maandag t/m zondag continue bediening ² 9.00 – 19.00 uur

¹ als er geen reguliere bediening voor de beroepsvaart is
² continue bediening betekent tenminste 4 maal per uur

5.B.5 Effecten van het programma op 'vlotte scheepvaart'

Door de gevolgde beheer- en onderhoudsfilosofie wordt een grote overlast als gevolg van de onderhoudsachterstanden voor de scheepvaart voorkomen. In dat kader zijn in de lager geprioriteerde delen van het netwerk de inspecties uitgebreid. Zodoende wordt getracht om calamiteiten vóór te zijn. Tevens is er ruimte om geval van calamiteiten direct te handelen.

De oplopende onderhoudsachterstand betekent een voortdurende toename van de gevoeligheid voor stremmingen in die periode, op de lager geprioriteerde vaarwegen. De gebruiker zal vooral daar een steeds groter wordende kans lopen op hinder. Voor de vaarwegen met sluizen bestaande uit een enkele kolk zijn de risico's in principe het grootst. Een storing heeft daar tot gevolg dat de vaarweg een periode niet beschikbaar is. Voor vaarwegen waarin de sluizen meerdere kolken bevatten leidt een storing tot hinder (langere wachttijden).

Op een aantal plaatsen heeft de onderhoudsachterstand zich vertaald in achterstanden in onderhoudsbaggerwerk. De vaarwegen voldoen daar niet meer volledig aan het afgesproken profiel. Plaatsen waar dat op dit moment het geval is en waarvoor in de periode 2005-2008 ook geen geld beschikbaar is liggen in de Maas, de Brabantse kanalen, het IJsselmeergebied en het Waddengebied.

De temporisering van het aanlegprogramma zal ertoe leiden dat een aantal capaciteitsknelpunten niet opgelost worden in de planperiode. Dit zal consequenties hebben voor de invloed die het vervoer over het water kan hebben bij het oplossen van de congestie in het wegverkeer. De eerder geconstateerde knelpunten ten aanzien van de recreatietoervaart zullen blijven bestaan.

5.c Duurzame scheepvaart

Strategische doelstelling

"Het tegengaan van schadelijke emissies door de scheepvaart naar water en lucht en het opheffen van de barrièrewerking van rijkskanalen voor de flora en fauna in de EHS."

Het rijksbeleid zet zich in voor vermindering van de meest schadelijke emissies van de scheepvaart. Hierbij worden de emissies naar lucht en water van de scheepvaart in relatie gezien tot de totale emissies van bepaalde stoffen en naar de omvang van het probleem dat een bepaalde stof veroorzaakt. De scheepvaart levert een belangrijke bijdrage aan de belasting van de rijkswateren met olie, TBT, PAK's en koper.

Beheerdoelstellingen

Tabel 15: Uitgewerkte beheerdoelstellingen 'duurzame scheepvaart'

Beheerdoelstelling	Welk onderdeel van budget:	Kwalificatie maatregelen-programma 2005-2008
Verkeers- en watermanagement:		
<ul style="list-style-type: none"> Handhaving van de naleving van milieuregels (het Rijk is bevoegd gezag voor de WVO en voor delen van de politiereglementen en het ROSR), gericht op het voorkomen van emissies door de scheepvaart naar water. Van de stoffen die voor de KRW van belang zijn, gaat het vooral om benzeen en PAK's. 	Verkeers-management	Blijft gelijk aan niveau 2004
<ul style="list-style-type: none"> Bijdragen aan ontwikkeling van wet- en regelgeving in internationaal verband (CCR). 	Verkeers-management	Voldoende
<ul style="list-style-type: none"> De vaarwegbeheerder registreert lozingen en morsingen e.d. en ruimt ze op. 	Water-management	Voldoende, zie ook 'Beheer bij calamiteiten'

De beheerder heeft een expliciet belang bij de inzameling en verwerking van KCA, oliehoudend afval en huishoudelijk afval(water) vanuit de scheepvaart. Een goed werkend afvalinzameln netwerk zorgt er immers voor dat er minder afval in het water verdwijnt.

Binnenvaart

Uit praktische redenen vindt de inzameling plaats op of in de nabijheid van kunstwerken. De beheerder sluit hiertoe een contract met de Stichting Afvalstoffen Binnenvaart (SAB) voor de inzameling en verwerking van afvalstoffen afkomstig vanuit de binnenvaart. In dit contract kunnen tevens afspraken worden gemaakt, zoals bijvoorbeeld het laten regelen van de nodige vergunningen door de SAB, of het inzetten van mobiele voorzieningen. De SAB ontvangt een vergoeding van de beheerder voor de geleverde diensten. Voor de verwerking van de ingezamelde afvalstoffen ontvangt de SAB subsidie van de ministeries van VROM en van Verkeer en Waterstaat. Zodra het Scheepsafvalstoffenverdrag (SAV) in werking zal treden, zal het SAB-inzameln netwerk geheel (inclusief afvalverwerking) onder de financieringsregeling vallen dat in het SAV voorzien is. Alleen de bureaunkosten van het Nationaal Instituut SAB blijven dan voor rekening van het Rijk.

Recreatievaart

De recreatievaart beschikt over een netwerk van 200 inzamelstations voor de inzameling van bilgewater en huishoudelijk afvalwater (aangelegd met VenW-geld). Per 1 januari 2009 zal er een verbod gaan gelden voor het lozen van toiletwater vanaf pleziervaartuigen op oppervlaktewater.

Zeevaart

Voor de zeevaart is met de invoering van de EU-richtlijn betreffende HavenOntvangstInstallaties de financiering voor de inzameling en verwerking van afvalstoffen geregeld. De bijdragen worden integraal geheven, als onderdeel van de havengelden. Voor de zeescheepvaart wordt ter voorbereiding op de Noordzee Ministers Conferentie in 2006 een nadere uitwerking gemaakt van het zogenaamde clean-ship concept. Het doel is een zeescheepvaart waarvan de effecten op de omgeving, het mariene ecosysteem, nagenoeg nihil zijn.

Overig

In de uitvoeringspraktijk zijn verder duurzaam bouwen, ecologisch beheer van oevers en beleid ten aanzien van verlichting van belang. Bij dit laatste gaat het om standaardtoepassing van energiezuinige verlichting en dat verlichting terughoudend wordt geplaatst in natuurgebieden.

Maatregelenprogramma en effecten

Het maatregelenprogramma is in feite gelijk aan de beheerdoelstelling. Het omvat wettelijke taken. De effecten op de waterkwaliteit maken deel uit van [hoofdstuk 4](#).

Beheertaken vanuit ander beleid

6.1 Bouwgrondstoffen

Bouwgrondstoffenbeleid

Tot voor kort kende het Ministerie van Verkeer en Waterstaat een specifiek beleid gericht op tijdige en voldoende voorziening voor bouwgrondstoffen. Het kabinet bouwt de regierol van Verkeer & Waterstaat op dit beleidsterrein, inclusief het bijbehorende taakstellingenbeleid, af (brief aan Tweede kamer d.d. 23 mei 2003) en laat de bouwgrondstoffen-voorziening over aan de markt. Dit betekent niet dat het geen beleid meer zal voeren met betrekking tot bouwgrondstoffen. Beleid gericht op aspecten betreffende de ruimtelijke ordening en duurzame grondstoffenvoorziening blijft bestaan onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van VROM. Rijkswaterstaat blijft krachtens de Ontgrondingenwet vergunningverlener voor ontgrondingen in de rijkswateren.

In de [Nota Ruimte](#) is vastgelegd dat winning van oppervlaktedelfstoffen van nationaal belang is. Doelstelling is de winning van bouwgrondstoffen in Nederland te stimuleren op een maatschappelijk aanvaardbare wijze. De winning van ophoogzand in de Noordzee wordt specifiek genoemd als zijnde van nationaal belang. Diepe winning van beton- en metselzand en van ophoogzand in de Noordzee is in beginsel toegestaan. Ook in het IJsselmeergebied en in het winterbed van de rivieren is diepe winning voor de beton- en metselzandvoorziening in beginsel toegestaan, voor zover dit mogelijk is binnen de beperkingen van VHR en EHS. De volgende punten maken deel uit van het door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat gelijktijdig afbouwen van het oude bouwgrondstoffen-beleid en invulling geven aan de doelstellingen van het nieuwe beleid in de Nota Ruimte:

- Het maken van een plan voor goede marktwerking (identificeren en wegnemen van belemmeringen).
- Het stimuleren van maatschappelijk verantwoorde winning door de markt in Nederland.
- Het aanpassen van de Ontgrondingenwet.
- Het toezien op de invulling van de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en provincies uit 1997 inzake het winnen van 27 miljoen ton beton- en metselzand in periode 1999-2008 in de rijkswateren en 143 miljoen ton op het land.

Met name het tweede en vierde punt hebben relaties met het beheerprogramma. Rijkswaterstaat moet ervoor zorgen dat de taakstelling van 27 miljoen ton wordt ingevuld.

In het verlengde van het beheer dat gericht is op de maatschappelijk aanvaardbare bouwgrondstoffen-voorziening ligt de implementatie van het grondstoffenbeleid bij beheerwerkzaamheden. Hieronder valt bijvoorbeeld een maatschappelijk verantwoord inkoopbeleid (waaronder de keuze om geen illegaal gekapt tropisch hardhout meer toe te passen), de voorbeeldfunctie die overheden vervullen bij de inzet van alternatieve materialen (secundaire bouwgrondstoffen en vernieuwbare bouwgrondstoffen zoals hout) zoals aangegeven in de brief van 23 mei 2003 en de toepassing van de bouwgrondstoffentoets zoals beschreven in de Nota Ruimte.

Taken, stand van zaken en programma Bouwgrondstoffen

Rijkswaterstaat is bevoegd gezag inzake de Ontgrondingenwet. Dit is de belangrijkste bijdrage die het beheer van de rijkswateren levert aan de bouwgrondstoffenvoorziening. Gezorgd moet worden dat dit gebeurt binnen de kaders van het rijks- en Europees beleid. Het gaat vooral om de winning van ophoogzand, de winning van schelpen en mogelijk de winning van beton- en metselzand. Voor de rijkswateren betekent de taakstelling voor beton- en metselzand, dat winning ervan in de Noordzee en het Marker- en IJsselmeer via de vergunningverlening mogelijk gemaakt zal worden. Echter, naar de huidige inzichten biedt de Noordzee geen belangrijke bijdrage aan de invulling van de behoefte aan betonzand in Nederland.

De ophoogzandproductie in de rijkswateren in de afgelopen jaren bedroeg ca. 40 mln. m³ per jaar waarvan 25 mln. m³ in de Noordzee. De rijkswateren leveren inmiddels 2/3 deel van het in Nederland benodigde ophoogzand. De schelpenproductie bedroeg jaarlijks ca. 0,3 mln. m³ en de beton- en metselzandproductie ca. 2 mln. ton (ca. 10% van de landelijke behoefte). De verwachting voor de invulling van de taakstelling beton- en metselzand is dat in de periode 1999-2008 ruim 24 mln. ton van de gewenste 27 mln. ton gerealiseerd zal worden. Het overgrote deel daarvan is overigens het zogenaamde 'bijmengzand'. Dit is relatief fijn zand dat wordt gemengd met grovere zandfracties en daarna wordt toegepast in beton en in metselmortels.

Rijkswaterstaat heeft een nieuw kader voor de vergunningverlening in de rijkswateren nodig waarin wordt aangegeven onder welke voorwaarden winningen worden toegestaan. In de huidige overgangperiode is het Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee 2 opgesteld en de Landelijke Beleidsnota Schelpenwinning partieel herzien, waarbij reeds is geanticipeerd op de uitgangspunten in de Nota Ruimte. In vervolg zal Rijkswaterstaat het Rijksreglement Ontgrondingen herzien, aangevuld met een beleidsregel en een leidraad voor oppervlaktedelfstoffenwinning in de rijkswateren (toekomstig uitvoeringskader).

Buiten de wettelijke taak als bevoegd gezag voor de Ontgrondingenwet in rijkswateren is de bijdrage van het beheer aan de bouwgrondstoffenvoorziening en het grondstoffenbeleid beperkt tot het geven van een invulling aan de voorbeeldfunctie voor het maximaal gebruik van alternatieve bouwgrondstoffen. Dit dient te geschieden in Rijkswaterstaatprojecten, in gunningprocedures bij innovatieve contracten/bestekken en bij participatie in (inter)nationale gremia bij het opstellen/herzien van (Europese) normen en richtlijnen met betrekking tot de bouw(grondstoffen)regelgeving. Dit moet tegelijkertijd de markt op dit vlak stimuleren, en de (toekomstige) belangen van Rijkswaterstaat als beheerder van infrastructuur borgen. Voor het invullen van haar taken ten aanzien van bouw- en grondstoffen houdt Rijkswaterstaat een expertisecentrum in stand, dat tevens als inhoudelijk aanspreekpunt dient voor alle overheden (shared service).

In de Nota Ruimte is een bouwgrondstoffentoets geïntroduceerd. Bij ruimtelijke plannen moet men in het vervolg:

- effecten op bouwgrondstoffenvoorziening betrekken in de afweging;
- rekening houden met het geologisch voorkomen van schaarse bouwgrondstoffen, om zo winningsmogelijkheden voor toekomstige generaties niet te belemmeren;
- afwegen of in combinatie met andere functies winning mogelijk is.

Voor het beheer van de rijkswateren is vooral van belang dat bij vergunningverlening en uitvoering van activiteiten zo'n bouwgrondstoffentoets wordt uitgevoerd (veelal maatwerk). De winning van bouwstoffen dient ook aan de WVO te worden getoetst

Verwachte effecten

Multifunctionele winning door een combinatie van ophoogzandwinning / vaargeulaanleg of -onderhoud vindt op grote schaal plaats (Eurogeul, Noordzeekanaal, Slijkgat, IJsselmeergebied, veerverbindingen Waddenzee, Merwede en Lek etc.). Mogelijk komen ook elders initiatieven (van bedrijven) van de grond die een beoordeling door Rijkswaterstaat nodig maken.

Een verstoring van de ophoogzandvoorziening uit de rijkswateren wordt voorkomen. Dit zou namelijk de bouwsector (inclusief weg- en waterbouw) in gevaar brengen. Import is voor ophoogzand geen realistische optie.

6.2 Beheer van de Noordzee

Inleiding

Het gebruik van de Noordzee is voor een aantal functies sterk verschillend van de binnenwateren. Naast hetgeen al besproken is in de [hoofdstukken 1,3,4 en 5](#) moet hierbij gedacht worden aan zaken als offshore mijnbouw en offshore windmolenparken. Ook is b.v. visserij veel explicieter aan de orde. De ligging brengt verder met zich mee dat er diverse handhavende taken en defensietaken uitgevoerd worden.

De belangrijkste beleidskaders voor deze functies zijn de Nota Ruimte, het Stappenplan Exclusieve Economische Zone, het Structuurschema militaire terreinen, het Derde structuurschema elektriciteitsvoorziening en de Energienota (aardgaswinning). Bovendien gelden een groot aantal internationale verdragen en overeenkomsten, waarvan in [bijlage 6](#) de belangrijkste zijn opgenomen.

Het Nederlands continentaal plat is vanaf 1 km uit de kust niet gemeentelijk of provinciaal ingedeeld. De Minister van VenW is de coördinerende bewindspersoon voor de Noordzee. Om het beheer van de vele functies op een gecoördineerde wijze uit te voeren is besloten een Integraal Beheerplan Noordzee 2015 op te stellen (IBN). In het voorjaar van 2005 zal het IBN gepubliceerd worden. Voor de functies die ook in het BPRW beschreven zijn moet het IBN gezien worden als de formele uitwerking van het BPRW voor de Noordzee.

In Kustwachtverband worden op de Noordzee 7 handhavingstaken ((douanetaak, grensbewaking, algemene politietaken, milieu, wetgeving scheepvaartverkeer, wetgeving uitrusting van schepen en visserij), en 6 dienstverlenende taken (verkeersdiensttaken, vaarwegmarkering, zeeverkeersonderzoek, nood-, spoed- en veiligheidsverkeer, hulpverlening en redding ('Search-and-Rescue: SAR'), rampen- en incidentenbestrijding) uitgevoerd. De directeur Kustwacht heeft de operationele leiding bij de uitvoering van die taken. In de Kustwachtorganisatie wordt samengewerkt door 6 departementen van het Rijk (Defensie, Justitie, LNV, Financiën, Binnenlandse Zaken, V&W). Het waterbeheer wordt gevoerd door Verkeer & Waterstaat en de handhaving in het kader van waterbeheer door Rijkswaterstaat.

Een belangrijke beheertaak, die alle functies raakt en ook nauw verwant is met het waterbeheer is het ruimtelijk beheer en is daarom onderstaand verder uitgewerkt. Voor het overige is de waterbeheertaak en de scheepvaartbeheertaak conform de beschrijving in de voorafgaande hoofdstukken. Ten behoeve van gebruikers en belanghebbenden is er een Noordzeeloket. Dit loket zal bij voldoende budget verder uitgebouwd worden. De verschillende beheergrenzen in de Noordzee zijn weergegeven in [bijlage 3](#).

Ruimtelijk beheer van de Noordzee

De hoofddoelstelling voor de Noordzee is de versterking van de economische betekenis en het behoud en de ontwikkeling van internationale waarden van natuur en landschap. Onderdeel hiervan is onbelemmerd zicht vanuit de kust. De hoofddoelstelling dient gerealiseerd te worden door de ruimtelijk-economische activiteiten op een duurzame wijze te ontwikkelen en op elkaar af te stemmen met inachtneming van de aanwezige ecologische en landschappelijke waarden. De volgende opgaven staan daarbij centraal:

- Onderlinge afstemming van economische functies naar plaats en tijd.
- Inpassing van economische functies in het natuurlijk systeem en het open landschap.
- Handhaving van de vrije horizon vanaf de kust.
- Bescherming en ontwikkeling van een natuurlijk ecosysteem op basis van een ecosysteembenadering.
- Handhaving en verbetering van de veiligheid op zee.

De Nederlandse doelstelling om in 2020 op een duurzame wijze te voorzien in 10% van de energiebehoefte vraagt speciale aandacht. Er wordt gestreefd naar een opwekkingsvermogen van 6000 MW in 2020 in windturbineparken op de Noordzee in de Nederlandse Exclusieve Economische Zone (EEZ). Realisatie van deze windturbineparken tot een totaal vermogen van 6000 MW in de EEZ, geschiedt om dwingende redenen van groot openbaar belang. In deze EEZ is de bouw van windturbineparken in beginsel toegestaan buiten de volgende specifieke uitsluitingsgebieden: de in de mijnbouwregeling vastgelegde scheepvaartroutes en clearways, aanloop- en ankergebieden, de defensierestrictiegebieden en de reserveringsgebieden voor de winning van beton- en metselzand.

Bijdrage beheer rijkswateren aan ruimtelijk beleid Noordzee

Rijkswaterstaat heeft een loketfunctie voor informatie en vergunningen. Rijkswaterstaat is (mede) bevoegd gezag voor de vergunningverlening volgens de Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken (WBR) en ontgrondingwet. De vergunningverlening WBR betreft met name vergunningverlening voor bouwinstallaties op zee en de aanleg van kabels en leidingen. Wanneer de werkingssfeer van de Natuurbeschermingswet en de Flora en Faunawet is uitgebreid tot de EEZ, zou Rijkswaterstaat desgewenst ook vergunningverlenende instantie kunnen worden voor deze twee wetten. Aan de ontwikkeling van windenergie op zee wordt bijgedragen via de vergunningverlening, de handhaving daarvan en de monitoring en evaluatie van de effecten van de projecten. In het beheer zal uitwerking worden gegeven aan het beleid voor beschermde ecologische gebieden.

In de huidige situatie zijn er geen grote problemen in het ruimtelijk beheer van de Noordzee. Het gebruik van de Noordzee neemt in de toekomst volgens de huidige verwachting toe. De toekomstige behoefte aan zand zal toenemen en er is een trend naar het in gebruik nemen van de Noordzee voor nieuwe functies zoals windturbines en landaanwinning en aquacultures. Daarnaast zullen op de Noordzee beschermde gebieden worden gerealiseerd.

Wegens deze intensivering is meer afstemming tussen beleid nodig en zal er naast het uitvoeren van een uitvoerings/beheerstoets op het beleid tevens een afwegingskader worden opgesteld. In het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 wordt een integraal afwegingskader opgenomen voor vergunningverlening en overig beheer. Dit afwegingskader gaat uit van het beleidskader dat is vastgelegd in de Nota Ruimte.

In het beheer zal uitwerking worden gegeven aan het beleid voor beschermde ecologisch belangrijke gebieden en aan het instellen van het zeereservaat in de Voordelta als compensatie voor de aanleg van Maasvlakte 2.

Tabel 16: Beheerdoelstellingen 'ruimtelijk beheer Noordzee'

Beheerdoelstelling	Welk onderdeel van budget:	Kwalificatie maatregelenprogramma 2005-2008
Watermanagement: <ul style="list-style-type: none"> • Actieve houding in internationaal verband. • Adequate informatievoorziening • Bilaterale samenwerking met omliggende landen en deelname aan internationaal overleg gericht op beheer Noordzee. • Intensivering samenwerking in kustwachtverband. • Uitbouwen informatieloket. • Voldoende kennis en capaciteit voor vergunningverlening en handhaving genoemde wetten. 	Water-Management	In algemene zin voldoende, behalve uitbouw informatieloket

Bijlagen bij ontwerp BPRW

Augustus 2005

1	Functietoekenning per watersysteem	62
2	Positie BPRW en andere beheerplannen	66
3	Beheergrenzen	66
3.1	Waterkeringen in beheer bij het Rijk	67
3.2	Beheergrenzen Noordzee	68
4	Uitvoering wetten	70
4.1	Uitvoeren wetten als verantwoordelijke voor de rijkswateren	70
4.2	Prioriteitsstelling handhaving en vergunningverlening	71
5	Toelichting op de financiële paragraaf	72
5.1	Cijfers uit de rijksbegroting	72
5.2	Het BPRW en de financiële aansturing van Rijkswaterstaat	73
6	Belangrijkste sturende documenten	74
6.1	Vigerend beleid	74
6.2	Europese milieuriichtlijnen	74
7	Belangrijkste internationale richtlijnen en afspraken	76
7.1	De Kaderrichtlijn Water (KRW)	76
7.2	De Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen	78
7.3	Oslo-Parijs Conventie	78
8	Vaarweg- en scheepvaartklassen	79
9	Afkortingen en begrippenlijst	80

1 Functietoekenning per watersysteem

Voor het beheer van de rijkswateren zijn tot nu steeds 17 functies onderscheiden. De samenhang tussen de 17 functies en de kerntaken is:

	Kerntaak	Functie(groep)
1	Beschermen tegen hoog water	Keren
		Afvoer
2	Schoon en voldoende water	Beroepsvisserij
		Drinkwater
		Koelwater
		Oeverrecreatie
		Regionale watervoorziening
		Sportvisserij
		Waterkracht
		Waterkwaliteit & ecologie
		Zwemwater
		3
Hoofdvaarweg		
Overige vaarweg		
Recreatievaart		
4	Overigen	Oppervlaktedelfstoffenwinning
		Overig buitendijks

De functies zijn, net als in de voorgaande BPRW's, toegekend per watersysteem (tabel). De bestaande en nog vigerende onderverdeling in watersystemen verschilt op enkele punten met de onderverdeling in waterlichamen volgens de KRW. Hiervoor zal in de planperiode een oplossing komen. Zwemwater en drinkwater worden nader toegekend middels een kaart.

Tabel 1: Functietoekenning rijkswateren

FUNCTIES RIJKSWATEREN		FUNCTIE																
HOOFDWATERSYSTEEM	WATERSYSTEEM	Waterkeren	Afvoer	Waterkracht	Regionale watervoorziening	Koelwater	HTA	HVV	Overige Vaarweg	Recreatievaart	W&E	Zwemwater	Drinkwater	Oeverrecreatie	Sportvisserij	Beroepsvisserij	Oppervlaktedelfstoffen	Overig Buitendijks
		Rijn- en Riintakken	Boven-Rijn en Waal	x		x	x	x				x	x	x	x	x	x	x
Neder Rijn en Lek			x	x	x	x		x										
IJssel	x		x		x	x		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zwarte Water-delta	x		x	x				x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Maas	Twentekanal			x	x	x				x	x			x	x	x		
	Bovenmaas		x	x	x	x		x		x	x	x	x	x	x			x
	Grensmaas		x		x	x			x	x	x	x	x	x	x			x
	Plassenmaas		x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
	Noordelijke Maas	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x	x	x	x		x
	Benedenmaas	x	x	x	x			x		x	x	x	x	x	x	x		x
	Getijde Maas	x	x		x			x		x	x	x	x	x	x	x		x
	Maaskanalen	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x	x	x	x		
	Middenlimburgse kanalen	x	x	x					x	x	x				x	x		
	Brabantse Kanalen	x	x		x				x	x	x				x	x		x
Rijn- en Maasmonding	Noordrand	x	x		x	x	x	x		x	x		x	x	x	x		x
	Middendeel	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
	Zuidrand	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
IJsselmeergebied	IJsselmeer	x	x		x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
	Markermeer	x	x		x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
	Randmeren Noord		x		x			x	x	x	x			x	x	x		x
	Randmeren Oost	x	x		x				x	x	x	x	x	x	x	x		x
ARK en Noordzeekanaal	Randmeren Zuid		x		x				x	x	x	x	x	x	x	x		x
	Amsterdam Rijnkanaal	x	x		x	x	x		x	x	x		x	x	x	x		x
Wadden	Noordzeekanaal	x	x		x	x	x		x	x	x			x	x	x		x
	Waddenzee	x							x	x	x	x		x	x	x		x
Delta	Eems-Dollard	x	x			x		x	x	x	x			x	x	x		
	Oosterschelde	x	x				x		x	x	x			x	x	x		
	Westerschelde	x	x		x	x			x	x	x			x	x	x		x
	Grevelingenmeer	x	x						x	x	x			x	x	x		
	Volkerak/ Zoommeer	x	x		x		x		x	x	x			x	x	x		
	Veerse Meer	x	x						x	x	x	x		x	x	x		
	Kanaal Gent-Terneuzen	x	x			x	x			x	x							
Noordzee	Centrale Noordzee						x							x		x		x
	Zuidelijke Noordzee						x							x		x		x
	Kustzone	x				x	x			x	x	x		x	x	x		x

Bijlage-figuur 1:
Zwemwaterlocaties.
(Voor een lijst met
zwemwaterlocaties
zie pagina 64/65)

Bijlage-figuur 2:
drinkwaterlocaties

Lijst zwemwaterlocaties (voor plattegrond met deze locaties zie pagina 63 bovenaan)

1	WADDENZEE HARLINGEN	55	SCHARDAM
2	BADSTRAND DELFZIJL	56	STRAND STICHTSE BRUG
3	AMELAND WEST	57	GOOIERHOOFD
4	AMELAND NES	58	MUIDERBERG
5	SCHIERMONNIKOOG DE GRILK	59	OUD VALKEVEEN
6	TERSCHELLING HOTEL PAAL 8	60	VELUWESTRAND ELBURG
7	TERSCHELLING HOORN	61	BERGEN AAN ZEE
8	VLIELAND STRAND HOTEL DAM 50	62	BLOEMENDAAL AAN ZEE
9	TERMUNTERZIJL STRAND	63	CASTRICUM AAN ZEE
10	AMELAND BUREN BADSTRAND	64	BLEEKERSVALLEI
11	DROGE WIJMERS	65	DE KOOG
12	ANDIJK STRAND	66	DE KRIM
13	STRAND SCHOKKERHAVEN, RECREATIEHOEK	67	ZWARTE WEG
14	HOUTRIBHOEK, LELYSTAD	68	TEXEL
15	RECREATIETERREIN MEDEMBLIK	69	GROOTE KEETEN
16	HET STRAND, LEMMER	70	CALLANTSOOG
17	IT SOAL, WORKUM	71	SINT MAARTENSZEE
18	BADPAVILJOEN HINDELOOPEN	72	PETTEN
19	SUDERSTRAND, STAVOREN	73	HUISDUINEN
20	MOLKWERUM	74	JULIANADORP
21	MISNER KLIF, RIJS	75	EGMOND AAN ZEE
22	DE HOGE GRAZEN, OUDEMIRDUM	76	CAMPERDUIN
23	DE HOLLE POARTE, MAKKUM	77	WIJK AAN ZEE
24	HARDERSTRAND	78	KENNEMERSTRAND
25	DOLFINARIUM HARDERWIJK	79	ZANDVOORT AAN ZEE
26	STRAND HORST	80	KATWIJK NOORD
27	STRAND NIEUW HULCKESTEYN	81	KATWIJK ZUID
28	LAAKSE STRAND	82	NOORDWIJK AAN ZEE
29	STRAND NULDE	83	NOORDWIJKERHOUT
30	DE OUDE POL	84	SCHEVENINGEN
31	HOOPHUIZEN	85	KIJKDUIN
32	ZWEMSTRAND ALMERE HAVEN	86	WASSENAARSE SLAG
33	ZILVERSTRAND	87	TER HEIJDE
34	SURFSTRAND ALMERE HAVEN	88	GOEDEREDE, 'T GORSJE
35	WOLDSTRAND	89	BROUWERSDAM
36	ERKEMEDERSTRAND	90	OUDDORP
37	ALMEERDERZAND	91	HOEK VAN HOLLAND
38	STRAND WESTHAVEN, URK	92	MAASVLAKTE
39	STRAND ZWOLSE HOEK	93	ROCKANJE 'T GOLFJE
40	STRAND KAMPERHOEK	94	OOSTVOORNE
41	ABBERTSTRAND	95	HOORNDERSLAG TEXEL
42	SPIJKSTRAND	96	IJSSEL DE SCHERPENHOF
43	ELLERSTRAND	97	BOVENRIJN DE BIJLAND
44	ENKHUIZERZAND	98	IJSSEL RHEDERLAAG 'GIESEKOP'
45	BROEKERHAVEN	99	BEMMELSE WAARD
46	DE SCHELPHOEK	100	IJSSELSTRAND
47	WERVERSHOOF	101	PANNERDENS KANAAL ZWANEWATER
48	ZUIDERHAVEN, DEN OEVER	102	IJSSEL RHEDERLAAG 'BAHRSESTRAND'
49	SHELLINKHOUT	103	NEDERRIJN/LEK EILAND VAN MAURIK
50	SLOBBELAND VOLENDAM	104	GRAVENBOL
51	STRANDBAD EDAM	105	WAAL BISONBAAI
52	CAMPING EN JACHTHAVEN UITDAM	106	NEDERRIJN/LEK TULL EN 'T WAAL (INCL. BOVEN)
53	RECREATIEGEBIED HEMMELAND	107	DE NESWAARDEN, BADSTRAND (ESMEER)
54	WARDER	108	DE RIETSCHOOF, CAMPING BADSTRAND

- 109 WIJKSCHE WAARD, BADSTRAND
 110 DE MOSTERDPOT, CAMPING BADSTRAND
 111 HELLEGATSPLEIN, BADSTRAND
 112 HELLEVOETSLUIS, HELLECAT BADSTRAND
 113 HELLEVOETSLUIS, SCHENKELDIJK BADSTRAND
 114 HELLEVOETSLUIS, VUURTOREN BADSTRAND
 115 HARINGVLIETBRUG LANDHOOFD N.O., BADSTRAND
 116 HARINGVLIETBRUG LANDHOOFD N.W., BADSTRAND
 117 MIDDELHARNIS, BADSTRAND
 118 STELLENDAM JACHTHAVEN, BADSTRAND
 119 DE HOOGHE WAARD, CAMPING BADSTRAND
 120 HITSERTSEKADE, BADSTRAND
 121 WELL, BADSTRAND
 122 GAT VAN DE KERKSLOOT, BADSTRAND
 123 NOORDERGAT VAN DE PLOMP, BADSTRAND
 124 RIETPLAAT, BADSTRAND
 125 AAKVLAAI, BADSTRAND
 126 OUD-BEIJERLAND, BADSTRAND
 127 GOUDSWAARD BADSTRAND
 128 HERKINGEN BADSTRAND
 129 OUDE TONGE BADSTRAND
 130 SLIKKEN VAN FLAKKEE BADSTRAND
 131 OOLTGENSPLAAT HELLEGAT BADSTRAND
 132 OESTERDAM WESTZIJDE BADSTRAND
 133 KAMPERLAND DE BANJAARD BADSTRAND
 134 ELLEMEET BADSTRAND
 135 SCHOTSMAN CAMPENSWEG BADSTRAND
 136 BRUINISSE WERKHAVEN BADSTRAND
 137 GREVELINGENDAM PLAAT VAN OUDE TONGE BADSTRAND
 138 KRAMMERSLUIS LAAGBEKKEN BADSTRAND
 139 SINT PHILIPSLAND BADSTRAND
 140 OOSTKAPELLE DUINWEG BADSTRAND
 141 BERGSE DIEPSLUIS NOORD BADSTRAND
 142 RENESSE J. VAN RENESSEWEG BADSTRAND
 143 KRABBENDIJKE ROELSHOEK BADSTRAND
 144 YERSEKE POSTWEG BADSTRAND
 145 WEMELDINGE BADSTRAND
 146 COLIJNSPLAAT BADSTRAND
 147 DE PIET BADSTRAND
 148 WOLPHAARTSDIJK SCHELPHOEK BADSTRAND
 149 KORTGENE SCHAPENDIJK BADSTRAND
 150 KAMPERLAND SINT FELIXWEG BADSTRAND
 151 SINT MAARTENSDIJK MUIEPOLDER BADSTRAND
 152 BRAAKMAN HAVEN BUITENZIJDE BADSTRAND
 153 WEST REPART BADSTRAND
 154 WESTKAPELLE ERIKA BADSTRAND
 155 ZOUTELANDE DISHOEK BADSTRAND
 156 GREVELINGENDAM BADSTRAND
 157 KABBELAARS BANK BADSTRAND
 158 DE PUNT BADSTRAND
 159 PERKPOLDER BADSTRAND
 160 CADZAND BADSTRAND
 161 NIEUWVLIET-BAD OOST BADSTRAND
 162 BRESKENS BADSTRAND
 163 ORANJEPLAAT BADSTRAND
 164 BAARLAND BADSTRAND
 165 BORSSELE BADSTRAND
 166 DOMBURG BADSTRAND
 167 KAMPERLAND DE ROOMPOT BADSTRAND
 168 DEN OSSE BADSTRAND
 169 OUWERKERK HOEK VAN OUWERKERK BADSTRAND
 170 KATSE VEER BADSTRAND
 171 KREEKRAKSLUIS BUFFERBEKKEN BADSTRAND
 172 BATH BADSTRAND
 173 NEELTJE JANS BADSTRAND
 174 VROUWENPOLDER BREEZAND BADSTRAND
 175 VEERSEGAT DAM MEERZIJDE BADSTRAND
 176 RITTHEM FORT RAMMEKENS BADSTRAND
 177 VLISSINGEN NOLLE BADSTRAND
 178 ZOUTELANDE SMIDSHOEKJE BADSTRAND
 179 NIEUW HAAMSTEDEN VUURTORENPAD BADSTRAND
 180 WESTERSCHOUWEN ROTONDE BADSTRAND
 181 OESTERDAM SPEELMANSPLATEN BADSTRAND
 182 GOUDEN HAM, HANZELAND
 183 GOUDEN HAM, DE MAASTERP
 184 GOUDEN HAM, HAMSESTRAAT
 185 DE GREFFELING, NOORDZIJDE
 186 KERKDRIEL, CAMPING DEN BOL DAGSTRAND
 187 KERKDRIEL, ZANDMEREN, NOORD
 188 KERKDRIEL, ZANDMEREN, WEST
 189 HEMELRIJKSE WAARD, DAGSTRAND
 190 LITHSE HAM, DAGSTRAND
 191 LITHSE HAM, GEMEENTESTRAND
 192 KRAAIJENBERGSE PLAS 2
 193 KRAAIJENBERGSE PLAS 3
 194 THORN DAGSTRAND
 195 WESSEM DAGSTRAND KOEWEIDE
 196 ROERMOND DAGSTRAND DE WEERD
 197 ROERMOND HATENBOER
 198 ROERMOND OOLDERHUUSKE
 199 ROERMOND CAMPING BARTEN/NIESTEN
 200 HERTEN OOLERPLAS
 201 MAASBRACHT DAGSTRAND MOLENGREEND
 202 STEVENSWEERT DAGSTRAND DE KIS (BRANDT)
 203 STEVENSWEERT DAGSTRAND DE KIS (EILAND)
 204 OHE EN LAAK DAGSTRAND MAASTERP (DILKENSPLAS)
 205 MAASTRICHT NATURISTENSTRAND PIETERSPLAS
 206 EIJSDEN DAGSTRAND OOST MAARLAND
 207 EIJSDEN NATURISTENSTRAND OOST MAARLAND
 208 WELL LEUKERMEER

2 Positie BPRW en andere beheerplannen

Tabel 2: Vergelijking status en positie beheerplannen, gericht op rijkswateren

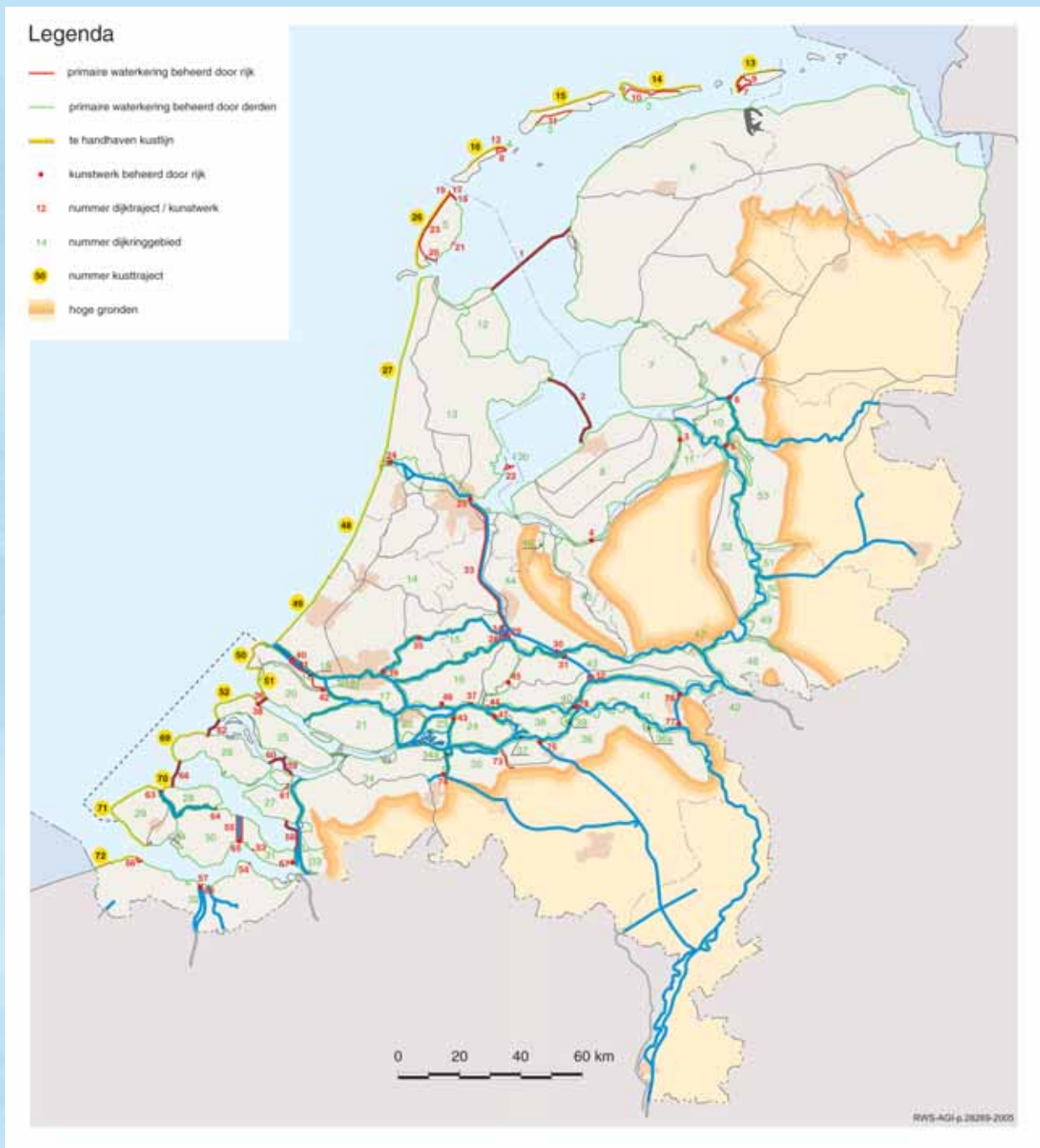
Naam beheerplan	Gebied	Wateren waar plan betrekking op heeft	Wettelijke status cf	Loop-tijd (jaren)	In-spraak	Uitvoerende organisaties	Relatie met plannen van andere beheerders
BPRW	Nederland, incl. de Noordzee (TZ + EEZ)	Wateren in beheer bij het Rijk (het hoofd systeem)	WoW	4	ja	VenW/RWS en IVW-DW, KWC, Nautische beheerders (zeehavens) en Provincies (vaarwegen)	Beheerplannen van Provincies en Waterschappen en Waterhuishoudingplannen van Provincies
SGBP	Nederlandse deel van 4 stroomgebieden	gehele stroomgebieden en kustwater Noordzee	KRW/WoW/ EU-richtlijnen	6	ja	Het Rijk, de provincies, de waterschappen en de gemeenten	Waterbeheerders aan de andere kant van de landsgrens
IBN 2015	Noordzee (incl. TZ + EEZ)	Nederlands deel Noordzee incl. EEZ	Beleidsregel	Tot 2015	nee	RWS, KWC, EZ, LNV	BPRW Beheerplannen NB-wet en Natura 2000
Beheerplan NB-wet	Speciale Beschermingszones Natura 2000	In SBZ gelegen wateren en enkele aparte beschermde natuurgebieden	NB-wet (uitvoering VHR)	6	ja	RWS, Provincie, SBB, Financiën, Defensie etc	BPRW, SGBP etc
Beheerplan Zeereservaat	Deel van Voordelta	Zeereservaat	NB-wet	6	ja	V&W/RWS	BPRW, IBN 2015, Beheerplannen VHR-gebieden
Convenanten Nautisch beheer	Rijnmond, ANZKG, Noordzee	Nieuwe Waterweg, Nieuwe Maas, Oude Maas, Noordzee-kanaal	Scheepvaartverkeerswet	onbepaalde tijd	nee	Nautisch beheerders	BPRW, IBN 2015

3 Beheergrenzen

De diensten en districten van Rijkswaterstaat leggen, voor de uitvoering van de Wet Beheer Rijkswateren (WBR), de bij hen in beheer zijnde waterstaatswerken met de grenzen op kaarten vast en houden deze actueel. Er zijn vele medebeheerders, gericht op specifieke taken, in de rijkswateren. Hieronder zijn onder meer andere overheden (andere ministeries, provincies, gemeenten), havenbedrijven, kustwacht, waterschappen, Staatsbosbeheer, particulieren en buitenlandse overheden. Vanaf 2009 zullen er via de Stroomgebiedbeheerplannen (invulling KRW) gemeenschappelijke beheerdoelstellingen zijn, voor zover deze zijn gericht op de chemische en ecologische kwaliteit van de waterlichamen.

Het vaarwegbeheer voor de vaarwegen in Groningen, Friesland en Drenthe ligt bij de provincies. Rijkswaterstaat levert hier een vaste jaarlijkse bijdrage voor het onderhoud en de exploitatie op grond van tussen het Rijk en de provincies gesloten overeenkomsten. Op grond van het verkeers- en vervoersbeleid is het Rijk verantwoordelijk om de ontwikkelingen in de infrastructuur te realiseren (aanleggen). In het Scheepvaartreglement Eemshoek (1989) is geregeld dat het hoofdvaarwater van zee naar Emden valt onder Duits beheer. Het gaat daarbij om vaargeulonderhoud, vaarwegmarkeringen, verkeersafwikkeling en aanleg- of ontgrondingvergunningen.

3.1 Primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk

Bijlage-figuur 3: Primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk

Het Rijk heeft ook niet-primaire waterkeringen in het beheer, onder meer langs kanalen en om de Maasvlakte. Deze zijn niet in de figuur opgenomen.

Er is overleg gaande met de waterschappen over een eventuele overdracht van de beheertaak van de zee-reep van de waddenzee. De haven van Oudeschild (Texel) zal in de toekomst worden overgedragen aan het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Er zijn besprekingen gaande om de duinwaterkeringen van de Waddeneilanden Schiermonnikoog, Ameland, Vlieland en Terschelling over te dragen aan het Wetterskip Fryslân. Ook de omringkade van Marken zal worden overgedragen.

Door het rijk te beheren primaire waterkeringen en te handhaven kustlijn

Dienst	Nr.	Object / traject	Dijkringnr.	
IJSELMEER- GEBIED	1	Dammen \ kunstwerken: Afsluitdijk incl. Stevinssluisen te Den Oever en Lorentzsluisen te Kornwerderzand	6/12	
	2	Houtribdijk incl. Houtribsluisen te Lelystad en Krabbersgat-sluisen en Naviduct te Enkuizen	8/13	
	3	Roggebotsluiscomplex met aansluitende dammen	8/11	
	4	Nijkerkersluiscomplex met aansluitende dammen	8/45	
OOST- NEDERLAND		Kunstwerk:		
	5	Spooldersluis	10/53	
	6	Grote Kolksluis en Meppeler keersluis	9	
NOORD- NEDERLAND		Dijken:		
	7	Schiermonnikoog: Waddijk	1	
	8	Vlieland: Waddijk	4	
		Duinen:		
	9	Schiermonnikoog	1	
	10	Ameland	2	
	11	Terschelling	3	
	12	Vlieland	4	
		Kustlijnhandhaving:		
	13	Noordzeekust Schiermonnikoog	1	
	14	Noordzeekust Ameland	2	
	15	Noordzeekust Terschelling	3	
	16	Noordzeekust Vlieland	4	
	NOORD- HOLLAND		Dijken:	
		17	Texel: bolwerk Eierland met aansluitende duinvoetverdediging	5
		18	Texel: bolwerk Robbengat	5
19		Texel: Eierlandse dam	5	
20		verharde kering Mokbaai t/m NIOZ-haven	5	
21		Omringkade haven Oudeschild	5	
22		Omringkade Marken	13b	
		Duinen:		
23		Texel, inclusief strandhoofden	5	
		Kunstwerken:		
24		Sluisencomplex IJmuiden met aansluitende dijkstukken	13/14/44	
25		Oranjesluisen Amsterdam met aansluitende dijkstukken (Zuider IJdijk)	13/14/44	
		Kustlijnhandhaving:		
26	Noordzeekust Texel	5		
27	Noordzeekust Noord-Holland	13		
UTRECHT		Dijken \ kunstwerken:		
	28	Voorhavendijken Merwedekanaal incl. Koninginnesluis bij Nieuwegein	44	
	29	Voorhavendijken Lekkanaal incl. Beatrixsluisen bij Nieuwegein	44	
	31	Voorhavendijken Amsterdam-Rijnkanaal incl. Irenesluisen en twee inlaatwerken bij Wijk bij Duurstede	43	
	30	Voorhavendijken Amsterdam-Rijnkanaal incl. Bernhardsluisen bij Tiel	43	
	32	Voorhavendijken Amsterdam-Rijnkanaal incl. Marijkesluisen en keerschuij bij Ravenswaaij	15	
	33	Westelijke kanaaldijk Amsterdam-Rijnkanaal incl. viertal kleinere kunstwerken van keersluis Zeeburg tot splitsing met Lekkanaal	44	
	34	Westelijke kanaaldijk Lekkanaal vanaf splitsing met ARK tot Beatrixsluis	44	
	35	Waaiersluis bij Gouda	15	

Dienst	Nr.	Object / traject	Dijkringnr.
ZUID- HOLLAND		Dammen:	
	36	Haringvlietdam	-
		Dijken:	
	37	Dijkvak van Merwedesluis tot Krinkelwinkel	16
		Kunstwerken:	
	38	Goereese sluis	25
	39	Stormvloedkering in de Hollandse IJssel	14/15
	40	Stormvloedkering Nieuwe Waterweg	14/19
	41	Europoortkering	19
	42	Hartelkering	19/20
	43	Biesboschsluis (schutsluis met aansluitende terreinen)	23/24
	44	Overlaten en deinundatiesluisen nabij Dalem	43
	45	Keersluisen Asperen	16/43
	46	Peulensluis in de A15	16
	47	Afsluitdam met Wilhelmiasluis in Afgedamde Maas	24/38
		Kustlijnhandhaving:	
	48	Rijnland	14
	49	Delfland	14
50	Maasvlakte	-	
51	Voorne	20	
52	Goeree	25	
ZEELAND		Dijken:	
	53	Veerhaven Kruijningen	31
	54	Veerhaven Perkpolder	32
	55	Dijken langs Kanaal door Zuid-Beveland	30 en 31
	56	Veerhaven Breskens	32
	57	Havendijken (west en oost) + Rijkszeewering Terneuzen	32
		Dammen:	
	58	Oesterdam incl. Bergsediepsluis	27/31
	59	Philipsdam incl. Krammersluisen	25/26/27
	60	Grevelingendam incl. Grevelingensluis en hevel	25/26/27
	61	Krabbekreekdam	27
	62	Brouwersdam incl. Brouwerspuijsluis	25/26
63	Veersedam	28/29	
64	Zandkreekdam incl. Zandkreeksluis en doorlaatmiddel	28/30	
	Kunstwerken:		
65	Sluiscomplex Hansweert	30/31	
66	Oosterscheldekering incl. Roompotsluis	26/28	
67	Bathse spuisluis	31	
68	Zeesluisen Terneuzen	32	
	Kustlijnhandhaving:		
69	Schouwen	26	
70	Noord-Beveland	28	
71	Walcheren	29	
72	Zeeuwisch-Vlaanderen	32	
NOORD- BRABANT		Dijken:	
	73	Westelijke dijk Afwateringskanaal (P 52)	35/36
		Kunstwerken:	
74	Marksluis	36	
75	Sluis Engelen (kanaal Henriëttewaard-Engelen)	34	
LIMBURG		Kunstwerken:	
	76	Sluiscomplex Weurt	41
	77	Sluiscomplex Heumen	41
78	Sluiscomplex St. Andries	38/41	

3.2 Beheergrenzen Noordzee

Voor de Noordzee zijn er twee beheergrenzen vastgelegd, te weten de bodembeheergrens en de waterbeheergrens (WVO/WVZ grens). De bodembeheergrens wordt gegeven door de 1 km grens. Landwaarts hiervan geldt de provinciale indeling. De bodembeheergrens kan lokaal enigszins afwijken van de 1 km grens. De waterbeheergrens wordt gevormd door de hoogwaterlijn (zie figuur 4). Daarnaast liggen er nog een aantal bestuurlijk-juridische begrenzingsen in het gebied, die van invloed zijn op het beheer. Vanuit het land gezien zijn dit de 12 mijlszone (territoriale zee) en de 1 mijlszone (kustwater volgens de Kaderrichtlijn Water). De drie mijlszone heeft alleen betekenis voor de visserij.

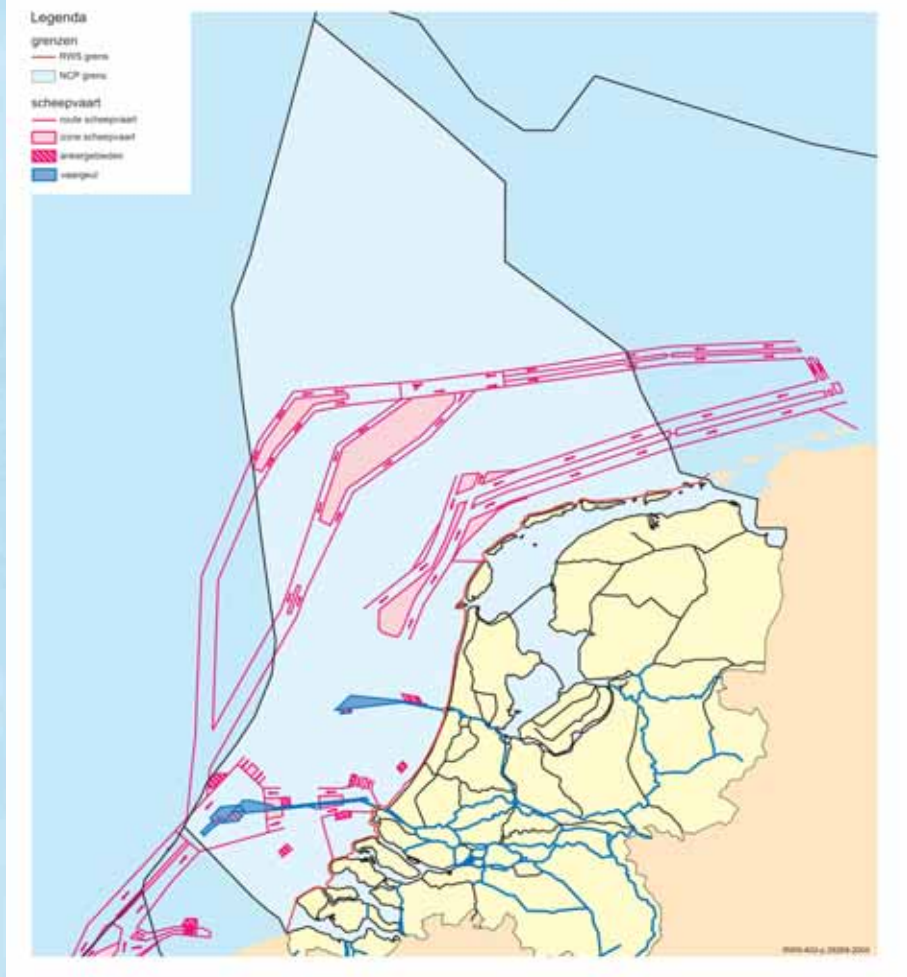
De 3 en 12 mijl grenzen zijn variabel en worden halfjaarlijks vastgesteld door de Hydrografische Dienst van de Koninklijke Marine. In het verdrag van Bonn zijn daarnaast afspraken gemaakt over de werkverdeling in het geval van calamiteiten. Verder liggen er nog een aantal bestuurlijk-juridische begrenzingsen in het gebied, die van invloed zijn op het beheer. Vanuit het land gezien zijn dit de 1 mijlszone (kustwater volgens de KRW) en de 12 mijlszone (territoriale zee). In de figuur zijn al deze grenzen weergegeven.

Het nautisch beheer van delen van de Noordzee is neergelegd bij verschillende nautisch beheerders. Deze verlenen tevens opdracht voor de vaarwegmarkering. Op de Noordzee is er sprake van het verkeersscheidingsstelsel op basis waarvan vaarwegmarkering wordt onderhouden en andere vormen van verkeersmanagement wordt aangeboden. Dit stelsel is opgenomen in de figuur. De vaarwegmarkering op de Noordzee omvat tevens nodig geachte markeringen ten behoeve van de offshore mijnbouwinstallaties, in opdracht van de betreffende operators. Buiten de EEZ is er technisch vaargeulbeheer door Rijkswaterstaat (op diepte houden) in het Twingebied.

Bijlage-figuur 4:
Beheergrenzen
Noordzee

Bijlage-figuur 5:
Verkeersscheidings-
stelsel Noordzee

4 Uitvoering wetten

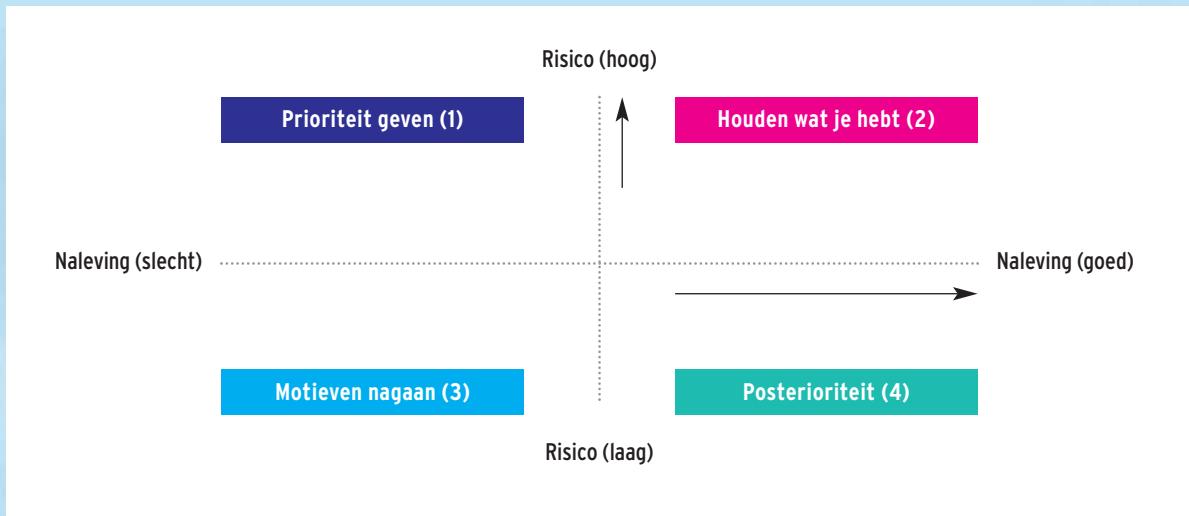
4.1 Uitvoeren wetten als verantwoordelijke voor de rijkswateren

Bij de volgende wetten speelt de beheerder van de rijkswateren een rol als uitvoerder:

Wet / werkgebied	Concrete taken
Beheer Algemeen	
Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Watermanagement - milieuwetten	
Wet Bodembescherming	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Wet Milieubeheer	<ul style="list-style-type: none"> • Advies aan bevoegd gezag over WM vergunningverlening • Voor de Noordzee binnen de 12-mijlszone bevoegd gezag
Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren	<ul style="list-style-type: none"> • Emissiebeheer waaronder vergunningverlening en handhaving • Implementatie nieuwe EU-zwemwaterrichtlijn voorbereiden
Wet Verontreiniging Zeewater	<ul style="list-style-type: none"> • Emissiebeheer waaronder vergunningverlening en handhaving
Wet Voorkoming Verontreiniging Scheepvaart	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving
Bouwstoffenbesluit (AmvB)	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving
Watermanagement - overige wetten	
Mijnbouwwet	<ul style="list-style-type: none"> • Advies aan bevoegd gezag over vergunningverlening • In de Noordzee in een aantal gevallen mede bevoegd gezag
Ontgrondingenwet	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Wet op de Waterhuishouding	<ul style="list-style-type: none"> • Werken volgens voorgeschreven planstructuur
Wet op de Waterkeringen	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving
Verkeersmanagement	
Besluit Administratieve Bepalingen Scheepvaartverkeer	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Binnenschepenbesluit / Binnenschepenwet	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving
Binnenvaart Politie Reglement	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Loodsplichtbesluit	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Reglement Onderzoek Schepen Rijn	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving
Rijnvaart Politie Reglement	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Scheepvaartverkeerswet	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Wet vervoer gevaarlijke stoffen (ADNR)	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlening • Handhaving
Wrakkenwet	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving

4.2 Prioriteitsstelling handhaving en vergunningverlening

Het prioriteren van handhaving en vergunningverlening (kortweg Emissiebeheer) gebeurt via de VROM-nalevingstrategie. Hierin wordt het volgende schema gebruikt:

De vier kwadranten laten zich als volgt vertalen:

- 1 Groot risico - Laag niveau van naleving. Hier wordt fors op ingezet (prioriteit), waarbij ook een analyse van de motieven voor niet-naleving de aanpak effectiever kan doen zijn.
- 2 Groot risico - Hoog niveau van naleving. Inzet richten op het 'zo houden'.
- 3 Laag risico - Laag niveau van naleving. Zaak om de motieven van niet naleven te achterhalen.
- 4 Laag risico - Hoog niveau van naleving. Posterioriteit. Misschien zijn de regels overbodig?

Om de juiste prioriteiten te stellen bij vergunningverlening en handhaving wordt ook onderscheid gemaakt in 'clusters van activiteiten'. Deze clusters zijn:

- 1 communale lozingen
- 2 directe industriële lozingen
- 3 lozingen door scheepvaartactiviteiten
- 4 beheer en onderhoud van objecten
- 5 diffuse lozingen
- 6 (her)inrichtingen van het watersysteem
- 7 Beheer en onderhoud watersystemen
- 8 ontgrondingen

Voor de verschillende clusters is de naleving waarschijnlijk verschillend, de Inspectie Verkeer en Waterstaat probeert informatie te verkrijgen. Op basis hiervan zullen de clusters een andere plaats krijgen in het schema 'nalevingstrategie'.

5 Toelichting op de financiële paragraaf

5.1 Cijfers uit de rijksbegroting

De rijksbegroting 2005 (infrastructuurfonds) volgend, zijn de volgende programma's te onderscheiden:

- 1 Aanleg infrastructuur (MIT/SNIP-projectenboek).
- 2 Beheer en onderhoud waterkeren.
- 3 Bediening vaarwegen.
- 4 Basisinformatie.
- 5 Beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen (dit is alle beheer en onderhoud dat niet onder waterkeren, bediening en basisinformatie valt).

1 Aanleg Infrastructuur

In mln €	2005	2006	2007	2008
Waterkeren - realisatie	107	95	114	162
Waterkeren - verkenningen	4	4	2	6
Ruimte voor de Rivier	13	6	30	103
Maaswerken	53	40	29	37
Totaal aanleg waterkeren	177	145	175	307
Waterbeheer - realisatie	119	98	87	83
Vaarwegen - realisatie	105	36	26	8
Waterbeheren en vaarwegen - overige planstudies	8	27	64	81
Waterbeheren en vaarwegen - verkenningen	11	8	8	8
Totaal aanleg waterbeheren en vaarwegen	243	169	185	180

De projecten worden vastgelegd in het jaarlijkse overzicht (=MIT/SNIP projecten boek) dat onderdeel uitmaakt van de begroting. Bij het opstellen van de begroting 2004 is er, om ruimte te maken voor onderhoud een ingrijpende herprioritering geweest in het benuttings- en aanlegprogramma voor vaarwegen en waterbeheer. Hierdoor zijn geen projecten geschrapt, maar zijn er wel veel naar achteren geschoven en is er de komende vier jaar weinig tot geen ruimte om nieuwe projecten in uitvoering te nemen. De begroting omvat ook aanlegprojecten die niet in de rijkswateren plaatsvinden.

2 Beheer en onderhoud waterkeren

In mln €	2005	2006	2007	2008
Voorbereiding	12	12	13	13
Vast onderhoud	22	22	22	22
Variabel onderhoud	21	21	21	21
Instandhouden basiskustlijn	37	37	36	36
Overige	20	1	1	1
Totaal B&O waterkeren	112	93	93	93

3 Basisinformatie waterkeren, -beheren en vaarwegen

In mln €	2005	2006	2007	2008
Basisinformatie	38	37	38	39
Totaal Basisinformatie	38	37	38	39

Basisinformatie is het vastleggen en beschrijven van de waterstaatkundige toestand van het land, van het verkeer te water en het gebruikerstoegankelijk beschikbaar stellen van deze informatie.

4 Bediening waterkeren, -beheren en vaarwegen

	In mln €	2005	2006	2007	2008
Bediening		55	54	53	53
Totaal Bediening		55	54	53	53

5 Beheer en onderhoud waterbeheren en vaarwegen

	In mln €	2005	2006	2007	2008
Vorbereiding		23	23	24	25
Vast onderhoud		284	284	284	284
Variabel onderhoud		71	89	91	163
Grote onderhoudsprojecten		50	75	140	140
Totaal B&O Waterbeheren en vaarwegen		428	471	539	612

5.2 Het BPRW en de financiële aansturing van Rijkswaterstaat

De financiële aansturing van Rijkswaterstaat loopt langs drie lijnen. Dit zijn de projectmatige aansturing, de aansturing op prestaties en de aansturing via capaciteitsafspraken. De eerste (projectmatige aansturing) richt zich op de aanlegprojecten (MIT/SNIP-projectenboek). De capaciteitsafspraken zijn voor het BPRW niet van belang omdat deze betrekking heeft op de inzet voor beleidsontwikkeling. Voor de prestatiesturing is een toelichting nodig.

De prestatiesturing van Rijkswaterstaat vindt plaats via zogenaamde Service Level Agreements (kortweg SLA's). Deze SLA's leggen de financiële aansturing vast voor beheer en onderhoud, inclusief bediening. Het gaat dus om de blokken 2, 4 en 5 van wat hiervoor getoond is (rijksbegroting), met uitzondering van de 'grote onderhoudsprojecten'. Voor de budgetten die in 2.3 van het BPRW gepresenteerd zijn geldt steeds dat de SLA's het gedeelte aansturen dat onder B&O valt. Prestatieafspraken die met de SLA's gemaakt gaan worden representeren het gehele voorzieningenpakket dat in dit BPRW is beschreven. Er zijn twee SLA's met zes externe producten:

Naam SLA	Naam 'extern product'	Kerntaak	Omschrijving (zie ook 2.3)	Bedrag (miljoen €)	
				B & O	Aanleg
Integraal Water-beheer	Infrastructuur watersystemen	Beschermen tegen hoog water	B&O beschermen tegen hoog water	145	
		Schoon en voldoende water	Onderhoud t.b.v afvoer		
	Beheer watersystemen	Schoon en voldoende water	Vast onderhoud / wettelijke taken	45	
	Watermanagement watersystemen	Schoon en voldoende water	Watermanagement	33	
	Ecologisch gezonde wateren	Schoon en voldoende water	Herstel en inrichting, Waterbodemsanering	9	18 (H&I) + 25 (bodems)
Hoofdvaarwegennet	Infrastructuur vaarwegen	Scheepvaart	Onderhoud vaarwegen	165	
	Verkeersmanagement vaarwegen	Scheepvaart	Verkeersmanagement en bediening	70	

6. Belangrijkste sturende documenten

6.1 Vigerend beleid

De opsomming is per rubriek alfabetisch, niet-limitatief en beperkt zich tot door Kabinet of Tweede Kamer vastgestelde zaken.

Nationaal

Agenda voor een vitaal platteland
 Beheersvisie 2010 (Noordzee)
 Beleidslijn Ruimte voor de Rivier
 Beleidsnota Openluchtrecreatie 1992-2010
 Beleidsvisie Kleine Waterrecreatie Nederland 2001 - 2020
 Beleidsvisie Recreatievaart Toervaart Nederland
 Derde en Vierde nationaal Milieubeleidsplan
 Derde en Vierde Nota Waterhuishouding
 Derde Energieneota
 Derde Kustnota
 Evaluatie Structuurnota Zee- en Kustvisserij
 Integraal Beheerplan Noordzee 2015 (als gereed)
 Nota Bestrijding Milieugevaarlijke Stoffen Noordzee
 Nota Mobiliteit
 Nota Natuur, Bos en Landschap in de 21e eeuw
 Nota Ruimte
 PKB Derde Nota Waddenzee
 PKB Near shore windpark
 Rijksbegroting, inclusief MIT/SNIP-projectenboek en Plan van Aanpak Rijkswaterwegen
 Structuurschema Groene Ruimte (2)
 Structuurschema Militaire Terreinen
 Structuurschema oppervlaktedelfstoffen
 Structuurschema Zeehavens
 Voortgangsnota Scheepvaart en Milieu (varen onder groene vlag)
 Voortgangsnota Scheepvaartverkeer Noordzee
 Voortgangsnota Zeehavenbeleid
 Waterbeheer in de 21e eeuw

Internationale verdragen en afspraken

Noordzee en zeevaart
 Bonn Agreement (1969)
 Marine Pollution (MARPOL) verdrag (1973)
 Oil Pollution Preparedness, Response and Co-operation - OPRC- (1990)
 OSPAR-verdrag (1972, 1974 en 1992)
 Verdrag van Londen ter voorkoming van de verontreiniging van zee (1972)
 Verdrag VN inzake het recht van de zee (1982)

Internationale stroomgebieden

Belgisch-Nederlandse Scheidingsverdrag (1839)
 Bescherming Maas (1994)
 Bescherming Schelde (1994)
 Eems-Dollardverdrag (1960)
 Eemsradarverdrag (1980)
 Eems-Dollard Milieuprotocol (1996)
 Overeenkomst ter bescherming van de Rijn tegen verontreinigingen (1963)
 Rijnchemieverdrag (1976)
 Rijnzoutverdrag (1976)
 Verdrag afvoer water van de Maas (1995)
 Verdrag van Helsinki (1992)
 Verdrag verbetering kanaal van Terneuzen naar Gent (1960)
 Verdrag verbinding Schelde en Rijn (1963)
 Westerscheldeverdiepingsverdrag (1995)

Binnenvaart

Akte van Mannheim
 Rijnvaartregelingen (1990)
 Scheepsafvalstoffenverdrag Rijn- en binnenvaart (1996)

Algemeen

Verdrag van Malta (1992)
 Biodiversiteitsverdrag (1992)
 Klimaatverdrag Verenigde Naties (1997)
 Protocol inzake persistente organische verontreinigende stoffen -POP's- (1998)

Tevens afspraken gemaakt in internationaal verband, waaronder:

- Centrale Rijnvaart Commissie
- Internationale Commissie voor de Bescherming van de Rijn
- Internationale Maas commissie
- Internationale Schelde Commissie
- Nederland-Duitse Eemscmissie
- Noordzeeministersconferenties
- Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart
- Permanente Grenswatercommissie Nederland Duitsland
- Technische Scheldecommissie
- Trilaterale regeringsconferenties voor de bescherming van de Waddenzee

6.2 Europese milieurichtlijnen

Europese richtlijnen ten aanzien van emissiegrenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen oppervlaktewateren gevaarlijke stoffen:

- Richtlijn 76/464/EEG betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd, alsmede dochterrichtlijnen. Inclusief de hierbij horende 'Scheldeuitspraak'.
- Richtlijn 96/61/EG inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC) voor grote industriële bedrijven
- Herziening/aanvulling in voorbereiding voor prioritaire (gevaarlijke) stoffen onder de Kaderrichtlijn water (2000/60/EG)
- Richtlijn 96/61/EG inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC)

Europese richtlijnen ten aanzien van emissiegrenswaarden voor lozingen:

- Richtlijn 87/217/EEG inzake voorkoming en vermindering van verontreiniging van het milieu door asbest
- Richtlijn 78/176/EEG inzake afval afkomstig van de titaandioxide industrie
- Richtlijn 82/883/EEG inzake voorschriften voor het toezicht op de controle van de milieus die betrokken zijn bij de lozingen van titaandioxide-industrie
- Richtlijn 92/112/EEG inzake vaststelling van een procedure voor de harmonisatie van programma's tot vermindering en uiteindelijke algehele opheffing van de verontreiniging door afval van de titaandioxide-industrie

T.a.v. kwaliteit oppervlaktewater bestemd voor de productie van drinkwater:

- Richtlijn 75/440/EEG betreffende de vereiste kwaliteit van het oppervlaktewater dat bestemd is voor productie van drinkwater in de lidstaten
- Monitoring: zie richtlijn 79/869/EEG
- Relatie met richtlijn 98/83/EEG met betrekking tot de kwaliteit van water bestemd voor menselijke consumptie

T.a.v. kwaliteit zwemwater

- Richtlijn 76/160/EEG omtrent de kwaliteit van het zwemwater
- Herziening in voorbereiding

T.a.v. kwaliteit viswater

- Richtlijn 78/659/EEG betreffende kwaliteit van zoet water dat bescherming of verbetering behoeft ten einde geschikt te zijn voor het leven van vissen

T.a.v. kwaliteit schelpdierwater

- Richtlijn 79/923/EEG inzake de vereiste kwaliteit voor schelpdierwater

T.a.v. kwaliteit grondwater

- Richtlijn 80/68/EEG betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging veroorzaakt door de lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen
- Herziening/aanvulling in voorbereiding onder de Kaderrichtlijn water

T.a.v. oppervlaktewater

- Richtlijn 91/676/EEG inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen
- Richtlijn 91/271/EEG inzake de behandeling van stedelijk afvalwater
- Besluit 77/795/EEG inzake de vaststelling van een gemeenschappelijke procedure voor de uitwisseling van informatie met betrekking tot de kwaliteit van zoet oppervlaktewater
- Richtlijn 91/692/EEG tot standaardisering en rationalisering van de verslagen over de toepassing van bepaalde richtlijnen op milieugebied
- Wijzigingen in voorbereiding

T.a.v. integraal kader voor Europees waterbeleid

- Richtlijn 2000/60/EG tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (KRW)
- Dochterraichtlijnen in voorbereiding voor kwaliteitsdoelstellingen en emissiebeheersmaatregelen (expertfase), alsmede voor grondwater
- Herziening lijst van prioritaire (gevaarlijke) stoffen (expertfase)
- KRW bepaalt dat op termijn de volgende richtlijnen worden ingetrokken:
  - 75/440/EEG, 77/795/EEG en 79/869/EEG
  - 78/659/EEG en 79/923/EEG
- Voor richtlijn 76/464/EEG gelden specifieke overgangsbepalingen

T.a.v. ecologische kwaliteit

- Richtlijn 92/43/EEG inzake instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna
- Richtlijn 79/407/EEG inzake het behoud van de vogelstand (VHR)

T.a.v. milieu-effectbeoordeling

- Richtlijn 97/11/EG betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten
- Relatie met richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (Strategische MER)

7 Belangrijkste internationale richtlijnen en afspraken

7.1 De Kaderrichtlijn Water (KRW)

Op 22 december 2000 hebben de Europese lidstaten de Kaderrichtlijn Water vastgesteld. Met deze richtlijn hebben de lidstaten afgesproken de kwaliteit van de Europese wateren in een goede toestand te brengen en te houden. Waterbeheer op het niveau van stroomgebieden is daarbij het uitgangspunt. De Kaderrichtlijn Water is erop gericht om in 2015 een goede ecologische en chemische toestand in de oppervlaktewateren te bereiken. Onder voorwaarden mag het halen van doelen gefaseerd plaatsvinden tot 2021 of 2027.

De verantwoordelijkheden van de beheerder omvatten de bewaking van de aanwezige kwaliteit, het afspreken en mogelijk uitvoeren van maatregelen en de signalering van en inzet bij calamiteiten. De maatregelen zijn gericht op het kunnen voldoen in 2015 (uiterlijk 2027) aan de doelstellingen van de KRW. Onderdeel van het maatregelenprogramma is ook Het ontwikkelen, verbeteren en implementeren van instrumenten waarmee (bindende) afspraken kunnen worden gemaakt met derden over het verbeteren van de waterkwaliteit. In 2009 moeten de lidstaten een eerste stroomgebiedbeheerplan (SGBP) klaar hebben. Deze plannen moeten afgestemd zijn tussen de lidstaten, binnen de internationale stroomgebieden. Nederland is onderdeel van 4 internationale stroomgebieden (Rijn, Maas, Eems en Schelde) en zal dus voor het Nederlandse deel daarvan SGBP's moeten maken. In 2004 zijn de eerste verplichte rapportages opgesteld. Deze beschrijven onder meer de huidige toestand, de menselijke belasting en de vraag of de doelen bij de uitvoering van het huidige beleid wel of niet haalbaar zijn. Het BPRW bundelt nu de programmaonderdelen voor de rijkswateren, gebaseerd op het huidige beleid (NW4).

De wateren zijn ingedeeld in waterlichamen. Voor ieder waterlichaam moet Nederland in de komende jaren doelstellingen formuleren én toetsen. Voor de Noordzee is de KRW beperkt geldig: tot 1 mijl uit de kust voor ecologische en tot 12 mijl voor chemische doelstellingen. Voor de gehele Noordzee gelden de OSPAR doelstellingen. Voor de Waddenzee en Eems/Dollard gelden specifiek de PKB-Waddenzee, de trilaterale (Nederland-Duitsland-Denemarken) afspraken en het Trilaterale Waddenzee Plan.

Aan elk waterlichaam wordt een status toegekend (*natuurlijk, sterk veranderd of kunstmatig*). De keuze van de status is bepalend voor de milieudoelstelling die later van toepassing zal zijn. Volgens de Kaderrichtlijn kan de status 'sterk veranderd' alleen worden toegekend als hydromorfologische ingrepen door de mens een goede ecologische toestand belemmeren, en deze ingrepen onomkeerbaar zijn. Ingerepen kunnen onomkeerbaar zijn vanwege zwaarwegende maatschappelijke belangen of onevenredige kosten, bijvoorbeeld veiligheid en transportfunctie.

De lidstaten moeten de milieudoelstellingen zelf nader invullen. Voor gebieden die beschermd worden uit andere richtlijnen, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn gebieden geldt de richtlijn met de strengste doelen. Voor het realiseren van doelen zoals opgenomen in de SGBP's geldt een resultaatsverplichting. In de planperiode zal een uitvoerbaarheidstoets worden uitgewerkt, om vooraf vast te stellen wat reikwijdte en consequenties van besluiten kunnen zijn.

Afstemming met de VHR

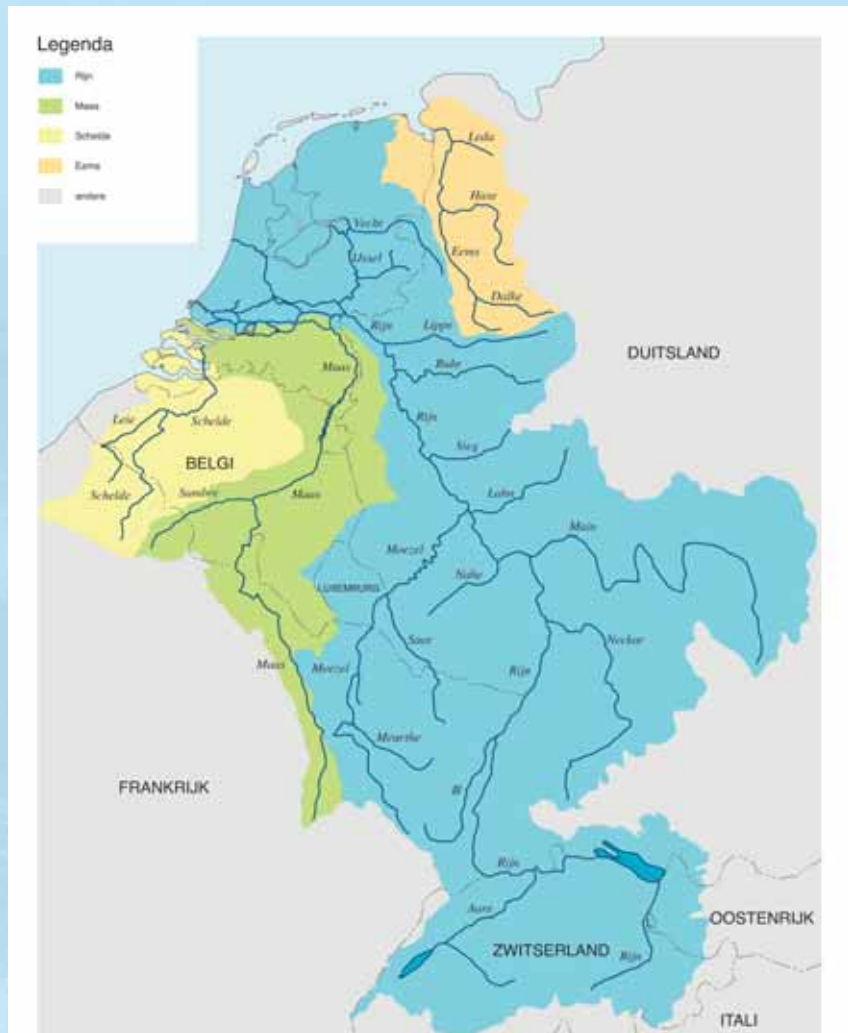
Afstemming tussen de ecologische doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water en de Vogel- en Habitatrichtlijn is noodzakelijk. Dit is nodig voor de begrenzingen van beheergebieden (waterlichamen vs. Speciale Beschermingszones), het definiëren van doelen, de keuze van de maatregelen, het opstellen van beheerplannen en de opzet, uitvoering en rapportage van de monitoring. De Kaderrichtlijn Water geeft de mogelijkheid tot differentiatie van de doelstellingen voor verschillende gebieden, maar stelt ook dat voor beschermde gebieden, zoals de speciale beschermingszones uit de Vogel- en Habitatrichtlijnen, de strengste doelstelling telt. Deze gebieden mogen deel uit maken van een groter waterlichaam, maar kunnen ook als afzonderlijk waterlichaam begrensd worden.

Tabel 3: Criteria voor de begrenzing van Speciale Beschermingszones

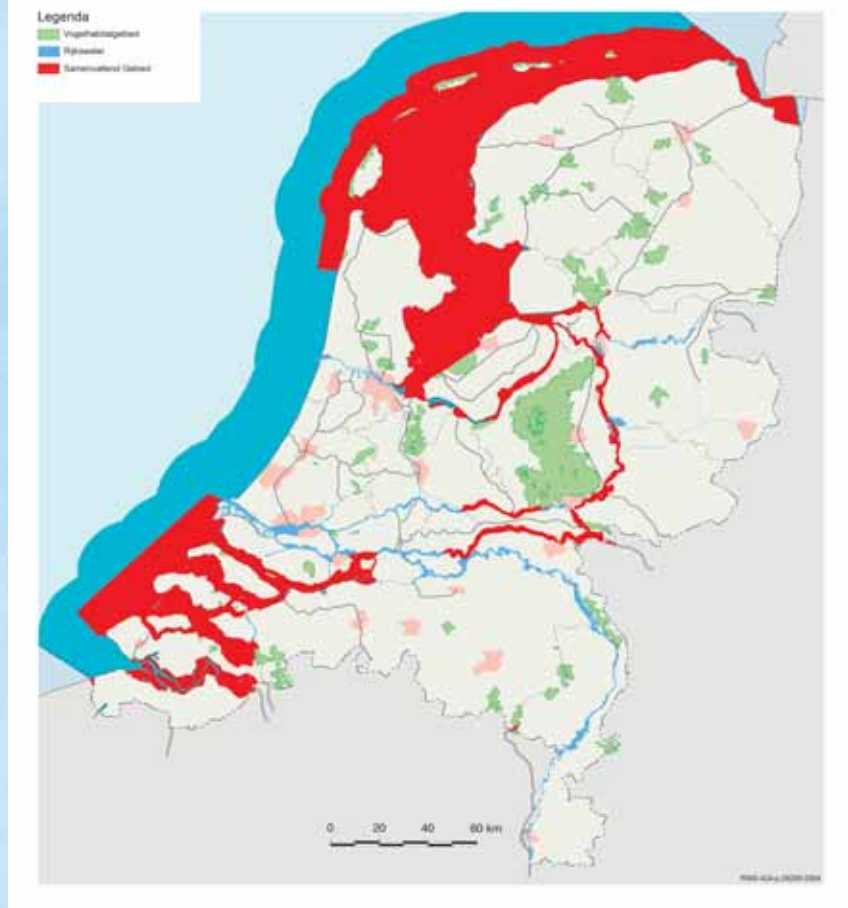
De algemene lijn bij de begrenzing van speciale beschermingszones binnen de KRW is:

- Grote beschermde gebieden zoveel mogelijk apart als integraal waterlichaam begrenzen.
- Kleine inliggende beschermde gebieden vooralsnog niet apart begrenzen aangezien de toegekende wassertypen geen belemmering inhouden voor het kunnen voldoen aan de specifieke eisen vanuit de beschermde status. Voor drinkwaterinnamepunten en zwemwaterlocaties wordt volstaan met het aanduiden van een 'beschermingszone' rondom het punt waar aan de specifieke eisen moet worden voldaan.
- Mocht blijken dat de doelen voor het waterlichaam niet-verenigbaar zijn met de doelstellingen voor de inliggende Speciale Beschermingszones, dan zullen deze alsnog apart worden herbegrensd.

Bijlage-figuur 6:
Internationale
stroomgebieden

Bijlage-figuur 7:
VHR-gebieden in de
rijkswateren

Huidige chemische toestand rijkswateren volgens KRW-rapportages

Alle onderscheiden rijkswaterlichamen zijn ingeschat als zijnde 'at risk' voor de chemie (prioritaire stoffen met een communautaire waterkwaliteitsnormen). Ook voor de chemische stoffen die bepalend zijn voor de ecologische kwaliteit (voedingsstoffen en zware metalen) is er doorgaans sprake van overschrijding van meerdere normen in substantiële mate.

Totaal waterlichamen at risk	59
at risk prioritaire stoffen	24
at risk overige stoffen	36

Dat lijkt op zich een weinig gedifferentieerd beeld, maar kijkend naar de resultaten voor individuele waterlichamen is wel degelijk differentiatie naar stoffen en/of mate van overschrijding te constateren. Er is een aantal evidente probleemstoffen. Het blijkt dat voor de gangbare probleemstoffen van 60-80% van de waterlichamen bij de beheerder (RD) een duidelijk beeld aanwezig is van de aard en omvang van overschrijdingen. Stikstof, koper, PCB, Benzo-k-fluorantheen (een PAK) en daarna fosfor springen er in het overzicht uit als de meest voorkomende overschrijding. Voor bestrijdingsmiddelen is het beeld veel minder eenduidig.

7.2 De Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen

De Vogel- en de Habitatrichtlijn verplichten iedere lidstaat tot een zorgvuldige afweging van de natuurbelangen bij iedere ingreep. Iedere lidstaat dient Speciale Beschermingszone (SBZ) aan te wijzen om de leefgebieden van soorten en habitats te beschermen. In Nederland ligt deze verantwoordelijkheid bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De richtlijnen vallen grofweg uiteen in soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is inmiddels volledig verwezenlijkt in de Flora- en Faunawet (2002) (FF-wet) en heeft als doel alle vermelde soorten te beschermen ongeacht waar zij voorkomen. De gebiedsbescherming zal volledig verwezenlijkt zijn, wanneer de gewijzigde Natuurbeschermingswet (1998) in werking treedt.

Rijkswaterstaat heeft in haar rol als initiatiefnemer te maken met zowel de soortenbescherming als de gebiedsbescherming uit de richtlijnen. Dit betekent dat er een afweging van mogelijke significante effecten op soorten en op natuurwaarden van SBZ's gemaakt dient te worden. Indien daar aanleiding toe is moet Rijkswaterstaat een ontheffing in het kader van de FF-wet aanvragen en een "Habitattoets" uitvoeren. Wanneer de gewijzigde Nb-wet (1998) in werking treedt, zal Rijkswaterstaat bij plannen en projecten met mogelijk significante negatieve gevolgen in SBZ's een Nb-wet-vergunning moeten aanvragen bij de provincie of het Ministerie van LNV. Ook voor (bepaalde typen van) bestaand gebruik zou mogelijk een vergunning moeten worden aangevraagd.

Als beheerder van de rijkswateren die als SBZ zijn aangewezen, is Rijkswaterstaat na inwerkingtreding van de Nb-wet 1998 medeverantwoordelijk voor het vaststellen van een beheerplan vanuit de Nb-wet. In dit beheerplan worden de doelen voor de natuurwaarden benoemd, zoals aangegeven in de aanwijzingsbesluiten, alsmede de noodzakelijke ecologische vereisten en de maatregelen benoemd die nodig zijn om de doelen te behalen. Zolang de op de VHR aangepaste Natuurbeschermingswet nog niet in werking is getreden en de gebieden nog niet formeel zijn aangewezen geldt de verplichting om bij vergunningverlening te toetsen op de VHR.

Voor de instandhouding van Speciale Beschermingszones kunnen meer en andere maatregelen vergen dan de waterstaatkundige randvoorwaarden. Voor het nemen van deze maatregelen kunnen ook andere beheerders verantwoordelijk zijn. De onder de VHR aangewezen gebieden die in de rijkswateren liggen zijn opgenomen in de figuur.

7.3 Oslo-Parijs Conventie

De doelen met betrekking tot waterkwaliteit en ecologie voor de Noordzee, worden met name bepaald vanuit de Oslo-Parijs Conventie (OSPAR).

Het OSPAR-Verdrag heeft als belangrijkste doel het voorkomen en beëindigen van de verontreiniging van de zee teneinde de gezondheid van de mens te beschermen en het mariene ecosysteem in stand te houden of, indien mogelijk, te herstellen. Het verdrag wil komen tot een duurzaam beheer van het zeegebied waarop het van toepassing is. Duurzaam beheer is in het verdrag gedefinieerd als 'een zodanig beheer van menselijke activiteiten dat het mariene ecosysteem het rechtmatig gebruik van de zee kan blijven dragen en kan blijven voorzien in de behoeften van de huidige en toekomstige generaties'. De Europese Commissie beoogt in 2005 de Europese Mariene Strategie uit te brengen.

8 Vaarweg- en scheepvaartklassen

Onderverdeling vaarwegen

De vaarwegen zijn in de Nota Mobiliteit onderverdeeld in een aantal categorieën:

- **Hoofdtransportassen:** deze verbinden de economische centra van Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen met het (inter)nationale achterland en komen overeen met in de Nota Ruimte gebruikte categorie 'Internationale hoofdverbindingssassen'.
- **Doorgaande hoofdvaarwegen:** deze verbinden economisch belangrijke landsdelen met elkaar en vallen onder de in de Nota Ruimte gebruikte categorie 'Nationale hoofdverbindingssassen'.
- **Overige hoofdvaarwegen:** deze zorgen voor aansluiting van economisch belangrijke regio's op de doorgaande hoofdvaarwegen en vallen deels onder de in de Nota Ruimte gehanteerde categorie 'Nationale hoofdverbindingssassen'.

Naast deze categorieën wordt in de Nota Mobiliteit nog gesproken over potentiële hoofd- of distributievaarwegen, maar dit betreft vooral vaarwegen in beheer van lagere overheden.

Voor overige (niet-hoofd)vaarwegen zijn in de Nota Mobiliteit geen streefbeeldens geformuleerd. Uitgangspunt hiervoor zijn de in het verleden afgesproken functionele/technische eisen.

De criteria voor een hoofdvaarweg zijn: een structureel jaarlijks volume van tenminste 5 miljoen ton en/of 25.000 TEU.

Voor het BPRW wordt een onderscheid gemaakt in drie klassen: hoofdtransportassen, (overige) hoofdvaarwegen en overige vaarwegen die deel uitmaken van de rijkswateren.

Scheepvaartklassen

De hoofdtransportassen zijn, behalve op de Noordzee, alle van de CEMT-klasse Vib, dat wil zeggen geschikt voor 4-baksduwvaart. Op de Waal zijn de waterstanden zodanig dat de route Rotterdam - Duitsland in ongeveer 65% van de tijd zelfs geschikt is voor klasse Vic (6-baksduwvaart). In onderstaand overzicht staan de CEMT-klassen weergegeven.

Motorschepen

Klasse	Tonnage	Lengte/m	Breedte/m	Diepgang/m
I	300	38,50	5,05	2,20
II	650	55,00	6,60	2,50
III	1000	80,00	8,20	2,50
IV	1500	85,00	9,50	2,80
Va	2500	110,00	11,40	3,50
Vib	6000	140,00	15,00	3,90

Duwkonvoien

Klasse	Tonnage	Lengte/m	Breedte/m	Diepgang/m	Bakken
IV	1500	85,00	9,05	2,90	1
Va	3000	110,00	11,40	4,50	1
Vb	6000	185,00	11,40	4,50	2
Via	6000	110,00	22,80	4,50	2
Vib	12000	195,00	22,80	4,50	4
Vic	18000	270,00	22,80	4,50	6
Vic	18000	195,00	32,40	4,50	6

Verkeersposten en sluiscomplexen zijn in de regel 24 uur en zeven dagen per week operationeel, terwijl de aanwezigheid van patrouilleboten meer afhankelijk is van de scheepvaartintensiteit.

9 Afkortingen- en begrippenlijst

Afkortingen

AIS	Automatisch Identificatie Systeem	NURG	Nadere Uitwerking Riviereengebied
ANZKG	Amsterdam – Noordzeekanaal gebied	NW4	Vierde Nota waterhuishouding
BPRW	Beheerplan voor de Rijkswateren	OSPAR	Oslo Parijs Akkoorden
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland	PAK	Polycyclisch Aromatische Koolwaterstoffen
CCR	Centrale Commissie voor de Rijnvaart	PCB	Polychloorbifenylen
DCC	Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing	PKB	Planologische Kernbeslissing
DGPS	Differentiaal Global Positioning System	RIS	River Information Services
EEZ	Exclusieve Economische Zone	ROSR	Reglement Onderzoek Schepen op de Rijn
EHS	Ecologische Hoofdstructuur	SAB	Stichting Afvalstoffen Binnenvaart
HTA	Hoofdtransportas	SBZ	Speciale Beschermingszone
HVW	Hoofdvaarweg	SGBP	Stroomgebiedbeheerplan
IBN	Integraal beheersplan Noordzee 2015	SNIP	Spelregels Natte Infrastructuur Projecten
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek	SVW	Scheepvaartverkeerswet
ICES	Interdepartementale Commissie voor Economische Structuurversterking	TBT	Tributyltin (bestrijdingsmiddel dat voorkomt in anti-fouling verf)
IPO	Inter Provinciaal Overleg	TZ	Territoriale Zone
IVW-DW	Inspectie Verkeer & Waterstaat, Divisie Water	VBTB	Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording
KRW	Kaderrichtlijn Water	VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
KWC	Kustwachtcentrum	VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
LBOW	Landelijk Bestuurlijk Overleg Water	WB21	Waterbeheer in de 21e eeuw
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	WBR	Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport	WM	Wet Milieubeheer
MJPO	Meerjarenprogramma Ontsnippering	WOCB	Werkgroep olie- en chemicaliënbestrijding
MWTL	Monitoring van de Waterstaatkundige Toestand des Lands	WoW	Wet op de Waterhuishouding
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water	WVO	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
NM	Natuurmonumenten		

Begrippen

Ambitienotitie	Notitie aan Tweede Kamer met het standpunt dat de uitvoering van KRW maatregelen zowel technisch als financieel realistisch moet zijn. Ook is aangegeven welke doelen in Nederland moeilijk haalbaar zijn, welke haalbaar zijn met extra inspanning en welke kunnen worden behaald bij voortzetting huidig beleid.
Actief Bodembeheer	Duurzaam omgaan met grond door verwijderde bodem binnen een bepaald gebied te hergebruiken.
Basisonderhoudsniveau	Vast en variabel onderhoud tezamen. Grote renovatieprojecten en vervangingsinvesteringen vallen dus niet onder het basisonderhoudsniveau. Dit niveau is zodanig dat het vereiste resultaat met minimale middelen wordt geboekt over de gehele levenscyclus. Functionaliteit en bedrijfseconomische rationaliteit worden in samenhang beschouwd.
Beschermde gebieden	Gebieden waaruit water wordt gewonnen voor menselijke consumptie, recreatie- en zwemwater en kwetsbare zones die zijn aangewezen in de Vogel en Habitat- richtlijnen.
Blaauwe knooppunten	Aangewezen belangrijkste uitwisselingspunten tussen het hoofdwatersysteem (rijkswateren) en de regionale watersystemen.
Correctief onderhoud	Dit onderhoudsregime staat tegenover preventief onderhoud. Storingen worden afgewacht. Bij het overschrijden van de technische levensduur worden niet direct vervangingsinvesteringen gedaan.
Corridor	Bundel van verbindingen tussen economische en recreatieve centra. Hierin kunnen verbindingen voor meer dan één vervoers-modaliteit voorkomen.
Goed ecologisch potentieel (GEP)	Toestand die voor sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen bereikt moet worden.
Goede ecologische toestand (GET)	Toestand die in natuurlijke wateren bereikt moet worden.
Groot onderhoud	Een bijzondere vorm van variabel onderhoud waarmee hoge bedragen zijn gemoeid en die per object slechts enkele keren voorkomen over de hele levensduur van dat object. Te denken valt aan het vervangen van oeverconstructies, het conserveren van stalen bruggen, renovaties van sluizen en stuwen.
Hoofdtransportassen (HTA's)	Verbindingen van Rotterdam en Amsterdam met het achterland en over zee
Hoofdvaarwegen (HVW)	Vaarwegen waarop jaarlijks volume structureel 5 miljoen ton en/of 25.000 TEU
Hoofdverbindingssassen (HVA's)	HTA's + doorgaande HVW tussen landsdelen en HVW die belangrijke regio's aansluiten op de doorgaande HVW.

Hydromorfologie	Beschrijving van de structuur van bodems en oevers van wateren
Overige vaarwegen	Alle (rijks-)vaarwegen die niet behoren tot de HVW en / of HTA's
Preventief onderhoud	Naast regulier onderhoud ook vervangingsinvesteringen uitvoeren waar de technische levensduur wordt overschreden.
Rijksvaarwegen	Alle vaarwegen in beheer bij het Rijk
Rijkswateren	Alle wateren in beheer bij het Rijk
Route	De opeenvolgende vaarwegen van een reis tussen economische en recreatieve centra.
SLA's	Service Level Agreements: een afspraak over te nemen maatregelen op basis van de prestatie die ermee geleverd wordt
Stroomgebiedbeheerplan (SGBP)	Beschrijving van het watersysteem, een invulling van het begrip 'goede ecologische toestand' en een beschrijving van de maatregelen die nodig zijn om de goede toestand te bereiken.
Variabel onderhoud	Onderhoud dat met grotere tussenpozen plaatsvindt. De uitvoering van dit onderhoud wordt bepaald door de vraag of het afgesproken niveau van functioneren van het betreffende object niet meer zal worden gehaald. Te denken valt aan baggeren, herstel van oevers, vervangen van duikers ed. In het algemeen zijn dat per object per jaar verschillende kosten. Onder deze kosten vallen ook de kosten van voorbereiding van en toezicht op de uitvoering van dit onderhoud.
Vast onderhoud	Onderhoud dat zeer regelmatig (van meerdere keren per jaar tot 1 keer per 2 a 3 jaar) terugkeert. Bijvoorbeeld maaien en smeren. Daarnaast vallen hieronder ook de beheerstaken zoals vergunningverlening, handhaving, inspectie, exploitatie (elektriciteit), scheepvaartbegeleiding en vaarwegmarkering. In het algemeen zijn de kosten daarvan jaarlijks per watersysteem of object gelijk.
Venstertijden spoor	Perioden waarin geen brugopening kan plaatsvinden van spoorbruggen
Vogel en Habitatrichtlijn	Europese richtlijn voor natuurbescherming (flora en fauna).
Waterlichaam	Onderdeel van een stroomgebied waarvoor de te behalen kwaliteit gelijk is.
Watertoets	Instrument om inzicht te krijgen in de gevolgen van ruimtelijke plannen op de waterhuishouding van het hoofdsysteem. Het omvat het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten.

